

до захиску
[Handwritten signature]

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студентки Котелевич Олександрі Іванівни
(ПІБ)

академічної групи 072-17-1

(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: «Фінанси, банківська справа та страхування»

на тему: «Прогнозування грошових доходів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності страхової компанії (на прикладі АТ «СК «Країна»)»

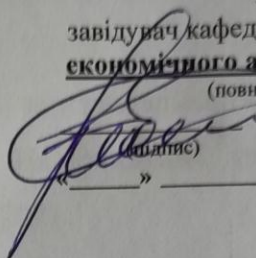
Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	доц. Крилова О.В.	75	добре	<i>[Signature]</i>
Рецензент	Кравцов М.В.	90	Відмінно	<i>[Signature]</i>
Нормоконтролер	доц. Доценко О.О.	75	добре	<i>[Signature]</i>

Дніпро
2021

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри
економічного аналізу і фінансів
(повна назва)

О.В.Єрмошкіна
(прізвище, ініціали)
« _____ » _____ 2021 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр**

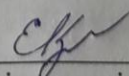
студентці Котелевич Олександрі Іванівні академічної групи 072-17-1
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

На тему: «Прогнозування грошових доходів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності страхової компанії (на прикладі АТ «СК «Країна»)»
затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від 14.05.21 р. №264-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	03.05.2021- 06.05.2021
Розділ 1	Теоретичні підходи до формування доходів страхової компанії	07.05.2021- 16.05.2021
Розділ 2	Аналіз страхової та фінансової діяльності АТ «СК «Країна»	17.05.2021- 27.05.2021
Розділ 3	Прогнозування грошових доходів АТ «СК «Країна»	28.05.2021- 03.06.2021
ВИСНОВКИ		04.06.2021- 06.06.2021
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	07.06.2021- 10.06.2021

Завдання видано

(підпис керівника)

Крилова О.В.
(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання 19.04.2021 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 14.06.2021 р.

Завдання прийнято до виконання

(підпис студента)

Котелевич О.І.
(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Котелевич О.І. Прогнозування грошових доходів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності страхової компанії (на прикладі АТ «СК «Країна»).

Кваліфікаційна робота бакалавра за спеціальністю 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування». - Національний технічний університет "Дніпровська політехніка". - м. Дніпро, 2021.

Об'єктом дослідження в дипломній роботі є процес прогнозування грошових доходів страхових компаній.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти прогнозування показників діяльності страхових компаній.

Мета дипломної роботи: вибір адекватних економіко-математичних методів моделювання, які б дозволили з високою точністю спрогнозувати грошові доходи страхової компанії.

У вступі обґрунтована актуальність обраної теми, поставлено мету та задачі дипломної роботи. У першому розділі визначено особливості формування грошових доходів страхової компанії, досліджено методичні підходи до фінансового аналізу в страхових компаніях та існуючі методи прогнозування фінансової діяльності страхових компаній.

У другому розділі здійснено аналіз страхової та фінансової діяльності АТ «СК «Країна».

У третьому розділі дипломної роботи визначено найкращий метод прогнозування грошових доходів АТ «СК «Країна».

Рекомендації щодо прогнозування грошових доходів можуть бути застосовані у подальшій діяльності АТ «СК «Країна».

ДОХІД, КЛАСИФІКАЦІЯ, ЗАРОБЛЕНІ СТРАХОВІ ПРЕМІЇ, ПРОГНОЗУВАННЯ, МЕТОД КОВЗНИХ СЕРЕДНІХ, МЕТОД НАЇМЕНШИХ КВАДРАТІВ, МЕТОД ЕКСПОНЕНЦІАЛЬНОГО ЗГЛАДЖУВАННЯ

ABSTRACT

Kotelevych O.I. Forecasting of cash income from operation, investment and financial activities of an insurance company (in terms of SK Kraina JSC).

Qualification work of the bachelor in specialty 072 - "Finance, Banking and Insurance". - Dnipro University of Technology, Dnipro, 2021.

The object of research in the thesis is the process of forecasting the cash income of insurance companies.

The subject of the research is theoretical, methodological and practical aspects of forecasting performance indicators of insurance companies.

The purpose of the thesis: the choice of adequate economic and mathematical modeling methods that allow predicting the cash income of an insurance company with high accuracy.

The introduction substantiates the relevance of the chosen topic, sets the goal and objectives of the thesis. In the first section, the features of the formation of monetary incomes of an insurance company are determined, methodological approaches to financial analysis in insurance companies and existing methods of forecasting the financial activities of insurance companies are investigated.

The second section analyzes the insurance and financial activities of SK Kraina JSC.

In the third section of the thesis, the best method for forecasting cash incomes of SK Kraina JSC is determined.

Recommendations for forecasting cash income can be applied in the future activities of SK Kraina JSC.

PROFIT, CLASSIFICATION, INSURANCE PREMIUMS EARNED, FORECASTING, MOVING AVERAGE METHOD, LEAST SQUARES METHOD, EXPONENTIAL SMOOTHING METHOD

ЗМІСТ

	Стр
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ.....	7
1.1. Класифікація та особливості формування доходів страховика.....	10
1.2. Особливості аналізу фінансового стану страхових компаній.....	19
1.3. Методичні підходи до прогнозування фінансової діяльності страхових компаній.....	27
Висновки за розділом 1.....	37
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТРАХОВОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «СК «КРАЇНА».....	39
2.1. Загальна характеристика діяльності АТ «СК «Країна».....	39
2.2. Загальна оцінка діяльності АТ «СК «Країна» на підставі горизонтального і вертикального аналізу балансу.....	42
2.3. Оцінка фінансової стійкості АТ «СК «Країна».....	52
2.4. Аналіз фінансових результатів АТ «СК «Країна».....	60
Висновки за розділом 2.....	68
РОЗДІЛ 3. ПРОГНОЗУВАННЯ ГРОШОВИХ ДОХОДІВ АТ «СК «КРАЇНА».....	70
3.1. Визначення прогнозних значень грошових доходів АТ «СК «Країна» методами екстраполяції.....	70
3.1.1. Прогнозування грошових доходів методом найменших квадратів..	69
3.1.2. Прогнозування грошових доходів страхової компанії методом ковзних середніх	78
3.1.3. Прогнозування грошових доходів страхової компанії методом експоненціального згладжування.....	84
3.2. Вибір найкращого методу прогнозування грошових доходів страхової компанії.....	89

Висновки за розділом 3.....	94
ВИСНОВКИ.....	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	97
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

Актуальність теми. Страхування є одним з самих інформаційно насичених та інформаційно залежних видів бізнесу, який в дуже великому ступені залежить від здатності компанії з необхідною точністю і достовірністю оперативно накопичувати, аналізувати, приймати рішення, відносно великих об'ємів інформації. Поточна ситуація на ринку страхування, а також активізація страхових компаній в боротьбі за залучення і утримання клієнтів вимагає нових рішень для стабільного існування в жорсткому конкурентному середовищі. Тому впровадження процесу прогнозування і аналізу даних для страховиків є одним з найважливіших елементів ринкового успіху і умовою динамічного розвитку.

Фактично фінансове прогнозування повинно передувати плануванню і оцінювати безліч варіантів. За допомогою фінансового планування конкретизуються намічені прогнози, визначаються конкретні шляхи, показники, взаємозв'язані завдання, послідовність їх реалізації, а також методи, що сприяють досягненню вибраної мети.

Аспекти планування та прогнозування окремих показників діяльності підприємств є предметом вивчення статистики, а саме, теорії рядів динаміки, які викладені в працях Білик М.Д., Білої О.Г., Глівенко С.В., Жмайлова В.М., Орлової І.В та ін.

Проблемами прогнозування страхової діяльності займаються такі вчені як Баранова В.Г., Клепікова О.А., Коркуна Д.М., Літовченко І.Л., Ніколаєнко С.М., Новошинська Л.В., Ромащенко О., Рудніська О.В. та інші.

Проте різноманітність підходів до аналізу тенденцій показників зумовлює необхідність їх порівняння та вибору саме тих підходів, які б дали можливість змодельовати певну ситуацію з урахуванням факторів та обставин, що безпосередньо впливають на досліджуваний показник.

Мета і завдання дослідження. Мета дипломної роботи: вибір адекватних економіко-математичних методів моделювання, які б дозволили з високою точністю спрогнозувати грошові доходи страхової компанії.

Реалізація поставленої мети обумовила послідовне розв'язання таких завдань:

- визначено сутність та класифікація грошових доходів страхових компаній України;
- досліджено методичні підходи до фінансового аналізу страхових компаній;
- узагальнено існуючі підходи до прогнозування показників діяльності страхової компанії;
- виконано аналіз страхової та фінансової діяльності АТ «СК «Країна»;
- обґрунтовано вибір моделі прогнозування грошових доходів для АТ «СК «Країна».

Об'єктом дослідження в дипломній роботі є процес прогнозування грошових доходів від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності страхових компаній.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти прогнозування показників діяльності страхових компаній.

Методи дослідження. Для розв'язання завдань, поставлених у дослідженні, використовувалися такі загальнонаукові та специфічні методи наукового пізнання: діалектичного пізнання (при дослідженні особливостей фінансового прогнозування страхових компаній), фінансового аналізу (в процесі аналізу фінансової звітності АТ «СК «Країна») теоретичного узагальнення і системного аналізу (при систематизації методичних підходів до фінансового аналізу страхової компанії), метод прогновної екстраполяції (для прогнозування грошових доходів АТ «СК «Країна»), графічний і табличний (під час наочного подання результатів проведеного дослідження та встановлення зв'язку між ними).

Інформаційна база. Теоретичну і методичну основу дослідження склали загальні положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених щодо аналізу та прогнозування фінансової діяльності страхових компаній, чинні законодавчі та нормативні акти України та звітні дані досліджуваної страхової компанії.

Обробка інформації, побудова графіків, діаграм здійснювалась за допомогою ПЕОМ з використанням апарату математичних і статистичних функцій прикладного пакету MS Excel.

Прикладна цінність. Пропозиції кваліфікаційної роботи щодо прогнозування фінансової діяльності АТ «СК «Країна»), розглянуті керівництвом страхової компанії і прийняті до реалізації.

Апробація результатів. Основні положення бакалаврської дипломної роботи, її теоретичні та практичні висновки, рекомендації та пропозиції дипломної роботи доповідались та були схвалені на студентській науково-практичній Інтернет-конференції «Розвиток фінансової системи країни в умовах глобалізації» (Дніпро, 19-20 травня 2021 року).

Особистий внесок здобувача. Дипломна робота є самостійно виконаною кваліфікаційною працею, у якій викладено теоретико-методичні основи та практичні аспекти прогнозування фінансової діяльності страхової компанії.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура роботи відображає логіку дослідження та особливості характеру розробки практичної проблеми. Основний зміст роботи викладено на 103 сторінках. Робота містить 34 таблиці, 19 рисунків, 2 додатки. Список використаних джерел містить 65 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

1.1. Класифікація та особливості формування доходів страховика

Елементами, які формують фінансовий результат страховика, є доходи і витрати від усіх видів діяльності, порівнюючи які визначають прибуток або збиток, що отримала страхова компанія.

Порядок і послідовність витрачання та отримання доходу в різних галузях встановлюється по-різному. У сфері виробництва спочатку здійснюються витрати, тобто використовуються відповідні ресурси на виготовлення продукції чи здійснення послуг, а потім вони відшкодовуються з виручки в результаті її розподілу за певними принципами та відповідно до прийнятої фінансової політики на підприємстві. У страхуванні це відбувається навпаки: спочатку страховик акумулює кошти за рахунок отримання страхових премій, формує необхідний страховий фонд, а потім їх використовує, тобто витрачає на компенсацію збитків у разі настання страхового випадку у страхувальників в межах взятих на себе зобов'язань. При цьому точний розмір витрат наперед він не може визначити і зіставити отримані доходи за укладеними договорами страхування з витратами за цими ж договорами в поточному періоді також не можна [1].

Враховуючи специфіку страхової діяльності страховики мають свої особливі доходи, які формуються за рахунок страхових внесків, а також від інвестування акумульованих коштів страхових резервів. Ведення страховою компанією одночасно двох видів діяльності, страхової та інвестиційної, зумовлює необхідність чіткої класифікації доходів.

Вагомий внесок у вирішення проблем фінансово-економічної діяльності страхових компаній зробили такі видатні вчені, як: Базилевич В.Д.,

Барановський О.І., Гаманкова О.О., Гомелля В.Б., Заруба О.Д., Клапків М.С., Лень В.С., Осадець С.С., Турбіна К.Є. та ін.

Розглянемо склад доходів страховика, поданий на рис. 1.1, який відображає всю суму надходжень і поділяється залежно від визначених видів діяльності на п'ять груп [1].

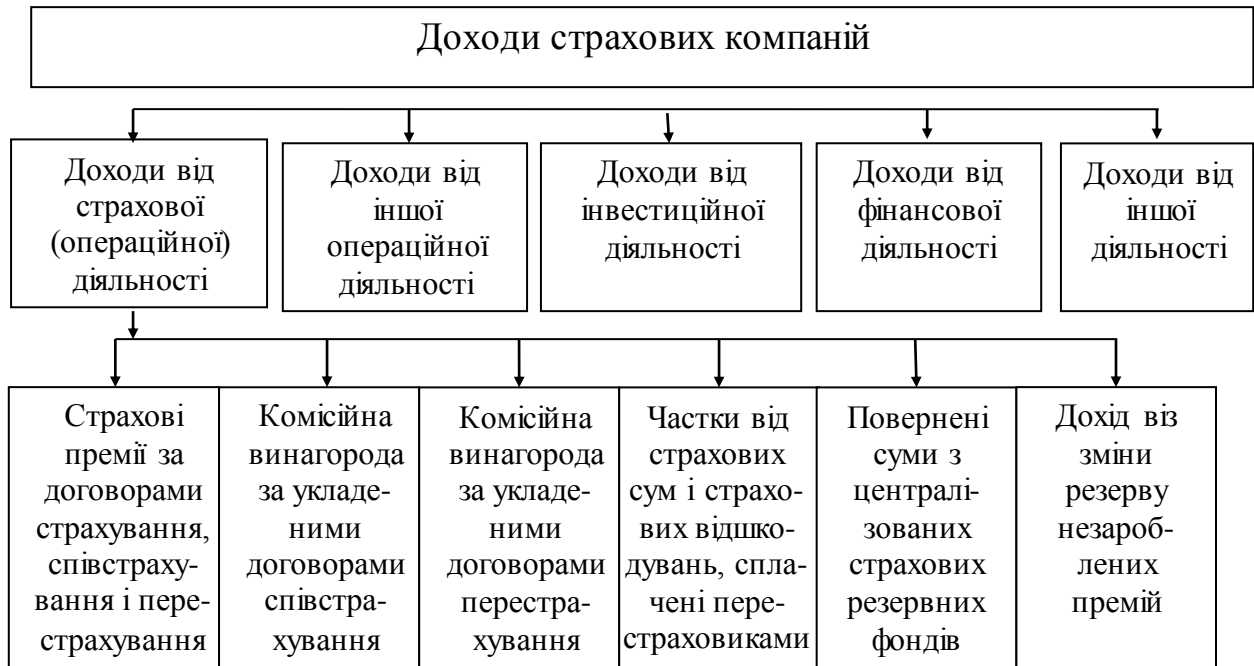

Рис. 1.1. Класифікація доходів страхових компаній за видами діяльності

Доходи, отримані безпосередньо від страхової діяльності, відносять до доходів від операційної діяльності компанії.

Відповідно до Порядку складання звітності страховиків визначено такий склад доходів від страхової діяльності: страхові премії за договорами страхування та перестрахування; комісійні винагороди за перестрахування; частки від страхових сум і страхових відшкодувань, сплачені перестраховиками; повернені суми з централізованих страхових резервних фондів; повернені суми технічних резервів, інших, ніж резерв незароблених премій [2].

Зазначені доходи формуються за рахунок страхових премій і страхових внесків, в основу яких покладено тариф «Брутто». При цьому обсяг премій забезпечує формування страхового фонду, а структура страхового тарифу –

напрямки використання надходжень. Ці надходження є первинним доходом страховика, основою подальшого обігу коштів і фінансування інвестиційної діяльності.

Основним джерелом грошових надходжень страхової організації є страхові платежі, які сплачуються страхувальниками відповідно до договорів страхування (перестраховання).

Відповідно до Закону України «Про страхування» страховий платіж (страховий внесок, страхова премія) – плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно з договором страхування [3].

Є різні підходи щодо визначення доходів страховика. У деяких країнах страхові платежі класифікують як доходи від страхової діяльності і фінансовий результат розраховують шляхом зіставлення отриманих страхових платежів і витрат. Згідно з теорією страхування, страхові платежі не належать до доходів від страхової діяльності в момент їх надходження, а підлягають попередньому розподілу на зароблені і незароблені страхові платежі [4]. Отримані страхові платежі визнаються доходами, тобто заробленими страховими платежами, протягом терміну чинності договору страхування методом рівномірного нарахування, оскільки з часом імовірність настання страхового випадку і відповідно ймовірність страхових виплат поступово знижуються. Оскільки від моменту надходження платежів страхувальників на рахунки страховиків до виплати їх у формі страхового відшкодування минає певний час, то власні кошти і резервні фонди, які формує страховик, можуть роками не використовуватись. Це створює об'єктивну основу для здійснення інвестиційної діяльності, участі в комерційних операціях іншого виду.

Зароблені страхові платежі – це частка від сум надходжень страхових платежів, що відповідає страховим ризикам, які минули повністю або частково на звітну дату.

Методика розрахунку зароблених страхових платежів безпосередньо пов'язана з порядком формування резервів незароблених премій. Зароблені страхові платежі з видів страхування, інших, ніж страхування життя,

визначаються шляхом збільшення суми надходжень страхових платежів протягом звітного періоду на суму незароблених страхових платежів на початок звітного періоду і зменшення отриманого результату на суму незароблених страхових платежів на кінець звітного періоду [4]. У разі здійснення страховиком операцій перестраховування виконуються додаткові розрахунки, пов'язані з визначенням частки страхових платежів, сплачені перестраховикам і частки перестраховиків у резервах незароблених премій.

У процесі здійснення страхової діяльності відбувається перерозподіл і трансформація страхових платежів: виконуються операції перестраховування, формуються страхові резерви та централізовані страхові резервні фонди. Такий перерозподіл коштів передбачає в подальшому повернення частини коштів страховику, які визнаються доходами.

Питаннями класифікації доходів страхових компаній займалися російські [5; 6] та вітчизняні вчені [4; 7-9], при цьому єдиним критерієм класифікації доходів є вид діяльності: страхова та інші види діяльності. Вважаємо такий підхід виправданим, оскільки дозволяє чітко розмежувати доходи страховиків для цілей обліку. Проте перелік представлених доходів авторами відрізняється.

Ще один цікавий підхід застосовує О. Мурашко [10, с. 236–240], розподіляючи доходи відповідно до Звіту про доходи і витрати страховика, затвердженого розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 03.02.2004 № 39 [11]. Групи доходів, які виокремлюють згідно з цим звітом, наведені на рис. 1.2.

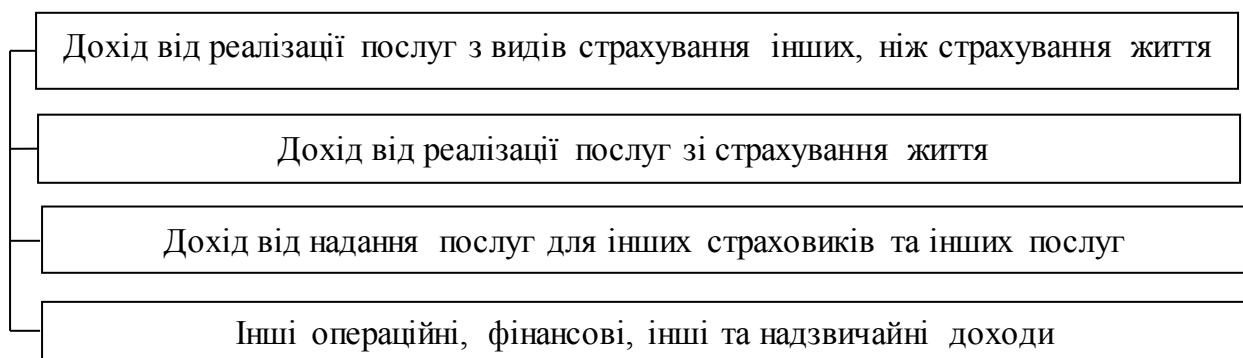

Рис. 1.2. Класифікація доходів страховиків за Звітом про доходи і витрати страховика

На сучасному етапі Звіт про доходи і витрати страховика – єдиний нормативний документ, де регламентовано порядок формування прибутку від страхової та інших видів діяльності, а отже, наведено перелік доходів і витрат. Також у цьому звіті вперше порушується проблема відмінних підходів до визначення доходу від страхової діяльності компаній, що займаються страхуванням життя, та компаній, котрі займаються страхуванням іншим, ніж страхування життя. Серед вітчизняних учених зазначені відмінності розглядають лише О. Гаманкова й О. Мурашко.

Ще одним нормативно-правовим документом, який розкриває зміст доходів страхової компанії, є Податковий кодекс України (ПКУ) [12], згідно з котрим до доходів страховика крім загальноновизначених, наведених у статтях 135 і 136, належать дохід від страхової діяльності та дохід від страхової діяльності зі страхування життя. Отже, в ПКУ також наголошується на різних підходах до страхування життя та страхування іншого, ніж страхування життя, стосовно визначення переліку доходів, проте це пояснюється виключно неоднаковими ставками оподаткування. До речі, в розвинутих країнах довгострокове страхування життя відіграє непересічну роль та, як наслідок, отримує різні преференції від держави, зокрема нульову ставку оподаткування.

Для цілей оподаткування в ПКУ виокремлюють дохід від страхової діяльності, який включає цілий перелік доходів, нарахованих протягом звітного періоду (рис. 1.3). Як видно, у ПКУ об'єднано всі доходи, котрі безпосередньо чи опосередковано пов'язані зі страховою діяльністю. Є певні зауваження, зокрема до того, що в доходи включається сума отриманих страхових премій без урахування відрахувань до страхових резервів.

Отже, більшість вітчизняних та окремі зарубіжні вчені дотримуються підходу, за яким доходи страховика поділяються на три основні групи:

1. Доходи від основної, тобто страхової, діяльності (всі надходження на користь страховика, пов'язані з проведенням страхування і перестрахування);
2. Доходи від інвестиційної та фінансової діяльності, тобто пов'язані з інвестуванням і розміщенням тимчасово вільних коштів;

Рис. 1.3. Класифікація доходів страховиків за Податковим кодексом України

3. Інші доходи, тобто ті, які не належать ні до страхових, ні до інвестиційних доходів, але часом з'являються у страховика в процесі його звичайної господарської діяльності і під час надзвичайних подій [13].

Така одностайність свідчить про те, що ця тема є малодослідженою. Значна частина науковців просто повторюють у своїх працях надбання попередників, не вдаючись до детальних досліджень.

Підходи науковців і законодавців до переліку доходів страховика істотно відрізняються. Фактично вчені пропонують одні підходи, а на практиці застосовуються зовсім інші. Критичними також є розбіжності в нормативних документах, зокрема в Податковому кодексі України та Звіті про доходи і витрати страховика. Менеджмент страховиків змушений щокварталу формувати фінансову звітність за одними підходами, а в цілях оподаткування визначати такий показник, як дохід від страхової діяльності, та окремо – прибуток від інших видів діяльності. При цьому окремі доходи між зазначеними групами поділяються по-різному.

Відповідно до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” страховики повинні складати фінансову звітність за міжнародними стандартами. У зв’язку з цим постає потреба в третій групі документів, у яких дохід страхової компанії слід визначати за зовсім іншими підходами. На нашу думку, проблема визначення доходів страховиків є дуже серйозною та потребує негайного розв’язання. По-перше, має бути аргументований розподіл доходів на окремі групи, а також детально розроблений алгоритм їх визначення. По-друге, такі напрацювання повинні стати підґрунтям для нових проектів нормативно-правових документів, що регулюватимуть цю сферу.

Ми погоджуємося з О. Гаманковою щодо класифікації доходів страхових компаній за видами діяльності, визначеними МСБО 7 (рис. 1.4). Перша група доходів (від операційної діяльності) є найбільш суперечною, враховуючи особливості страхування. Необхідність виокремлення її двох підгруп пояснюється тим, що потрібно розмежувати доходи, які безпосередньо пов’язані зі страховою діяльністю, й ті, котрі пов’язані з нею опосередковано. Основною статтею доходів від операційної діяльності є зароблені страхові премії, що визначаються на базі страхових премій, скоригованих на премії, передані в перестраховання, та на відрахування до страхових резервів. Цей дохід безпосередньо пов’язаний із наданням страхових послуг. Інші доходи, а саме: комісійна винагорода за передачу ризиків у перестраховання, суми,

повернені з централізованих страхових резервних фондів, тощо, виникають паралельно з укладанням договорів страхування та отримання премій як допоміжні чи обслуговуючі. Вони дають змогу страховику надавати весь комплекс послуг у сфері страхування й перестраховання ризиків, а також отримувати ці послуги самим [14].

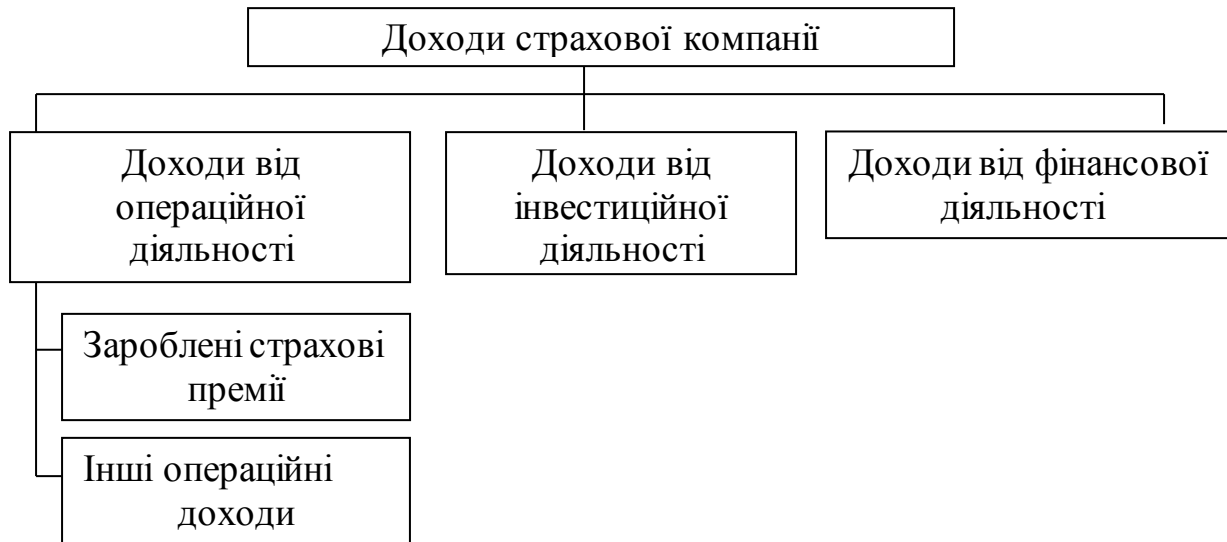

Рис. 1.4. Класифікація доходів страхових компаній

Стосовно інвестиційної й фінансової діяльності страховика слід зауважити, що вони мають багато спільного з аналогічними видами діяльності інших суб'єктів господарювання. Перелік і зміст цих доходів визначений міжнародними стандартами бухгалтерського обліку.

У таблиці 1.1 наведено динаміку доходів усіх компаній страхового ринку України за період 2018–2020 рр. [15]. Ще однією проблемою різних підходів до визначення доходів страховика є подання статистичних даних Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг лише у форматі Звіту про доходи і витрати, що не дає можливості перевести його в інший формат.

Дані таблиці 1.1 наведені в розрізі доходів, визначених за структурою Звіту про доходи і витрати, та дають підстави стверджувати, що протягом аналізованого періоду доходи вітчизняних страховиків в 2019 році збільшилися з 45212,6 млн. грн. до 52059,7 млн.грн. або на 15,1%, але в 2020 році відбулось їх зростання лише на 0,3% (з 52059,7 млн.грн. до 52224,3 млн.грн.).

Таблиця 1.1

Динаміка доходів страхового ринку України за 2018–2020 рр.

Показник	2018		2019		2020		Темп приросту,%	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	2018/2017	2019/2018
Дохід від реалізації послуг з видів страхування інших, ніж страхування життя	25166,6	55,6	30564,7	58,7	30417,4	58,2	21,4	-0,48
Дохід від реалізації послуг зі страхування життя	4209,2	9,3	5186,1	9,9	3242,0	6,2	23,2	-37,48
Дохід від надання послуг для інших страховиків та інших послуг (виконання робіт)	36,04	0,07	38,4	0,07	35,5	0,06	6,5	-7,5
Інші операційні, фінансові, інші та надзвичайні доходи	15800,8	34,9	16270,5	31,2	18529,4	35,5	2,97	13,8
Усього	45212,6	100	52059,7	100	52224,3	100	15,1	0,3

Таке незначне збільшення доходів в 2020 році відбувалося переважно за рахунок значного зниження доходів від реалізації послуг зі страхування життя з 5186,1 млн.грн. до 3242,0 млн.грн., тобто на 37,48% при одночасному збільшенні інших операційних, фінансових та надзвичайних доходів на 13,8%. Цікавою є структура доходів страховиків. За питомою вагою інші операційні, фінансові, інші та надзвичайні доходи на протязі 2018-2020 рр. займають друге місце після доходів від реалізації послуг з видів страхування інших, ніж страхування життя (31,2%-35,5%).

Зазначене можна пояснити впливом фінансово-економічної кризи на величину та структуру страхового ринку, а також недосконалістю й непрозорістю такої класифікації доходів. Виокремлення як групи доходів інших операційних, фінансових, інших та надзвичайних доходів є неправильним, оскільки ця група акумулює значні потоки. Крім того, важко визначити, за рахунок чого зростають або зменшуються ці доходи. Наприклад, інші доходи у

2020 р. становили 5245,9 млн. грн. Не зрозуміло, які саме статті доходів призвели до акумулювання такої суми коштів.

Узагальнив існуючі підходи до класифікації доходів страхових компаній вважаємо, що доходом страховика можна вважати валове надходження економічних вигід протягом періоду, що виникає в ході операційної, інвестиційної й фінансової діяльності суб'єкта господарювання, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження. Доходи доцільно поділяти на три групи за видом діяльності: доходи від операційної діяльності, доходи від інвестиційної діяльності та доходи від фінансової діяльності.

1.2. Особливості аналізу фінансового стану страхових компаній

Відмінність страхових компаній від інших підприємств полягає у тому, що страхова компанія отримує від страхувальника грошові ресурси взамін на послуги, що забезпечують страховий захист шляхом наступних страхових виплат лише тим страхувальникам, яким було завдано збитки та які потребують фінансової підтримки. Відповідно, особливо важливим у сучасних умовах є забезпечення ліквідності, платіжної здатності та фінансової стійкості страхових компаній. Тому побудова адекватної сучасним умовам системи оцінки їх фінансової діяльності, враховуючи методичні підходи щодо проведення балансового, коефіцієнтного та інтегрального аналізу фінансової надійності страховика виступає основою для успішної та безризикової страхової діяльності.

Дослідження фінансового стану як і підприємств, так і страхових компаній здійснювали такі науковці, як Аверіна М.Ю [16], Білик М.Д. [17], Гужавіна І.В. [18], Давидов Є.І. [19], Землячова О.А. [20], Клепікова О.А. [21], Кравченко В.О. [22], Ніколаєва Т.П. [23], Павловська О.В. [17], Савицька Г.В. [24], Фастунова В.О. [25], Цал-Цалко Ю.С. [26], Цугунян А.М. [27], Шевчук О.В. [25] та інші.

Незважаючи на достатню велику кількість досліджень даної проблематики, на сьогодні не існує єдиного підходу до оцінки фінансового стану страхових компаній.

Фінансовий стан підприємства є достатньо важливим критерієм його успішної діяльності, який свідчить про можливість підприємства належним чином управляти фінансовими операціями, наприклад своєчасно здійснювати грошові розрахунки, і визначає сукупність показників, які віддзеркалюють результативність його функціонування.

Фінансовий стан підприємств характеризується сукупністю показників, що відображають процес формування і використання його фінансових ресурсів. У ринковій економіці фінансовий стан підприємства відображає кінцеві результати його діяльності, які цікавлять не тільки працівників підприємства, але і його партнерів, державні, фінансові, податкові та інші органи [28, с. 26].

Особливості визначення фінансового стану підприємств як рівень забезпечення економічного суб'єкта коштами знайшли своє відображення у дослідженнях багатьох науковців (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Морфологічний аналіз теоретичних підходів до визначення поняття
«фінансовий стан»

Класифікаційна ознака	Визначення терміну	Автор
Законодавче визначення	Комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів	Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій від 23.02.1998 р. за № 22 [29]
	Сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, реальні й потенційні фінансові можливості підприємства	Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації від 26.01.2001 р. за - № 49/121 [28]

Продовження табл. 1.2

Класифікаційна ознака	Визначення терміну	Автор
Наукове визначення	Складна економічна категорія, що відображає на певний момент стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання до саморозвитку	Г.В. Савицька [24, с. 577]
	Реальна (на фіксований момент часу) і потенційна фінансова спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами й державою	М.Д. Білик [17, с. 122]
	Комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.	А.М. Поддєрьогін [30, с. 98]
	Визначається сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів економічних систем, реальні та потенційні фінансові можливості	Ю.С. Цал-Цалко [26, с. 296]

Фінансова стабільність страхового ринку, зокрема страхових компаній, має важливе значення з огляду на місце цього сектору в економіці країни. Успіх компанії безпосередньо залежить від рівня захисту її фінансів. Як показує практика, для порушення стійкості і доведення організації до кризового стану з метою захоплення чи знищення компанії ззовні витрачаються зовсім незначні грошові суми порівняно з тим, що отримується в результаті. Крім того, різні зловживання з боку клієнтів, що особливо поширені у страховому бізнесі, можуть звести нанівець усі досягнення страхової компанії [31].

У сучасних умовах розвитку ринку фінансових послуг страхова діяльність перебуває у стадії жорсткої конкурентної боротьби, а індикатором конкурентоспроможності виступають результати фінансової діяльності. Тому стійкий фінансовий стан страховика є запорукою його розвитку в умовах ринкової економіки [27, с. 45].

Страхові компанії є специфічними суб'єктами, які концентрують на собі майнові інтереси страхувальників (фізичних і юридичних осіб). У зв'язку з цим найважливішою метою діяльності страхової компанії є досягнення та підтримка її стійкого фінансового стану, який характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання капіталу страховика [22, с. 85].

Фінансовий стан страхової компанії як комплексне поняття, що є наслідком взаємодії усіх елементів системи фінансових відносин компанії, визначається сукупністю господарських факторів і характеризується системою показників, які відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Тому під фінансовим станом компанії розуміють її спроможність фінансувати свою діяльність. Оптимізація фінансового стану є однією з умов успішного розвитку компанії у майбутньому, а погіршення фінансового стану свідчить про загрозу її можливого банкрутства [20, с. 56].

Фінансовий аналіз страхової компанії – це, перш за все, аналіз її фінансового стану, оцінка її надійності. Найважливішою характеристикою фінансово-економічної діяльності будь-якого підприємства є фінансова стійкість. Якщо підприємство фінансово стійке, то воно платоспроможне й має переваги в залученні інвестицій, партнерів, клієнтів [25, с. 118].

Аналіз фінансового стану страхових компаній здійснюється на основі аналізу їхніх фінансових звітів. На основі інформації, що містять звіти, можна розрахувати значну кількість абсолютних та відносних показників фінансового стану страхової компанії [22, с. 85-86].

Визначним фактором забезпечення стабільного фінансового становища страховика є визначене на законодавчому рівні зобов'язання владних інститутів формувати механізми захисту національних фінансово-економічних інтересів та протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам.

Основними завданнями аналізу фінансового стану є: дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства; дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства

власними оборотними коштами; визначення динаміки стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства; оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності; визначення ефективності використання фінансових ресурсів [24, с. 580].

Аналіз фінансової стійкості кожного суб'єкта господарювання - це найважливіша характеристика його роботи і фінансового стану, яка визначає результативність розвитку його інвестиційно-фінансової діяльності, а також віддзеркалює зможу підприємства нести відповідальність за свої зобов'язання та дає змогу визначити розмір джерел його майбутнього розвитку Теж з метою оцінювання фінансового становища страхової компанії і встановлення рівня фінансової стійкості здійснюється дослідження ліквідності і платоспроможності страховика.

Найважливішою характеристикою фінансового стану страховика є її фінансова надійність для страхувальників. Саме з цієї причини страхові компанії в Україні є об'єктом постійного нагляду та контролю з боку держави через регулятивну діяльність спеціальної комісії з регулювання ринків фінансових послуг [22, с. 86].

Фінансовий аналіз у страхових компаніях слід проводити з додержанням поетапності, що дозволить більш ясно визначити всі показники, які його формують (рис. 1.5) [32].

Таким чином, формування загального алгоритму оцінки фінансового стану підприємства – це визначення послідовності етапів дії механізму, виконання яких дозволить аналітику оцінити результати аналізу різних сторін фінансово-економічної діяльності підприємства [18, с. 111].

Фінансовий стан страхової компанії характеризується показниками, які описують її здатність до розвитку і успішної роботи в конкурентному ринковому середовищі, а саме в оперативних і стратегічних аспектах.

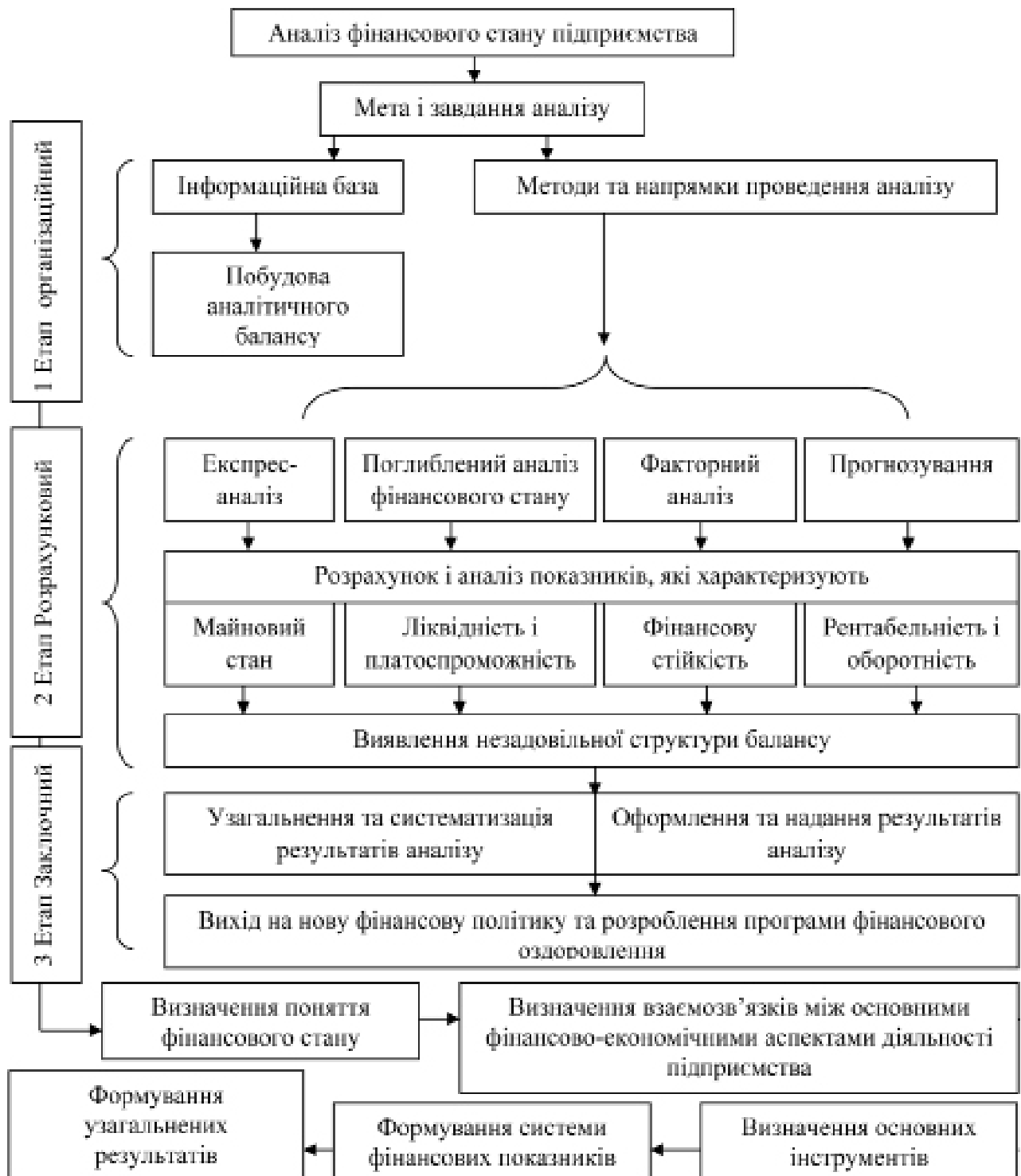

Рис. 1.5. Етапи проведення аналізу фінансового стану підприємства

Аналіз фінансового стану страхової організації здійснюється з використанням декількох груп показників, що включають як загальні показники оцінки фінансового стану підприємств, так і специфічні, які характеризують окремі сторони діяльності страхових організацій. Звісно, не всі

показники служать безпосередньо цілями фінансового аналізу, у зв'язку з чим у багатьох випадках необхідні їх відбір і систематизація.

Зокрема, показники, що характеризують фінансовий стан страхової організації, групуються за ступенем достатності, під якою розуміється необхідна їх кількість [20, с. 57].

До основних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства, належать такі [16, с. 96]: показники оцінки майнового стану підприємства; показники ліквідності та платоспроможності; показники оцінки фінансової незалежності (показники оцінки структури джерел засобів підприємства); показники ділової активності (обертання дебіторської та кредиторської заборгованостей, обертання оборотних коштів, ресурсовіддача); показники аналізу рентабельності (прибутковості) (загальна рентабельність, аналізу оборотності капіталу та трансформації активів, аналізу рентабельності капіталу); показники позицій підприємства на ринку цінних паперів (табл. 1.3) [32].

Таблиця 1.3

Основні показники аналізу фінансового аналізу страхової компанії

Показник	Значення показника
Ліквідність	
Загальна ліквідність	Характеризує здатність підприємства забезпечити свої короткострокові зобов'язання з найбільш легко реалізованої частини активів – оборотних коштів
Поточна ліквідність	Показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити за рахунок найбільш ліквідних оборотних коштів – грошових коштів та їх еквівалентів, фінансових інвестицій та кредиторської заборгованості
Абсолютна ліквідність	Дозволяє визначити частку короткострокових зобов'язань, що підприємство може погасити найближчим часом, не чекаючи оплати дебіторської заборгованості й реалізації інших активів
Платоспроможність	
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Характеризує можливість підприємства виконувати свої зобов'язання за рахунок власних активів; його незалежність від позикових джерел.
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	Показує забезпеченість підприємства власними оборотними коштами

Продовження табл.1.3

Показник	Значення показника
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто є вкладеною в оборотні кошти, а яку частину капіталізовано
Ділова активність	
Коефіцієнт оборотності активів	Відображає швидкість обороту сукупного капіталу підприємства, тобто показує, скільки разів за аналізований період відбувається повний цикл виробництва й обіг, що приносить відповідний ефект у вигляді прибутку, або скільки грошових одиниць реалізованої продукції принесла кожна одиниця активів
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	Характеризує відношення виручки (валового доходу) від реалізації продукції, без урахування податку на додану вартість та акцизного збору до суми оборотних засобів підприємства
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Показує, скільки оборотів здійснено за рік коштами, вкладеними до розрахунків
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Показує розширення або зниження комерційного кредиту, наданого підприємству
Фінансова надійність	
Коефіцієнт надійності	характеризує сукупний рівень ліквідності, платоспроможності і рентабельності
Коефіцієнт ліквідності	характеризує можливість швидкого перетворення активів страхових компаній у грошову форму, а отже, швидкість можливого виконання своїх зобов'язань
Коефіцієнт платоспроможності	характеризує достатність власних засобів страхової компанії для виконання своїх зобов'язань
Коефіцієнт рентабельності	характеризує прибутковість роботи страхової компанії

Існує значна кількість напрямів фінансового аналізу фінансових звітів та звітних даних страхових компаній, основними серед яких є обчислення платоспроможності, визначення відносних показників, частки окремих статей фінансових звітів тощо. Але тільки комплексний аналіз певної групи показників дає підстави для обґрунтування висновків щодо фінансового стану страхової компанії [22, с. 86].

Обґрунтоване оцінювання фінансового становища страховика дає змогу розкрити реальний стан справ з можливостями подальшого розвитку. Для керівників та власників страхових компаній така оцінка є способом одержання правдивої інформації щодо їх визначених перспектив. Найбільше це є

актуальним для опрацювання стратегії виживання при сучасних економічних умовах.

Ми погоджуємося з визначенням Кривенцової А.М. щодо визначення поняття фінансового стану страхової компанії, а саме, фінансовий стан страхового підприємства – це комплексне поняття, що визначається особливостями взаємодії та взаємовпливу сукупності виробничо-господарських чинників, та може характеризуватись системою фінансових і інших індикаторів, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [32]. Так, страховий процес передбачає управління коштами, що перебувають на вході і виході та тимчасово затримуються у страхової компанії і виплачуються нею наперед. Проте, на рахунках страховика повинні бути і власні ресурси, які є прибутком і забезпечують життєдіяльність компанії.

1.3. Методичні підходи до прогнозування фінансової діяльності страхових компаній

Обґрунтування фінансових показників, здійснених фінансових операцій і результативність багатьох господарських рішень досягаються під час фінансового планування та прогнозування.

Проблеми планування та прогнозування страхової діяльності досліджує ряд закордонних фахівців (Балабанов І.Т., Бланд Д., Єфімов С.Л., Зубець О.М., Ніколаєнко М.П., Шанте Д.) і вітчизняних вчених та практиків страхування (Базилевич В.Д., Внукова Н.М., Гаманкова О.О., Залєтов О.М., Мних М.В., Осадець С.С., Охріменко О.О., Філонюк О.Ф., Фурман В.М., Шумелда Я.П.).

Як відомо з економічної теорії [33, 34], прогнозування економічної діяльності підприємства – це процес наукового обґрунтування можливих кількісних та якісних змін його стану в майбутньому, а також альтернативних способів досягнення очікуваного стану.

Ціль прогнозування повинна полягати в тому, щоб зробити зрозумілим процес вироблення рішення; допомогти виявити базові тенденції в досліджуваній області; визначити основні критичні зони; врахувати ризики стрибкоподібних змін; запропонувати варіанти стратегій досягнення мети управління [35].

На вибір конкретного методу прогнозування впливають [36]:

- суть проблеми, що підлягає рішенню;
- динамічні характеристики об'єкту прогнозу;
- вид і характер інформаційного забезпечення;
- обраний період прогнозу;
- вимоги до результатів прогнозування (точності, надійності й вірогідності).

В (табл. 1.4) надана характеристика класифікації видів прогнозування, обумовлені особливостями прогнозів.

Таблиця 1.4

Класифікація видів прогнозування, обумовлені особливостями прогнозів

Ознака	Ролі і місце в управлінському рішенні
Прогноз цільовий	Уточнення цілі і місії СПД. Визначаються критерії досягнення мети.
Пошуковий	Встановлення стану прогнозованого об'єкта. Враховується у процесі розробки стратегічних рішень.
Нормативний	Визначення шляху, етапів реалізації цілей управлінського рішення.
Програмний	Формулювання гіпотези взаємовпливу різних факторів на СПД і визначення ймовірних термінів досягнення проміжних цілей при досягненні головної мети.
Проектний	Одержання матеріалу, щодо цільової спрямованості концепцій проектів, їх життєвого циклу, критеріїв оцінки інвестиційних проектів. Результати використовуються при розробці інвестиційних і фінансових рішень.
Час (період) упередження	Оперативні, коротко, середньо і довгострокові прогнози спрямовані на розробку, прийняття і реалізацію УР: тактичних, оперативних і стратегічних.
Умови взаємозв'язку факторів	Прогнози формують з врахуванням детермінованих взаємозв'язків факторів та невизначених умов. Умови визначають специфіку використання методів прогнозування і розробки УР.

Продовження табл.1.4

Ознака	Ролі і місце в управлінському рішенні
Специфіка обробки інформації ОПР	Моделі прогнозування можуть бути математичними залежностями (що дозволяє використати ПЕОМ) або у виді письмових чи усних текстів.

Процес прогнозування має різні цілі й дозволяє визначити [35]:

- 1) проходження процесу зміни об'єкта прогнозування протягом майбутнього періоду;
- 2) певну імовірність того, що досліджуваний процес не вийде за встановлені допустимі межі;
- 3) клас за заданими параметрами, до якого потрібно віднести досліджуваний процес (об'єкт прогнозування).

До найбільш важливих параметрів прогнозування відносяться [35]:

- точність, що характеризується ступенем відповідності величини, отримано в результаті прогнозу, і дійсної величини. У випадку імовірного прогнозування помилка має випадковий характер і представляється двома показниками: середнім значенням і дисперсією;
- ймовірність, що збігається з поняттям ймовірності оцінки, отриманої в результаті прогнозування;
- вартість, вимірювана витратами матеріальних (грошових) засобів;
- інформаційний показник якості, що вказує, наскільки збільшився обсяг інформації про досліджуваний об'єкт у результаті прогнозування.

Цілі, час, умови прогнозу і специфіка його розробки визначають комплекс методів і прийомів прогнозування. При цьому багато методів можуть використовуватися в розробці різних прогнозів. Для прогнозування у практичній діяльності застосовують як кількісні, так і якісні методи (рис. 1.6) [35].

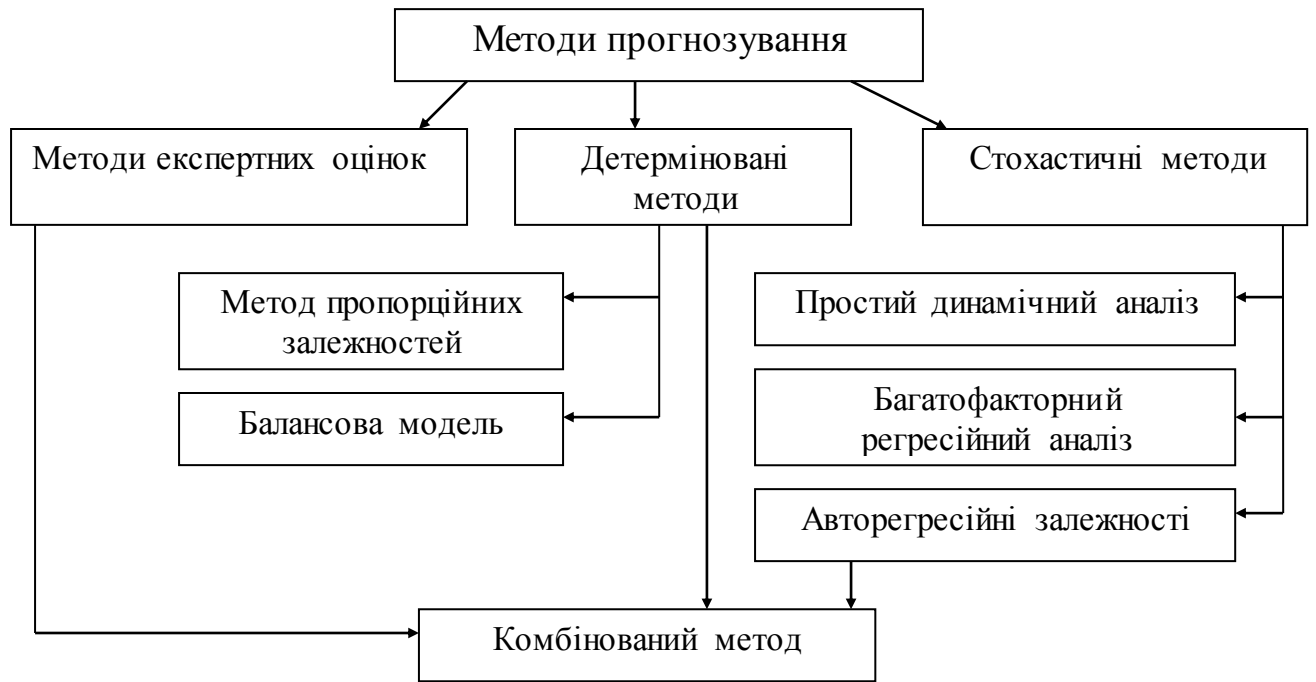

Рис.1.6. Різновиди методів прогнозування

Основні принципи, на яких базується прогнозування наведені на (рис. 1.7) [37]:

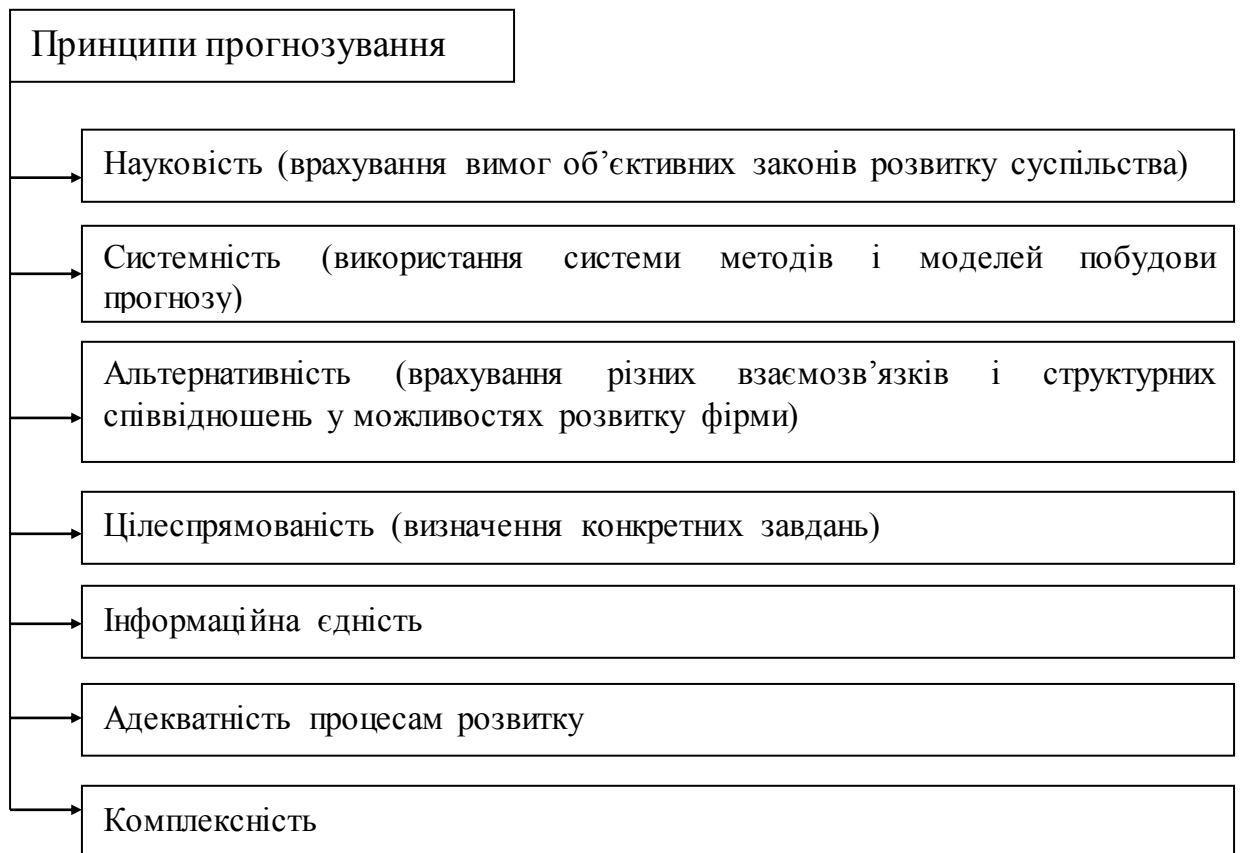

Рис. 1.7. Базові принципи прогнозування

За цими принципами здійснюється формування прогнозів майбутнього стану того чи іншого суб'єкта господарювання.

В практичній діяльності сучасні підприємства, в тому числі страхові компанії використовують різні типи прогнозування, найбільш поширеними серед яких є [38]:

- прогнозування, яке ґрунтується на творчому передбаченні майбутнього, використовуючи інтуїцію;

- пошукове прогнозування, яке базується на існуючій інформації і може бути екстраполяцією минулого в майбутнє або одним із альтернативних варіантів розвитку із врахуванням змін оточуючого середовища;

- нормативно-цільове, орієнтоване на певні цілі з використанням якісних методів дослідження.

В залежності від поставлених задач прогнозування може бути коротко, середньо та довгостроковими (за терміном), фактографічним або евристичним (залежно від наявних джерел інформації), пошуковим, нормативним (за темою прогнозів), пасивним і активним (за можливістю впливу на майбутню діяльність підприємства) [39]. Проаналізуємо відомі методи прогнозування з метою визначення особливостей їх застосування в процесі моделювання економічної діяльності страхової компанії.

Фактографічні методи дозволяють здійснити детальний прогноз зміни в часі окремих ознак досліджуваного об'єкта або всієї сукупності цих ознак. До фактографічних відносять методи екстраполяції, функцій, кореляційно-регресійних моделей [37].

Метод екстраполяції є одним із основних методів прогнозування розвитку складних виробничих систем; в його основі є припущення про незмінність чинників, що визначають розвиток об'єкта дослідження. Сутність методу екстраполяції полягає в поширенні закономірностей розвитку об'єкта в минулому на його майбутнє.

Метод функцій належить до статистичних методів прогнозування, що базуються на використанні автокореляційних функцій (автокореляція –

вираження взаємного зв'язку між сусідніми членами часового ряду). Процес прогнозування з використанням автокореляційних функцій полягає у формулюванні завдання прогнозування, визначення критерію його рішення та відображення процесу розвитку параметрів виробничої системи в часі на основі часових рядів, що дозволяє визначити прогнозовану величину на перспективний період за умови мінімізації середньоквадратичних похибок передбачення.

Прогнозування з використанням кореляційних моделей (методів) полягає в пошуку математичних формул, що характеризують статистичний зв'язок одного показника з іншим (парна кореляція) або з групою інших (множинна кореляція). Обов'язковою умовою можливості та доцільності застосування таких методів є встановлення ступеня надійності кореляційних формул на підставі логічного аналізу достатньої статистичної вибірки.

Більш складним методом прогнозування є моделювання, що складається з різноманітних підходів до прогнозування складних системи, процесів і явищ. Ці методи можуть застосовуватись також з експертними методами.

Методи економіко-математичного моделювання застосовуються переважно в середньостроковому, а також у довгостроковому прогнозуванні. У даній групі методів можна виділити кореляційно-регресійне моделювання, що використовується для об'єктів складної багатофакторної природи (витрати, прибуток, обсяги продажів і т.п.). Для здійснення регресійного моделювання необхідні [40]: наявність щорічних даних за досліджуваними показниками; наявність одноразових прогнозів, тобто таких, які не коригуються з появою нових даних.

Найбільш розробленою в теорії прогнозування є методологія так званої парної кореляції, що досліджує вплив факторної ознаки x на результативний y . Методи оцінки параметрів рівняння регресії аналогічні прийомами при екстраполяції (тому що фактор часу можна розглядати як окремий випадок параметру x). На практиці ж набагато частіше доводиться досліджувати залежність результативної ознаки від декількох факторних [36].

Евристичні методи прогнозування передбачають здійснення прогнозних розробок за допомогою логічних прийомів і методичних правил теоретичних досліджень. Конкретні методи прогнозування цієї групи охоплюють дві підгрупи – інтуїтивні та аналітичні. З-поміж основних методів першої групи виокремлюють методи експертної оцінки й «мозкової атаки», а другої – методи морфологічного аналізу, побудови «дерева цілей», інформаційного моделювання, оптимізації.

За браком достатньої статистичної інформації або за її непридатності для прогнозування певних явищ доводиться користуватись методом експертних оцінок. В його основу покладено спосіб збирання необхідної інформації переважно шляхом анкетування. При цьому експертну анкету потрібно скласти таким чином, щоб можна було отримати [41]:

- кількісно однозначні відповіді на запитання, що пропонуються експерту;
- формалізовані відомості щодо характеру джерел аргументації, ступеня впливу кожного із джерел на експерта;
- кількісно визначену експертом оцінку рівня його знання предмета, що пропонується для аналізу та висновків.

При використанні методу експертних оцінок застосовуються два підходи до прогнозування: індивідуальні та групові оцінки. Індивідуальні оцінки полягають у тому, що кожний експерт дає незалежну оцінку у вигляді інтерв'ю або аналітичної записки. Групові оцінки базуються на колективній роботі експертів та одержанні сумарної оцінки від усієї групи експертів, яких залучено до прогнозної оцінки конкретних економічних процесів.

Метод «мозкової атаки» є різновидом групових експертних оцінок і полягає у творчій співпраці певної групи експертів-спеціалістів для роз'язання поставленого завдання способом проведення дискусії («мозкової атаки»). Учасники такої дискусії мають дотримуватися двох правил поведінки:

- не допускати критики та негативних коментарів щодо міркувань опонентів;

– не заперечувати нові ідеї, якими б абсурдними з погляду можливої її практичної реалізації вони б не видавалися.

Метод побудови «дерева цілей» застосовується в прогнозуванні з метою поділу основних завдань на підзавдання і створення системи «виважених» за експертними оцінками зв'язків. Для відбору чинників до прогностичної моделі та побудови системи зв'язків широко використовуються матриці взаємовпливу і теорія графів.

Специфічним методом прогнозування є метод інформаційного моделювання. Він базується на тому, що характерні особливості масових потоків інформації створюють умови для прогнозування розвитку конкретних об'єктів на засаді аналізу максимально можливої кількості чинників, що зв'язані з виробництвом і фінансово-економічними показниками та враховують міру їх взаємодії.

Причинно-наслідкове моделювання є найскладнішим з точки зору математики. Воно використовується у випадках, коли є більш, ніж одна змінна величина. Причинно-наслідкове моделювання – це спроба спрогнозувати те, що відбувається в схожих ситуаціях, шляхом вивчення статистичної залежності між розглядаємим фактором та іншими змінними.

Хоча малі і середні підприємства із відносно простим бізнесом можуть керуватись методами наївного прогнозування, великі фірми і фірми зі складною бізнес-структурою вимушені застосовувати регресійний аналіз для вивчення залежності між декількома змінними на основі оцінки функції багатомірної регресії [42, 43]:

$$\hat{Y} = b_0 + b_1 X_1 + b_2 X_2 + \dots + b_k X_k, \quad (1.1)$$

де $\hat{Y}$ - значення функції відгуку, $b_0, b_1, b_2, \dots, b_k$ – невідомі коефіцієнти регресії, $X_1, X_2, \dots, X_k$ – фактори впливу.

Функція багатомірної регресії застосовується для досліджень різних сегментів ринку з метою визначення, які саме змінні реально впливають на

розподіл ринку, частоту покупок, наявність продукції, прихильність до певного товару чи торгової марки та багато інших факторів.

Фінансові аналітики виявляють причини підйому цін на акції, аналізуючи отримані дивіденди, дохід від кожної акції, дроблення акцій, очікувану процентну ставку, об'єми заощаджень, рівень інфляції тощо.

Таким чином, регресійний аналіз дає управлінцям потужний та гнучкий інструмент для вивчення взаємозв'язку між залежною та множиною незалежних змінних.

З усіх причинно-наслідкових методів найскладнішими є економетричні моделі, розроблені з метою прогнозування динаміки економіки. Не дивлячись на складність, причинно-наслідкові моделі дають не завжди правильні результати, про що говорить неспроможність керівництва точно передбачити вплив різних своїх дій на економічні процеси.

Коли кількість інформації недостатня або керівництво не розуміє складний метод, можуть бути використані якісні моделі прогнозування [40]. При цьому прогнозування майбутнього здійснюється експертами, до яких звертаються за допомогою. Найбільш розповсюдженими серед якісних методів прогнозування є «думка журі», «сукупний погляд реалізаторів», «модель очікування споживача».

Прогнозування за методом «думки журі» полягає в поєднанні та усередненні думок експертів в релевантних сферах. Різновидом цього методу є «мозкова атака», під час якої учасники спочатку намагаються генерувати якомога більше ідей. Тільки після закінчення процесу генерування ідеї підлягають оцінці. Цей метод може забирати багато часу, проте дає корисні результати, особливо коли підприємство потребує багато нових ідей та альтернатив.

Метод «сукупного погляду реалізаторів» базується на тому, що досвідчені торгові агенти можуть дуже добре передбачати майбутній попит. Вони добре знайомі із споживацьким попитом і можуть прийняти його до уваги швидше, ніж вдається побудувати кількісну модель.

«Модель очікування споживача» є прогнозом, що базується на результатах опитувань клієнтів організації. Їх просять оцінити власні потреби в майбутньому, а також нові потреби. Зібравши всі отримані таким шляхом дані, керівник, враховуючи також власний досвід, може краще передбачити майбутній попит.

Отже, на основі розглянутих методів та моделей прогнозування, можливо визначити особливості їх застосування залежно від поставлених задач, терміну виконання, наявності вхідної інформації тощо. Результати аналітичного огляду представлені у (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Особливості застосування методів прогнозування в економічній діяльності підприємства

Характерні ознаки	Методи прогнозування			
	Фактографічні	Евристичні	Причинно-наслідкові	Якісні
Особливості застосування	Для здійснення детального прогнозу зміни в часі окремих ознак або їх сукупності	Для прогнозних розробок за допомогою логічних прийомів і методичних правил теоретичних досліджень	Для великої кількості змінних з метою виявлення залежності між досліджуваним фактором та іншими змінними	Для отримання додаткової інформації
Переваги	Детальний прогноз	Незалежність від даних за минулі періоди і їх достовірності	Встановлення тісноти зв'язку між досліджуваними факторами	Отримання багато нових ідей та альтернатив
Недоліки	Необхідність в інформації за попередні періоди	Залежність від людського фактору	Потреба у вхідній інформації, складність і не достатньо висока достовірність	Потребує багато часу

Представлені у табл. 1.5 дані свідчать про те, що у випадках, коли необхідно здійснити детальніше прогнозування зміни досліджуваного фактору (наприклад доходів) і в наявності є інформація за попередні періоди, доцільним є застосування фактографічних, причинно-наслідкових методів.

А у випадках, коли відсутня інформація за попередні періоди і потрібно отримати альтернативні рішення та нові ідеї, більш доцільним є застосування евристичних та якісних методів.

Висновки за розділом 1

Розглянувши теоретичні підходи до формування та прогнозування доходів страхової компанії можливо сформулювати наступні висновки.

1. Класифікація та формування доходів страховика мають певну специфіку, яка залежить від особливостей здійснення страхової діяльності. За результатами проведеного аналізу можна зазначити, що основний обсяг доходів страховика складають доходи від операційної діяльності, які мають певні особливості їх формування.

2. Головна особливість діяльності страховика полягає в тому, що він спочатку отримує доходи, у вигляді страхових платежів за договорами страхування, і лише після настання страхового випадку несуть витрати у вигляді страхових виплат. Таким чином, основним видом доходів, що забезпечують безперервність діяльності компанії, стабільність її фінансового становища, платоспроможність, а відповідно до цього і загальний розвиток страхового ринку країни, є доходи від операційної діяльності.

3. Фінансовий стан страхової компанії – це комплексне поняття, що визначається особливостями взаємодії та взаємовпливу сукупності виробничо-господарських чинників, та може характеризуватись системою фінансових і інших індикаторів, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

4. При аналізі діяльності страховика слід виходити з того, що фінансовий стан страхової організації визначається результатами страхових, інвестиційних і фінансових операцій. Методика фінансового аналізу повинна виходити як із загальних показників оцінки фінансового стану господарюючих суб'єктів, так і

зі специфічних, що характеризують окремі сторони діяльності страхової організації.

5. На основі проведеного аналітичного огляду відомих методів прогнозування були визначені особливості їх застосування та проаналізовані переваги та недоліки, що дозволить врахувати їх в процесі моделювання грошових доходів страхової компанії та сприяти економічному розвитку.

6. Було визначено, що у випадках, коли необхідно здійснити детальніше прогнозування зміни досліджуваного фактору (наприклад доходів) і в наявності є інформація за попередні періоди, доцільним є застосування фактографічних, причинно-наслідкових методів. А у випадках, коли відсутня інформація за попередні періоди і потрібно отримати альтернативні рішення та нові ідеї, більш доцільним є застосування евристичних та якісних методів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТРАХОВОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

АТ «СК «КРАЇНА»

2.1. Загальна характеристика діяльності АТ «СК «Країна»

Публічне акціонерне товариство СК «Країна» зареєстровано 08 серпня 1994 року відповідно до чинного законодавства України. Товариство є правонаступником Спільного українсько-російського акціонерного товариства відкритого типу «Страховий альянс «Меркурій-М».

У лютому 2005 року компанія стала асоційованим членом Моторного (транспортного) страхового бюро України. З 24.10.2008р. є членом Об'єднання страховиків «Будівельний страховий Пул».

Рішенням позачергових Загальних зборів акціонерів Публічного акціонерного товариства "Страхова компанія "Країна", які відбулися 20 листопада 2019 року, змінено тип акціонерного товариства з публічного на приватне та найменування з Публічного акціонерного товариства "Страхова компанія "Країна" (скорочене найменування ПАТ "СК "Країна") на Акціонерне товариство "Страхова компанія "Країна" (скорочене найменування АТ "СК "Країна").

АТ СК «Країна» було здійснено випуск акцій тричі: 10.12.2008р. було випущено 25180000 штук акцій простих (іменні) на загальну суму 32482200 грн.; 20.10.2010р. випущено 25180000 штук акцій простих (іменні) на загальну суму 32482200грн.; 21.06.2012р. випущено 65880000 штук акцій простих (іменні) на суму 84985200 грн.

Юридична адреса компанії: 04176, м. Київ, Електриків, 29А. Середньооблікова чисельність штатних працівників за 2020 рік становить 327 чоловік, фонд оплати праці – 26 264,0 тис.грн.

АТ СК «Країна» на кінець 2020 року має 35 відокремлених підрозділів. АТ «СК «Країна» діє на підставі Закону України «Про акціонерні товариства»,

Закону України «Про цінні папери і фондовий ринок», Закону України «Про страхування», інших законодавчих актів України та Статуту.

Основним законом, який регламентує правовий статус і діяльність АТ «СК «Країна» є Закон України «Про страхування», який регулює відносини у сфері страхування і спрямований на розвиток ринку страхових послуг, посилення надійності страхового захисту юридичних і фізичних осіб.

Відповідно до Статуту АТ «СК «Країна» метою Товариства є діяльність в сфері страхування, перестраховання та фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням, з метою одержання прибутку.

Предметом безпосередньої діяльності АТ «СК «Країна» є страхування, перестраховання та фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням.

Компанія має 27 ліцензій на різні види обов'язкового і добровільного страхування, надає страхові послуги корпоративним і роздрібним Клієнтам.

Статутний капітал Товариства утворюється у розмірі та в порядку, встановленому Законом України «Про страхування», Закону України «Про акціонерні товариства», та Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

АТ «СК «Країна» на основі ліцензій, виданих Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України, пропонує широкий асортимент страхових послуг у сфері як добровільного, так і обов'язкового страхування, серед яких:

у формі добровільного страхування:

страхування здоров'я на випадок хвороби; страхування кредитів (у тому числі відповідальності позичальника за непогашення кредиту); страхування майна (крім залізничного, наземного, повітряного, водного транспорту [(морського внутрішнього та інших видів водного транспорту)], вантажів та багажу; страхування фінансових ризиків; страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність

перевізника); страхування відповідальності перед третіми особами [крім цивільної відповідальності власників наземного транспорту, відповідальності власників повітряного транспорту; страхування від нещасних випадків; страхування відповідальності власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевізника); страхування медичних витрат; медичне страхування (безперервне страхування здоров'я); страхування водного транспорту (морського внутрішнього та інших видів водного транспорту); страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ; страхування наземного транспорту (крім залізничного); страхування залізничного транспорту; страхування виданих гарантій та прийнятих гарантій; страхування сільськогосподарської продукції.

у формі обов'язкового страхування:

особисте страхування працівників відомчої (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд); страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї; страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів; особисте страхування від нещасних випадків на транспорті; страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру; страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів; страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування; страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса; страхування відповідальності власників собак щодо

шкоди, яка може бути заподіяна третім особам; авіаційне страхування цивільної авіації [44].

2.2. Загальна оцінка діяльності АТ СК «Країна» на підставі горизонтального і вертикального аналізу балансу

Головна мета аналізу фінансових звітів – своєчасне виявлення та усунення недоліків в діяльності підприємства, знаходження резервів поліпшення фінансового стану та підвищення платоспроможності підприємства.

Баланс – це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал. Аналіз балансу здійснюється у двох напрямках: аналізу активу і пасиву та їх складових.

Горизонтальний аналіз полягає у розрахунку абсолютного та відносного відхилення за кожною статтею Балансу [45].

Здійснимо горизонтальний аналіз АТ «СК «Країна» на основі даних балансу за період 2018-2020 рр. (табл. 2.1).

Наведені дані таблиці 2.1 дозволяють зробити такі висновки:

1. Загальна сума активів в 2019 році збільшилась на 22 349 тис. грн. або більше на 9,85%. Це збільшення в 2019 році відбулось як за рахунок збільшення і необоротних і оборотних активів. Абсолютна величина збільшення у необоротних активах склала 12 172 тис. грн. або більше, ніж 18,00% їх річної величини. В 2020 році також відбулося збільшення загальної суми активів на 62865 тис.грн. або на 25,22%. Це збільшення було лише за рахунок зростання розміру необоротних активів приодночасному зменшенні оборотних активів. Відбулось стрімке збільшення суми основних засобів (в абсолютному вимірюванні – на 48032 тис. грн.

2. Що стосується структури оборотних коштів, то можна зазначити, що в 2019 році вона погіршилася. Збільшилась сума дебіторської заборгованості за продукцію та послуги на 735 тис. грн. або на 11,47%; дебіторської

Таблиця 2.1

Горизонтальний аналіз балансу АТ «СК «Країна» (тис. грн.)

	2018	2019	Абсолютне відхилення 2019 до 2018	Відносне відхилення 2019 до 2018	2020	Абсолютне відхилення 2020 до 2019	Відносне відхилення 2020 до 2019
Активи							
1. Необоротні активи							
Нематеріальні активи	355	355	0	0	355	0	0
Основні засоби	20718	29977	9259	44,69	78009	48032	160,22
Довгострокові фінансові інвестиції	17703	0	-17703	-100	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	0	0	0	0	12652	12652	100
Відстрочені аквізиційні витрати	11818	21479	9661	81,74	21862	383	1,78
Залишок коштів у ЦСР фондах	15618	26573	10955	70,14	36520	9947	37,43
Інші оборотні активи	0	0	0	0	13531	13531	100
Усього необоротні активи	66212	78384	12172	18,38	162929	84545	107,86
II. Оборотні активи							
Запаси	518	454	-64	-12,35	600	146	32,15
Дебіторська заборгованість за продукцію, послуги	6404	7139	735	11,47	10136	2997	41,98
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	7225	13127	5902	81,68	11959	-1168	-8,89
з бюджетом	12	22	10	83,33	202	180	818,18
з нарахованих доходів	1868	2547	679	36,34	1452	-1095	-42,99
Інша поточна дебіторська заборгованість	18541	24809	6268	33,81	6469	-18340	-73,92
Поточні фінансові інвестиції	47048	68670	21622	45,95	28595	-40075	-58,35
Гроші та їх еквіваленти	74278	48304	-25975	-34,96	85879	37575	77,78
Частка перестраховика у страхових резервах	4730	5729	999	21,12	3829	-1900	-33,16
Усього оборотних активів	160624	170801	10177	6,33	149121	-21680	-12,69
Активи, всього	226836	249185	22349	9,85	312050	62865	25,22

Продовження табл. 2.1

	2018	2019	Абсолютне відхилення 2019 до 2018	Відносне відхилення 2019 до 2018	2020	Абсолютне відхилення 2020 до 2019	Відносне відхилення 2020 до 2019
Пасиви							
1. Власний капітал							
Зареєстрований капітал	84985	84985	0	0	84985	0	0
Капітал у дооцінках	16534	17284	750	4,53	43085	25801	149,27
Резервний капітал	5351	8438	3087	57,69	9439	1001	11,86
Нерозподілений прибуток	3087	1001	-2086	-67,57	12095	11094	1108,29
Власний капітал, всього	109957	111708	1751	1,59	149604	37896	33,92
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Інші довгострокові зобов'язання	0	0	0	0	7420	7429	100
Довгострокові забезпечення	540	558	18	3,33	768	210	37,63
Страхові резерви	106480	125316	18836	17,68	137518	12202	9,73
Довгострокові зобов'язання, усього	107020	125874	18854	17,62	145706	19832	15,75
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	0	0	0	0	7715	7715	100
товари, роботи, послуги	426	607	181	42,48	368	-239	-39,37
розрахунки з бюджетом	1941	946	-995	-51,26	1621	675	71,35
розрахунки зі страхування	61	115	54	88,52	15	-100	-86,95
розрахунки з оплати праці	331	474	143	43,2	0	-474	-100
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1347	3331	1984	147,29	3227	-104	-3,12
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	4413	3734	-679	-15,38	2031	-1703	-45,61
Інші поточні зобов'язання	1340	2396	1056	78,81	1763	-633	-26,42
Поточні зобов'язання, усього	9859	11603	1744	17,68	16740	5137	44,27
Пасиви, всього	226836	249185	22349	9,85	312050	62865	25,22

заборгованості за виданими авансами на 5902 тис.грн. або на 81,68%. Розмір грошових коштів зменшився на 25975 тис.грн. або 34,96%.

Це означає, що страхова компанія фактично кредитувала своїх партнерів по бізнесу, які вчасно не розраховувалися за товари та послуги, що надавалися страховою компанією. Все це свідчить про негативні тенденції у роботі страхової компанії в 2019 році. В 2020 році структура активів продовжувала змінюватись в негативному напрямку, а саме збільшилась сума дебіторської заборгованості за послуги на 2997 тис.грн, зменшився розмір ліквідних засобів компанії – поточні фінансові інвестиції на 40075 тис.грн.

3. При аналізі пасивів страхової компанії слід зазначити, що її довгострокові зобов'язання в 2019 році та 2020 році збільшились відповідно на 18854 тис.грн. (17,62%) та 19832 тис.грн. (15,75%). Це відбулося в основному за рахунок значного збільшення суми страхових резервів, що підвищило фінансову стійкість та платоспроможність страхової компанії відносно виконання своїх страхових зобов'язань перед страхувальниками.

Короткострокові зобов'язання збільшились в 2019 році на 1744 тис. грн. (17,68%). Це відбулося внаслідок зростання поточної кредиторської заборгованості за одержаними авансами (на 1984 тис.грн.). Але відбулося зниження кредиторської заборгованості за страховою діяльністю на 679 тис.грн. Таким чином, страхова компанія вчасно розраховувалася зі страховими посередниками за виконані роботи та отримані послуги.

В 2020 році короткострокові зобов'язання зросли на 5137 тис.грн. (44,27%) за рахунок значного збільшення поточної кредиторської заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями (на 7715 тис.грн.).

Вертикальний (структурний) аналіз базується на структурному розкладі окремих показників фінансової звітності підприємства, що дозволяє зробити висновки щодо структури Балансу, а також проаналізувати динаміку цієї структури [45].

Проведемо вертикальний аналіз на підставі даних балансу АТ «СК «Країна» (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Вертикальний аналіз балансу АТ «СК «Країна» (тис. грн.)

	2018	Частка у % до суми балансу кінець 2018 року	2019	Частка у % до суми балансу кінець 2019 року	2020	Частка у % до суми балансу кінець 2020 року
Активи						
1. Необоротні активи						
Нематеріальні активи	355	0,15	355	0,14	355	0,11
Основні засоби	20718	9,13	29977	12,03	78009	24,99
Довгострокові фінансові інвестиції	17703	7,8	0	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	0	0	0	0	12652	4,05
Відстрочені аквізційні витрати	11818	5,21	21479	8,62	21862	7,01
Залишок коштів у ЦСР фондах	15618	6,88	26573	10,66	36520	11,7
Інші оборотні активи	0	0	0	0	13531	4,33
Усього необоротні активи	66212	29,19	78384	31,46	162929	52,21
II. Оборотні активи						
Запаси						
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	518	0,23	454	0,18	600	0,19
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	6404	2,82	7139	2,86	10136	3,25
з бюджетом	7225	3,18	13127	5,27	11959	3,83
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	12	0,005	22	0,008	202	0,06
Інша поточна дебіторська заборгованість	1868	0,82	2547	1,02	1452	0,46
Поточні фінансові інвестиції	18541	8,17	24809	9,96	6469	2,07
Гроші та їх еквіваленти	47048	20,74	68670	27,56	28595	9,16
Частка перестраховика у страхових резервах	74278	32,74	48304	19,38	85879	27,52
Усього оборотних активів	4730	2,08	5729	2,29	3829	1,23
Активи, всього	160624	70,81	170801	68,54	149121	47,79
	226836	100,00	249185	100,00	312050	100,00

Продовження табл. 2.2

	2018	Частка у % до суми балансу кінець 2018 року	2019	Частка у % до суми балансу кінець 2019 року	2020	Частка у % до суми балансу кінець 2020 року
Пасиви						
1. Власний капітал						
Зареєстрований капітал	84 985	37,46	84985	34,10	84985	27,23
Капітал у дооцінках	16534	7,29	17284	6,94	43085	13,81
Резервний капітал	5351	2,36	8438	3,39	9439	3,02
Нерозподілений прибуток	3087	1,36	1001	0,40	12095	3,87
Власний капітал, всього	109957	48,47	111708	44,83	149604	47,94
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення						
Інші довгострокові зобов'язання	0	0	0	0	7420	2,37
Довгострокові забезпечення	540	0,24	558	0,22	768	0,25
Страхові резерви	106480	46,94	125316	50,29	137518	44,07
Довгострокові зобов'язання, усього	107020	47,18	125874	50,51	145706	46,69
III. Поточні зобов'язання і забезпечення						
Поточна кредит. заборгованість за: послуги	0	0	0	0	7715	2,47
розрахунки з бюджетом	426	0,19	607	0,24	368	0,12
розрахунки зі страхування	1941	0,85	946	0,38	1621	0,52
розрахунки з оплати праці	61	0,03	115	0,04	15	0,005
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	331	0,14	474	0,19	0	0
Поточна кредиторська заборгованість з внутрішніх розрахунків	1347	0,59	3331	1,34	3227	1,00
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	4413	1,94	3734	1,49	2031	0,65
Інші поточні зобов'язання	1340	0,59	2396	0,96	1763	0,56
Поточні зобов'язання, усього	9859	4,34	11603	4,65	16740	5,36
Пасиви, всього	226836	100,00	249185	100,00	312050	100,00

Аналізуючи дані вертикального балансу страхової компанії ПАТ «СК «Країна», можна зробити такі висновки.

1. Частка обігових активів у балансі страхової компанії перевищує частку необоротних активів в 2018-2019 рр. В 2020 році спостерігається тенденція до перевищення необоротних активів над оборотними у структурі активів страхової компанії.

2. Частка основних засобів займає 25%. Але для страхових компаній, які не відносяться до сфери матеріального виробництва, невисока питома вага основних засобів ці нормальне явище.

3. Статутний капітал страхової компанії знаходиться на рівні від 27% до 37% і має тенденцію до зменшення питомої ваги. Це говорить про зниження платоспроможності страхової компанії, тому що Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про страхування” (ст. 30) зобов’язує страховиків дотримуватися певних вимог, які мають забезпечити їхню платоспроможність [3]. Однією з умов є наявність сплаченого статутного фонду. Тому засновникам страхової компанії доцільно зробити внески в статутний капітал.

4. Найбільшу питому вагу серед довгострокових зобов'язань в страховій компанії займають страхові резерви, близько 44% в 2020 році. При чому в порівнянні з 2019 роком відбулось зниження їх питомої ваги. Це негативне явище. Тому що страхові резерви є тимчасово залученими коштами страхувальників і є гарантом страхових виплат.

Отже, основними висновками, зробленими при вертикальному аналізі балансу страхової компанії такі:

- структура статей балансу демонструє тенденцію перевищення необоротних активів над оборотними, що не є нормальним для страхових компаній, які належать до сфери послуг;

- у той же час, спостерігається негативна тенденція щодо зменшення частки грошових коштів.

Таким чином, аналіз балансу страхової компанії у горизонтальному і вертикальному розрізі показав, що відбувається збільшення показників, які

мають вплив на показники фінансової стійкості та ліквідності. Зокрема, спостерігається збільшення частки короткострокових зобов'язань і подальше зменшення частки грошей у сумі балансу.

Власний капітал - це капітал, який належить страховій компанії на праві власності та представлений статутним, додатковим, резервним капіталом і включає нерозподілений прибуток [46]. Аналіз складу власного капіталу страхової компанії АТ СК «Країна» за період 2018-2020 років представлений в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз складу власного капіталу

Показник	Роки			Абсолютне відхилення, тис.грн.		Темп приросту,%	
	2018	2019	2020	2019/2018	2020/2019	2019/2018	2020/2019
Статутний капітал	84985	84985	84985	-	-	-	-
Капітал у дооцінках	16534	17284	43085	750	2580	4,53	149,27
Резервний капітал	5351	8438	9439	3087	1001	57,69	11,86
Нерозподілений прибуток	3087	1001	12095	-2086	1109	-67,57	1108,29
Всього	109957	1111708	149604	1751	37896	1,59	33,92

В 2019 році відбулося зростання обсягу власного капіталу лише на 1751 тис.грн. або 1,59%. Це відбулося за рахунок збільшення резервного капіталу. Загальний обсяг власного капіталу на кінець 2020 року зріс на 33,92%. Збільшення власного капіталу в 2020 році відбулося по-перше, за рахунок збільшення капіталу у дооцінках, шляхом дооцінки необоротних активів і фінансових інструментів, по-друге, отримання чистого прибутку.

Аналіз структури власного капіталу представлений в табл. 2.4.

Так, на протязі 2019-2020 рр. найбільшу питому вагу займав статутний капітал, частка якого в пасивах склала від 56,81% до 77,29%.

Таблиця 2.4

Аналіз структури власного капіталу

Показник	2018		2019		2020		Відхилення за питомою вагою, %	
	Тис.грн.	Пит. вага, %	Тис.грн.	Пит. вага, %	Тис.грн.	Пит. вага, %	2019/2018	2020/2019
Статутний капітал	84985	77,29	84985	76,08	84985	56,81	-1,21	-19,27
Капітал у дооцінках	16534	15,04	17284	15,47	43085	28,8	0,43	13,33
Резервний капітал	5351	4,87	8438	7,55	9439	6,31	2,68	-1,24
Нерозподілений прибуток	3087	2,80	1001	0,90	12095	8,08	-1,9	7,18
Всього	109957	100	111708	100	149604	100,0	-	-

Це є очевидною тенденцією функціонування страхових компаній, мінімальний розмір статутного фонду яких чітко регламентується Законом України „Про страхування”. Статутний капітал страховика перевищує законодавчо встановлений мінімальний його розмір приблизно в 2,4 рази (2446,3 тис. євро) і становить 84985 тис. грн. Такий позитивний аспект розвитку діяльності компанії говорить про її стабільну та ефективну роботу.

До складу фінансових ресурсів страхової компанії крім власного капіталу входить залучений та позиковий капітал. Аналіз складу залученого та позикового капіталу АТ «СК «Країна» представлений в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз складу та структури залученого та позикового капіталу

Показник	2018		2019		2020		Відхилення за питомою вагою, %	
	Тис.грн.	Питома вага, %	Тис.грн.	Питома вага, %	Тис.грн.	Питома вага, %	2019/2018	2020/2019
Довгострокові забезпечення	540	0,46	558	0,4	8188	5,04	-0,06	4,64
Страхові резерви	106480	91,1	125316	91,15	137518	84,65	0,05	-6,5
Поточні зобов'язання	9859	8,43	11603	8,44	16740	10,3	0,01	1,86
Залучений та позиковий капітал	116879	100,0	137477	100,0	162446	100,0	-	-

За даними табл. 2.5 загальний обсяг залученого та позикового капіталу на кінець 2020 року збільшився на 18,16% порівняно з кінцем 2019 року. Довгострокові зобов'язання страхової компанії зросли на 7630 тис.грн. Поточні зобов'язання АТ СК «Країна» мають тенденцію до збільшення в аналізованій період. Зокрема на кінець 2020 року обсяг поточних зобов'язань збільшився на 5,36% порівняно з кінцем 2019 року. Розміри страхових резервів в 2020 році збільшились на 9,73%. Це є хорошою тенденцією розвитку страхової діяльності страховика, яка свідчить про збільшення страхових зобов'язань з одного боку, з іншого – про підвищення своїх гарантій щодо майбутніх виплат страхових сум та страхового відшкодування.

Найбільша питома вага в структурі залученого та позикового капіталу на кінець 2018 - 2020 рр. припадала на страхові резерви (відповідно 91,1%, 91,15%, 84,65%). На кінець 2020 року 10,3% залучених коштів припадало на поточні зобов'язання. На кінець 2020 року порівняно з кінцем 2019 року спостерігається збільшення питомої ваги поточних зобов'язань на 1,86% та зменшення питомої ваги страхових резервів на 6,5%.

Щодо складу фінансових ресурсів СК «Країна», то на протязі останніх трьох років переважали залучені та позикові фінансові ресурси (рис. 2.1).

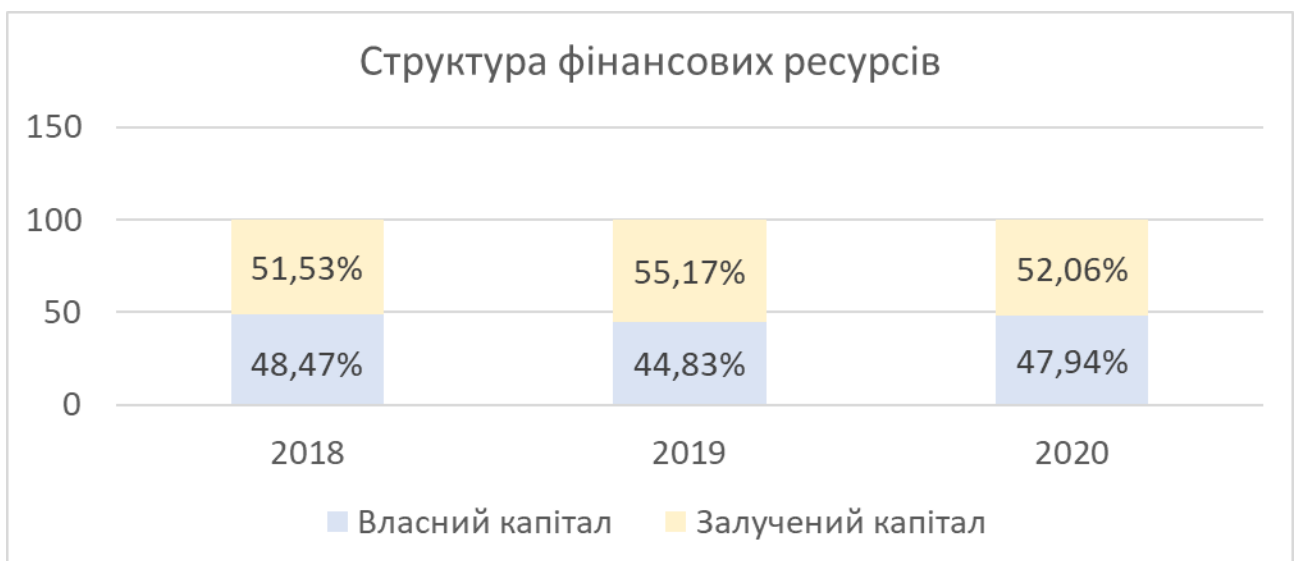

Рис. 2.1. Склад фінансових ресурсів СК «Країна»
впродовж 2018-2020 років

Отже, можна зробити висновок, що у фінансуванні діяльності страхової компанії переважав залучений капітал.

2.3. Оцінка фінансової стійкості АТ «СК «Країна»

Оцінка фінансової стійкості страхової компанії може бути виконана з використанням абсолютних та відносних показників фінансової стійкості.

Основним завданням аналізу об'ємних (абсолютних) показників є кількісна оцінка діяльності страхової організації. До числа цих показників можуть бути віднесені: обсяг страхових премій, обсяг страхових виплат, величина власного капіталу страховика, величина страхових резервів.

Динаміка абсолютних показників фінансової стійкості зведена в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Абсолютні показники фінансової стійкості, тис.грн.

№ з/п	Показник	2018	2019	2020	Відносне відхилення від попереднього періоду	
					2019/2018	2020/2019
1	Обсяг страхових премій	314033	431018	550 500	37,25	27,72
2	Обсяг страхових виплат	166854	211967	271241	27,04	27,96
3	Величина власного капіталу	109957	111708	149604	1,59	33,92
4	Величина страхових резервів	106480	125316	137518	17,68	9,74

За досліджуваний період в АТ СК «Країна» спостерігається позитивна динаміка щодо зростання обсягу страхових премій та страхових виплат. Це говорить про розширення обсягів страхової діяльності компанії. Позитивними змінами є зростання в абсолютному вимірі величини власного капіталу та величини страхових резервів, що є головними чинниками які забезпечують фінансову надійність страхової компанії.

У той же час відносні показники більш точно відображають фінансову стійкість страхової організації.

На основі методичних підходів до оцінки фінансового стану страховиків визначимо систему показників, що характеризують їх фінансову стійкість у контексті впливу внутрішніх і зовнішніх факторів ринкового середовища (табл. 2.7) [47, 117–122; 48, 264–270; 49].

Таблиця 2.7

Розрахунок показників фінансової стійкості страховика

№	Показник	Порядок розрахунку	Нормативне значення
1	Коефіцієнт загальної ліквідності, %	$k_{ла} = \frac{\text{Ліквідні активи}}{\text{Страхові резерви}} \times 100\%$	не менше 100%
2	Частка власного капіталу в пасивах, %	$k_{чвк} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Пасиви}} \times 100\%$	не менше 10%-60%
3	Частка страхових резервів у пасивах, %	$k_{чср} = \frac{\text{Страхові резерви}}{\text{Пасиви}} \times 100\%$	зростання
4	Частка страхових зобов'язань, яка забезпечена власним капіталом, %	$k_{сз} = \frac{\text{Страхові резерви}}{\text{Власний капітал}} \times 100\%$	більше 28%
5	Коефіцієнт перестраховування, %	$k_{зпс} = \frac{\text{Частка страхових премій, передана в перестраховування}}{\text{Страхові премії}} \times 100\%$	не більше 5%-50%
6	Прибутковість власного капіталу, %	$k_{пвк} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} \times 100\%$	не менше 5%
7	Питома вага статутного капіталу у власному капіталі, %	$k_{пвск} = \frac{\text{Статутний капітал}}{\text{Власний капітал}} \times 100\%$	зростання
8	Достатність власних коштів, %	$k_{двк} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Страхові резерви}} \times 100\%$	не більше 250%-350%
9	Достатність величини страхових резервів, %	$k_{ддс} = \frac{\text{Страхові резерви}}{\text{Нетто - премія}} \times 100\%$	не менше 100%
10	Показник ліквідності страхових резервів, %	$k_{лср} = \frac{\text{Страхові резерви}}{\text{Ліквідні активи}} \times 100\%$	не більше 100%
11	Показник терміновості, %	$k_{т} = \frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Страхові резерви}} \times 100\%$	не менше 3%
12	Показник платоспроможності, %	$k_{п} = \frac{\text{Чакт. запас платоспроможності}}{\text{Нормат. запас платоспроможності}} \times 100\%$	зростання

Проаналізуємо фінансову стійкість АТ СК «Країна» за період 2018-2020 рр. та визначимо фактори, що зумовили відповідні тенденції. Фактичні дані для розрахунку показників фінансової стійкості страховика наведено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Фактичні дані фінансово-господарської діяльності АТ «СК «Країна» за 2018-2020 рр. (тис.грн.)

№	Показники	2018	2019	2020
1	Вартість майна (активи)	226 836	249 185	312 050
2	Власний капітал	109957	111708	149604
3	Статутний капітал	84 985	84 985	84 985
4	Страхові (технічні) резерви	106480	125316	137518
5	Страхові премії	314033	431018	550 500
6	Страхові премії, передані в перестраховування	10603	13 311	12 960
7	Чистий прибуток (збиток)	2368	468	12 095
8	Сума нематеріальних активів	355	355	355
9	Грошові кошти та їх еквіваленти	74278	48304	85 879
10	Ліквідні активи	121326	116974	114474
11	Загальна сума зобов'язань	116879	137477	162446

У табл. 2.9 відображено результати розрахунку показників фінансової стійкості страхової компанії «Країна».

Проаналізуємо одержані результати проведеної оцінки показників фінансової стійкості страховика.

Таблиця 2.9

Показники фінансової стійкості АТ «СК «Країна» за 2018-2020 рр.

№	Показники	2015	2016	2017
1	Коефіцієнт загальної ліквідності, %	113,94	93,34	83,24
2	Частка власного капіталу в пасивах, %	48,47	44,83	47,94
3	Частка страхових резервів у пасивах, %	46,94	50,29	44,07
4	Частка страхових зобов'язань, яка забезпечена власним капіталом, %	96,83	112,18	91,92
5	Коефіцієнт перестраховування, %	3,37	3,08	2,35

Продовження табл. 2.9

№	Показники	2018	2019	2020
6	Прибутковість власного капіталу, %	2,15	0,42	8,08
7	Питома вага статутного капіталу у власному капіталі, %	72,28	76,07	56,81
8	Достатність власних коштів, %	103,26	89,14	108,78
9	Достатність величини страхових резервів, %	35,09	30,01	25,58
10	Показник ліквідності страхових резервів, %	87,76	107,13	120,13
11	Показник терміновості, %	69,75	38,54	62,44

Коефіцієнт загальної ліквідності характеризує спроможність страхової компанії у найкоротший термін виплатити страхове відшкодування за рахунок наявних активів. Величина вищезазначеного показника за даними досліджень В. С. Приходька не повинна бути менша 100% [47, 117]. При цьому, до ліквідних активів належать кошти на рахунках в банку, цінні папери, які котируються на біржах та скориговані за ринковою вартістю, вимоги до перестраховиків. Показники загальної ліквідності у АТ «СК «Країна» упродовж 2019–2020 рр. не відповідають встановленому нормативу 100%. Негативна тенденція свідчить про зниження частки ліквідних активів у загальній величині страхових резервів, що може призвести в перспективі до невиконання страхових зобов'язань компанії у встановлені строки.

На основі проведеного аналізу структури пасивів страхових компаній, необхідно звернути увагу на певні закономірності. На протязі 2018–2020 рр. у структурі пасивів страхової компанії «Країна» переважали джерела позикових фінансових ресурсів. Питома вага страхових резервів коливається в межах 91%, що вказує на ефективність страхового процесу та незначну питому вагу вихідного перестраховування (2,35%–3,37%). Отже, в 2018-2020 рр. більша частина активів компаній фінансується за рахунок залучених коштів. При цьому, показник частки власного капіталу у пасивах не перевищує встановлений норматив (10–60%), що свідчить про нарощування залучених коштів страховика, збільшення його фінансової залежності та зниження фінансової стійкості. Загальновідомо, що страхові резерви страховиків

коригуються (у бік зменшення) на частку перестраховиків у цих резервах. Відповідно, обсяг страхових резервів, який реально зосереджується у страховиків, визначає величину та структуру їх залучених фінансових ресурсів. Упродовж 2018–2020 рр. частка страхових резервів у пасивах компанії зменшується від 50,29% до 44,07%, що є негативною тенденцією розвитку її страхової діяльності. Відповідно, забезпеченість страхових зобов'язань власними ресурсами за відповідний період знижується від 112,18% до 91,92%, тоді як оптимальний норматив – 28–60%. Тобто, страховик покриває свої зобов'язання перед страхувальниками власним капіталом приблизно в 1–1,5 рази. Тому, наявний фінансовий потенціал страхової компанії дозволяє їй приймати на власну відповідальність значно більшу кількість ризиків та формувати більший страховий портфель. Проте сформовані фінансові ресурси недостатні для прийняття на страхування великих ризиків, які в ринкових умовах господарювання характеризуються великим попитом.

Значний вплив на фінансову стійкість страхової компанії здійснює частка страхових премій, яка передана в перестраховання. Це зумовлено тим, що незалежно від величини переданої відповідальності, страховик відповідає перед страхувальником за усіма узятими страховими зобов'язаннями у повному обсязі. Тому, для обмеження залежності страховика від перестраховика, з метою забезпечення платоспроможності, встановлене певне співвідношення між часткою премій, переданих в перестраховання, та розміром отриманих страхових премій. Значення цього показника не повинне перевищувати 50% [47, 121]. Очевидним є те, що в страховій компанії «Країна» у 2018-2020 рр. більшість договорів страхування не має перестраховального захисту (показник становить 2,35%–3,37% із динамікою до зниження). Це є негативною тенденцією діяльності компанії, оскільки на своєчасність виконання страхових зобов'язань може вплинути фінансова стійкість перестраховиків. Оптимальні розміри цього показника повинні становити не більше 50%.

В зарубіжній страховій практиці використовують низку показників і нормативів, за допомогою яких можна визначити фінансову стійкість

страховика (за наявності необхідних статистичних даних). Зокрема, показник достатності власних коштів, значення якого особливо суттєве при прийнятті рішення щодо максимальної відповідальності за окремим ризиком. Розмір цього показника не повинен перевищувати 250%–350% [49]. Важливо зазначити, що показник достатності власних коштів за визначений період в страховій компанії «Країна» становить 89,14%–108,78%, що відповідає встановленим нормам і свідчить про нарощування можливостей покриття страхових зобов'язань за рахунок власних коштів. Показник достатності страхових (технічних) резервів характеризує достатність страхових премій для формування цих резервів. Це пояснюється тим, що нетто-премія є джерелом формування страхових (технічних) резервів, тоді як страхові резерви відображають величину страхових зобов'язань. Результат показника повинен бути не менше 100%. Дані аналізу ілюструють негативну тенденцію у АТ «СК «Країна», за якої розрахунковий розмір цього показника нижчий встановленого обмеження та складає 25,58%–35,09%. Для покращення ситуації, в якій опинилася страхова компанія, необхідно переглянути тарифну політику і структуру страхового портфеля. Враховуючи те, що страхові (технічні) резерви призначені для виплати страхових сум і страхового відшкодування при настанні страхових подій, страховик зобов'язаний володіти інформацією про ліквідність цих коштів. При цьому, необхідно пам'ятати, що страхові резерви за ризиковими видами страхування повинні бути розміщені у ліквідні активи. Для оцінки ліквідності страхових резервів розраховується показник ліквідності технічних резервів. Його величина не повинна перевищувати 100%. Цей показник в страховій компанії у 2018–2020 рр. не відповідає встановленим нормативам – 107,13%–120,13%. Така негативна тенденція у діяльності страховика свідчить про неможливість покриття технічних резервів високоліквідними коштами що не забезпечує своєчасну виплату страхових сум та страхового відшкодування. Поряд із показником ліквідності технічних резервів не менш важливим показником є швидкість розрахунку за страховими зобов'язаннями. При цьому використовують показник терміновості. Він

характеризує можливість компанії миттєво виконати свої зобов'язання перед страхувальниками за страховими виплатами [49]. Необхідно зазначити, що величина показника терміновості в страховій компанії «Країна» становить 69,75% у 2018 р., 38,54% – в 2019 р. та 62,44% – в 2020 р. Значення цього показника є більшим, ніж 3%, що свідчить про ефективне управління активами, частину яких страхова компанія зосереджує у грошових коштах.

Одним із показників рентабельності є прибутковість власного капіталу (фінансова рентабельність). Цей показник демонструє, наскільки успішно страховик трансформує страхові внески та доходи від інвестицій в прибутки акціонерів. Відповідно до стандартів органів страхового нагляду та аудиторських служб ЄС значення показника повинно бути не меншим ніж 5% [50]. В страховій компанії «Країна» в 2020 році середня прибутковість власного капіталу не перевищує 5% (8,08%). Важливою позитивною тенденцією при цьому є те, що зі зростанням активів знижується питома вага статутного капіталу у власних коштах (від 76,07% до 56,81%). Відповідно, перевищення власного капіталу над статутним свідчить про прибуткову діяльність страховика, можливість здійснювати реінвестування та виплачувати дивіденди власникам.

Одним із показників фінансової стійкості є показник платоспроможності страховика, який визначається як співвідношення між фактичним і нормативним рівнем платоспроможності. Такий показник має високу ступінь інтеграції, оскільки охоплює значну кількість чинників: вартість активів, обсяг страхових надходжень, частку страхових премій, належних перестраховикам, власні фінансові ресурси та загальну суму зобов'язань страховика.

Оцінка платоспроможності страхових організацій здійснюється за показником, який у вітчизняному законодавстві носить назву «запас платоспроможності». Законодавство розрізняє поняття фактичного і нормативного запасу платоспроможності. Порядок їх визначення дано в Законі України «Про страхування».

Фактичний показник платоспроможності являє собою вартісний показник, який уособлює співвідношення між зобов'язаннями страхової організації та її активами, що можуть бути використані для покриття цих зобов'язань. Перевищення вартості активів страховика над його зобов'язаннями свідчить про наявність у даного страховика фактичного запасу платоспроможності.

Нормативний запас платоспроможності страховиків, що здійснюють ризикове страхування обчислюється двома способами: 1) на базі страхових премій; 2) на базі страхових виплат. Для подальшого порівняння з фактичним запасом платоспроможності обирається більша з отриманих величин та порівнюється з фактичним нормативним запасом [51].

Розрахунок платоспроможності АТ «СК «Країна» зведено в табл. 2.10

Таблиця 2.10

Оцінка платоспроможності АТ «СК «Країна» за 2018-2020 рр.

Показник	Значення, тис. грн.		
	2018	2019	2020
Фактичний запас платоспроможності (нетто-актив) = загальна сума активів (рядок балансу 1300) – сума нематеріальних активів (рядок балансу 1000) – загальна сума зобов'язань (сума рядків балансу 1595, 1695)	109 602	111 353	149 249
Нормативний запас платоспроможності для страховиків, що здійснюють види страхування, інші, ніж страхування життя:	51 097,59	71924,13	94 407,66
1. [Сума надходжень страхових премій за попередні 12 місяців – 0,5 x (сума страхових премій, належних перестраховикам)] x 0,18	51 097,59	71924,13	94 407,66
2. [Сума здійснених виплат протягом попередніх 12 місяців – 0,5 x (сума виплат, компенсованих перестраховиками)] x 0,26	43 161,69	54141,75	69 556,37
Величина перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом = фактичний запас платоспроможності – більша з величин нормативного запасу платоспроможності	58 504,41	39428,87	54 841,34

Виходячи з розрахунків АТ СК «Країна» повинна мати нормативний запас платоспроможності на кінець 2020 року на рівні 94 407,66 тис.грн.

Фактичний запас платоспроможності за балансом на цей час складав 149 249 тис.грн. Компанія має значне перевищення запасу платоспроможності над нормативом, що свідчить про її платоспроможність.

2.4. Аналіз фінансових результатів АТ «СК «Країна»

Головними завданнями аналізу фінансових результатів підприємства є:

- виявлення факторів формування показників прибутку та розрахунки їхнього впливу;
- вивчення напрямів і тенденцій розподілу прибутку;
- виявлення резервів збільшення прибутку;
- розробка заходів для використання виявлених резервів [52].

В страховій компанії використовуються такі показники фінансових результатів:

- дохід від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя (зароблені страхові платежі);
- дохід від надання послуг для інших страховиків та інших послуг;
- інші операційні доходи, інші та надзвичайні доходи;
- оподатковуваний прибуток;
- чистий прибуток.

Усі ці доходи і прибутки відображено у Звіті про доходи та витрати страховика (додаток 2 до Порядку складання звітних даних страховиків).

Аналіз динаміки доходів АТ «СК «Країна» зведено в таблицю 2.11.

За даними табл. 2.11, в якій проведено аналіз динаміки доходів АТ «СК «Країна», у 2020 році показник загальної величини доходів склав 634781 тис.грн., що на 22,35% більше ніж у 2019 році. В аналізований період спостерігається гарна тенденція до збільшення величини зароблених премій, які в 2019 році склали 406234 тис.грн., що на 40,47% більше ніж у 2018 році та в 2020 році зароблені премії були 530967 тис.грн., що на 30,7% більше ніж у 2019 році.

Таблиця 2.11

Аналіз динаміки доходів АТ «СК «Країна»

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Абсолютне відхилення 2020р./2019р.	Темп приросту, % 2020р./2019р.
Дохід від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя (зароблені страхові платежі)	289177	406234	530967	124733	30,70
Дохід від надання послуг для інших страховиків (агентські винагороди)	2785	2743	1550	-1193	-43,49
Інші операційні доходи	10975	18139	24869	6730	37,10
з них:					
дохід від операційної курсової різниці	1880	1041	7231	6190	594,6
частки страхових виплат компенсовані перестраховиками	1695	7459	7433	-26	-0,35
право регресу до особи, відповідальної за заподіяні збитки	4940	8551	8457	-94	-1,09
Суми отриманих комісійних винагород за перестраховування	2126	288	-	-288	-100
Інші операційні доходи	127	488	1473	985	201,84
Інші фінансові доходи в т.ч: доходи від депозитів	9862	13435	12749	-686	-5,11
Інші доходи	20111	78263	64646	-13617	-17,39
Всього	332910	518814	634781	115967	22,35

В 2020 році на 43% знизилась доходи отримані компанією у вигляді агентської винагороди. Також в 2020 році зменшилися інші фінансові доходи – на 5,11%. Позитивна динаміка до зростання спостерігається у показника інших операційних доходів на 37,1% порівняно з 2019 роком (за рахунок зростання доходу від операційної курсової різниці на 594,6% порівняно з 2019 роком.

Проаналізуємо структуру доходів страхової компанії за даними табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Аналіз структури доходів АТ СК «Країна»

Показник	2018 рік		2019 рік		2020 рік		Відхилення за питомою вагою, % 2020/2019
	Тис.грн	Питома вага, %	Тис.грн	Питома вага, %	Тис.грн	Питома вага, %	
Дохід від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя (зароблені страхові платежі)	289177	86,86	406234	78,30	530967	83,64	5,34
Дохід від надання послуг для інших страховиків (агентські винагороди)	2785	0,84	2743	0,52	1550	0,24	-0,28
Інші операційні доходи з них:	10975	3,29	18139	3,49	24869	3,92	0,43
дохід від операційної курсової різниці	1880	0,56	1041	0,20	7231	1,14	0,94
частки страхових виплат компенсовані перестраховиками	1695	0,51	7459	1,44	7433	1,17	-0,27
право регресу до особи, відповідальної за заподіяні збитки	4940	1,48	8551	1,65	8457	1,33	-0,32
суми отриманих комісійних винагород за перестрашування	2126	0,64	288	0,05	0	0	-0,05
інші операційні доходи	127	0,04	488	0,09	1473	0,23	0,14
Інші фінансові доходи	9862	2,96	13435	2,58	12749	2,01	-0,57
Інші доходи	20111	5,93	78263	15,08	64646	10,18	-4,9
Всього	332910	100	518814	100	634781	100	-

На протязі трьох років найбільшу питому вагу в структурі доходів страхової компанії, згідно даних табл. 12, займав дохід від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя, відповідно в 2018 – 86,86%, 2019 – 78,30%, 2020 – 83,64%.

В структурі доходів страховика за 2018 рік переважають виручка від реалізації послуг – 86,86%, і інші доходи, на які припадає 5,93% всіх доходів страховика, інші операційні доходи – 3,29%, інші фінансові доходи – 2,96%.

В структурі доходів страховика за 2019 рік переважає дохід від реалізації послуг – 78,30%, і інші доходи, на які припадає 15,08% всіх доходів страховика. Інші доходи включають доходи від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів, майнових комплексів, неопераційні курсові різниці, безоплатне одержання активів. В 2020 році найбільшу питому вагу займає дохід від реалізації послуг – 83,64% і інші доходи – 10,18%.

Аналіз динаміки витрат АТ «СК «Країна» представлений в табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Аналіз динаміки витрат АТ СК «Країна»

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Абсолютне відхилення 2020р./2019р.	Темп приросту, % 2020р./2019р.
Собівартість реалізованої продукції	74024	78298	90867	12569	16,05
Адміністративні витрати	7277	10102	11747	1645	16,28
Витрати на збут	64860	90932	134280	43348	47,67
Інші операційні витрати	4843	7919	8008	89	1,12
Фінансові витрати	0	0	2583	2583	100
Інші витрати	28961	104479	81069	-23410	-22,41
Податок на прибуток від звичайної діяльності	6823	8285	14845	6560	79,18
Всього	186788	300015	343399	43384	14,46

На протязі трьох років спостерігається тенденція до зростання витрат АТ СК «Країна». Так, загальний обсяг витрат страхової компанії за 2020 рік склав

343399 тис.грн., що на 14,46% більше ніж 2020 році. Найбільше в 2020 році знизилась інші витрати на 22,41%.

Динаміку до збільшення мали витрати на збут (47,67%), адміністративні витрати (16,28%) та податок на прибуток (79,18%).

Проаналізуємо структуру витрат АТ «СК «Країна» за даними табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Аналіз структури витрат АТ «СК «Країна»

Показник	2018 рік		2019 рік		2020 рік		Відхилення за питомою вагою, % 2020/2019
	Тис.грн .	Питома вага, %	Тис.грн .	Питома вага, %	Тис.грн .	Питома вага, %	
Собівартість реалізованої продукції	74024	39,63	78298	26,09	90867	26,46	0,37
Адміністративні витрати	7277	3,89	10102	3,37	11747	3,42	0,05
Витрати на збут	64860	34,72	90932	30,31	134280	39,1	8,79
Інші операційні витрати	4843	2,59	7919	2,64	8008	2,33	-0,31
Фінансові витрати	0	0	0	0	2583	0,75	0,75
Інші витрати	28961	15,5	104479	34,83	81069	23,61	-11,22
Податок на прибуток від звичайної діяльності	6823	3,65	8285	2,76	14845	4,32	1,56
Всього	186788	100	300015	100	343399	100	-

В 2020 році відбулися суттєві зміни в структурі витрат. Якщо в 2019 році найбільшу питому вагу в структурі витрат складала інші витрати – 34,83%, то в 2020 році в структурі витрат зайняли витрати на збут – 39,1%. На протязі 2018-2019 рр. у страхової компанії були відсутні фінансові витрати.

Аналіз динаміки фінансових результатів АТ «СК «Країна» представлений в табл. 2.15.

Аналіз динаміки фінансових результатів показав, що чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 117057 тис. грн., тобто на 40,47% в 2019 році

Таблиця 2.15

Аналіз динаміки фінансових результатів АТ СК «Країна»

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Абсолютне відхилення 2020р./2019р.	Темп приросту, % 2020р./2019р.
Валовий прибуток	48299	115969	168859	52890	45,61
Фінансовий результат від операційної діяльності	8179	21534	33714	12180	56,56
Фінансовий результат до оподаткування	9191	8753	26940	18187	207,78
Чистий прибуток (збиток)	2368	468	12095	11627	2484,4

в порівнянні з 2018 роком, а в 2020 році збільшився на 124733 тис. грн. (на 30,7%) в порівнянні з 2019 роком.

Валовий прибуток збільшився на 67670 тис. грн., тобто на 140,11% в 2019 році в порівнянні з 2018 роком, а в 2020 році збільшився на 52890 тис. грн., (на 45,61%) в порівнянні з 2019 роком. Збільшення валового прибутку в 2020 році пов'язано зі збільшенням чистого доходу на 124733 тис. грн., тобто на 30,7%.

Фінансовий результат від операційної діяльності в кожному періоді збільшує своє значення: в 2019 році на 163,28%, в порівнянні з 2018 роком, а в 2020 році на 56,56% в порівнянні з 2019 роком. Це пов'язано зі збільшенням інших операційних доходів в 2020 році на 5537 тис. грн., тобто на 26,51%.

Аналізуючи фінансовий результат до оподаткування бачимо, що в 2020 році було різке збільшення прибутку на суму 18187 тис. грн.

Чистий фінансовий результат показав, що на протязі 2018-2020 рр. компанія мала чистий прибуток. Але найбільший його розмір було отримано в 2020 році – 12095 тис.грн, що на 11627 тис.грн більше ніж 2019 році.

Динаміку фінансових результатів унаочнює рис. 2.2.

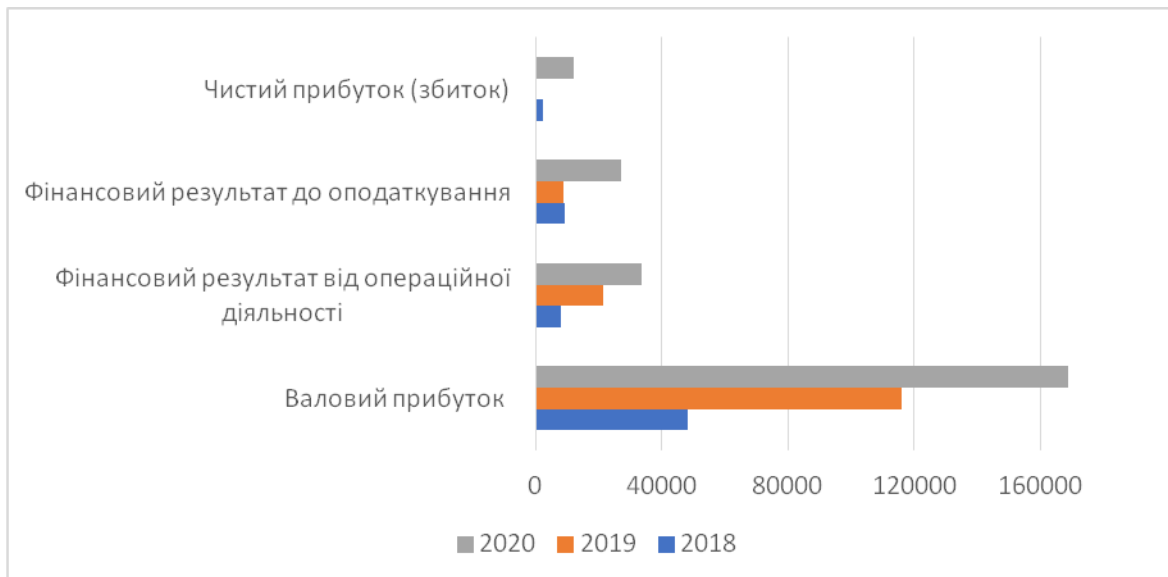

Рис. 2.2. Динаміка фінансових результатів АТ «СК «Країна» за період 2018-2020 рр.

Ефективність страхових операцій $ПЕ_{с.о}$ можна визначити як відношення технічного результату до нетто-премії:

$$ПЕ_{с.о} = \frac{ВС}{СП_n} \times 100\% \quad (2.1)$$

де $ВС$ - виторг страховика або технічний результат по операціях страхування (стр. 010-стр. 020 - стр. 240 -стр. 150, Р.1 звіту); $СП_n$ - нетто-премії (стр. 010 - стр. 020, Р.1 звіту). Значення $ПЕ_{с.о}$ повинне бути більше 15% [53].

Одним із показників, що узагальнює результат фінансово-економічної діяльності в страховій компанії є показник рентабельності страхових операцій в розрахунку на грн. собівартості. Під собівартістю розуміється відношення видатків страховика (сума страхових виплат, відрахувань у страхові резерви й видатків на ведення справи) до обсягу страхової премії. Показник рентабельності страхових операцій розраховується як відношення чистого прибутку до обсягу страхових внесків ($Пр_{с.о}$) [53]:

$$Пр_{с.о} = \frac{ЧП}{СП} \times 100\% , \quad (2.2)$$

де $ЧП$ - чистий прибуток (стр. 470, Р.1 звіту); $СП$ - обсяг страхових премій (стр. 010, Р.1 звіту).

Отримані значення рентабельності показують, який дохід протягом року одержував страховик з 1 грн. страхової премії, але видно, що формування рентабельності відбувалося під впливом результату страхових операцій.

Коефіцієнт рентабельності активів відображає ефективність використання майна підприємства [52]:

$$P_{\text{акт}} = \frac{\text{ЧП}}{\bar{A}}, \quad (2.3)$$

де ЧП – сума чистого прибутку; $\bar{A}$ - середня сума чистих активів.

Розрахунок коефіцієнтів, що характеризують фінансові результати зведено в табл. 2.16.

Таблиця 2.16

Коефіцієнти, що характеризують фінансові результати
АТ «СК «Країна»

Показники	Норм. значення	Значення показників			Відхилення абсолютне	
		2018	2019	2020	Періоди	
					2019 до 2018	2020 до 2019
Ефективність страхових операцій, %	> 15%	44,45	47,46	48,15	3,01	0,69
Рентабельність страхових операцій, %	↑	7,54	0,11	2,19	-7,43	-2,12
Рентабельність активів, %	↑	1,01	0,19	4,31	-0,82	4,12

Ефективність страхових операцій перевищує норматив. Рентабельність страхових операцій АТ «СК «Країна» в 2018-2020 рр. позитивна. Так якщо в 2019 році компанія отримувала 0,11 копійок прибутку з 1 грн. страхової премії, то в 2020 році вже 2,19 копійок прибутку.

Рентабельність активів в 2020 році збільшилась в порівнянні з 2019 роком і склала 4,31%. Це говорить про покращення використання активів підприємства. Тобто, якщо в 2019 році на 1 грн. активів припадало 0,19 копійок чистого прибутку, то в 2020 році на 1 грн. активів припадало 4,31 копійок

чистого прибутку.

Висновки за розділом 2

На основі проведеного аналізу фінансових ресурсів в контексті формування та ефективного використання фінансових ресурсів АТ «СК «Країна» зроблені наступні висновки:

1. Формування фінансових ресурсів АТ «СК «Країна» 2018-2020 рр. відбувалось переважно за рахунок залученого капіталу. В 2020 році розмір залучених ресурсів перевищив власні, що свідчить про збільшення ступеня фінансової залежності АТ «СК «Країна» від зовнішніх кредиторів.

2. Джерелами формування власних фінансових ресурсів АТ «СК «Країна» є статутний капітал, резервний капітал, інші резерви та нерозподілений прибуток. Найбільшу питому вагу серед джерел власних фінансових ресурсів в 2018-2020рр. займав статутний капітал (2018р. – 77,29%, 2019р. – 76,08%, 2020р. – 56,81%).

3. Фактичний запас платоспроможності за балансом перевищує нормативний запас платоспроможності на кінець 2020 року на 54 841,34 тис.грн., що свідчить про її платоспроможність.

4. Аналіз показників фінансової стійкості показав, що майже всі показники, якими характеризується фінансова стійкість страхової компанії знаходяться в межах нормативних значень. Наявний фінансовий потенціал страхової компанії дозволяє їй приймати на власну відповідальність значно більшу кількість ризиків та формувати більший страховий портфель. Проте сформовані фінансові ресурси недостатні для прийняття на страхування великих ризиків, які в ринкових умовах господарювання характеризуються великим попитом.

5. Аналіз динаміки доходів компанії показав, що спостерігається гарна тенденція до збільшення величини доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, який за 2020 рік склав 530967 тис.грн., що на 30,7% більше ніж у

2019 році. Найбільша питома вага в структурі доходів страхової компанії за 2020 рік припадала на виручку від реалізації (78,30%) і інші доходи (15,08%).

6. На протязі трьох років спостерігається тенденція до зростання витрат АТ СК «Країна». В структурі витрат страхової компанії найбільша питома вага в 2020 році припадала на витрати на збут – 39,1%.

7. Фінансовий результат від операційної діяльності в кожному періоді збільшує своє значення. Чистий фінансовий результат показав, що на протязі 2018-2020 рр. АТ «СК «Країна» мала чистий прибуток. Але найбільший його розмір було отримано в 2020 році – 12095 тис.грн, що на 11627 тис.грн більше ніж 2019 році.

8. Коефіцієнти, що характеризують фінансові результати, а саме рентабельність страхових операцій та рентабельність активів покращили свої значення в 2020 році. Це говорить про покращення використання активів страхової компанії. Тобто, якщо в 2019 році на 1 грн. активів припадало 0,19 копійок чистого прибутку, то в 2020 році на 1 грн. активів припадало 4,31 копійок чистого прибутку.

РОЗДІЛ 3

ПРОГНОЗУВАННЯ ГРОШОВИХ ДОХОДІВ АТ «СК «КРАЇНА»

3.1. Визначення прогнозних значень грошових доходів АТ СК «Країна» методами екстраполяції

3.1.1. Прогнозування грошових доходів методом найменших квадратів

За результатами дослідження проведеного в першому розділі кваліфікаційної роботи щодо класифікації доходів страхових компаній та аналізу структури доходів АТ СК «Країна» здійсненого у другому розділі було визначено, що в даній страховій компанії в 2020 році найбільшу питому вагу займає дохід від страхової діяльності, а саме зароблені страхові премії – 83,64% інші доходи – 10,18% та інші операційні доходи – 3,92%. Найбільшу питому вагу серед інших операційних доходів займав дохід від отриманих регресів – 34,06%. Інші фінансові доходи склали лише 2,01% від усіх доходів страхової компанії і включали в себе лише один вид доходів – відсотки по залишкам на депозитних та поточних рахунках.

Вважаємо, що для розробки пропозицій щодо підвищення управління доходами АТ СК «Країна» в майбутньому, доцільно прогнозувати наступні види грошових доходів:

- чистий дохід від реалізації продукції - зароблені страхові премії;
- інші операційні доходи - дохід від отриманих регресів;
- інші фінансові доходи – відсотковий дохід за депозитами та поточними рахунками компанії;
- інші доходи.

Проведемо прогнозування даних грошових доходів страхової компанії методом екстраполяції. Він є найбільш простим методом прогнозування показників підприємств та компаній.

Екстраполяція - це метод наукового дослідження, що заснований на поширенні минулих і справжніх тенденцій, закономірностей, зв'язків на

майбутній розвиток об'єкта прогнозування. До методів екстраполяції відносяться метод ковзної середньої, метод експонентного згладжування, метод найменших квадратів [54].

Метод найменших квадратів дозволяє прогнозувати майбутні значення будь-якого показника на основі його попередніх значень. Він полягає в наближенні аналізованого показника математичною функцією, у найпростішому випадку – лінійної.

Сутність методу найменших квадратів складається в мінімізації суми квадратичних відхилень між спостережуваними й розрахунковими величинами. Розрахункові величини знаходяться по підбраному рівнянню - рівнянню регресії. Чим менше відстань між фактичними значеннями й розрахунковими, тим більше точний прогноз, побудований на основі рівняння регресії.

Визначимо прогнозні значення для зароблених страхових премій за допомогою лінійної моделі парної регресії.

Параметри регресійної моделі розраховуються за стандартними формулами методу найменших квадратів. Лінійна модель описується кривою зростання, яка має вигляд:

$$\tilde{y}_t = a_0 + a_1 t \quad (3.1)$$

де a_0 і a_1 – параметри моделі, а $t = \overline{1, n}$.

Для побудови лінійної моделі необхідно знайти параметри кривої зростання, для цього складається система нормальних рівнянь:

$$\begin{cases} a_0 n + a_1 \sum_{t=1}^n t = \sum_{t=1}^n y_t, \\ a_0 \sum_{t=1}^n t + a_1 \sum_{t=1}^n t^2 = \sum_{t=1}^n y_t t. \end{cases} \quad (3.2)$$

Для вирішення цієї системи складається таблиця розрахунку коефіцієнтів (табл. 3.1.)

Таблиця 3.1

Розрахунок коефіцієнтів системи рівнянь

t_i	y_i	t_i^2	$y_i t_i$
1			
...			
n			
$\sum t_i$	$\sum y_i$	$\sum t_i^2$	$\sum y_i t_i$

Після завершення циклу розрахунків обґрунтовується вибір варіанту прогнозних значень цільових показників на прогнозований період [55, 56].

Вирішуючи систему двох лінійних рівнянь із двома невідомими, одержимо

$$\begin{cases} \hat{a}_1 = \left(\sum_{i=1}^n (t_i - \bar{t})(y_i - \bar{y}) \right) / \sum_{i=1}^n (t_i - \bar{t})^2, \\ \hat{a}_0 = \bar{y} - \hat{a}_1 \bar{t}, \end{cases} \quad (3.3)$$

де $\bar{t}$ и $\bar{y}$ - середні значення моментів спостереження й рівнів ряду відповідно.

Проміжні значення для розрахунку коефіцієнтів рівняння регресії зведемо в таблицю 3.2.

Таблиця 3.2

Розрахунок параметрів моделі лінійної регресії для зароблених страхових премій АТ «СК «Країна»

t_i	y_i	t_i^2	$y_i t_i$	Розрахунковий обсяг страхових премій, тис.грн. (ЗСП) (лінійний тренд)	$\frac{y - ЗСП}{y} \times 100\%$
1	2	3	4	5	6
1	117508	1	117508	114841,4	2,26
2	182939	4	365878	175858,4	7,702
3	267668	9	803004	236875,4	11,504
4	290754	16	1163016	297892,4	2,45
5	289177	25	1445885	358909,4	24,11
6	406234	36	2437404	419926,4	3,37

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4	5	6
7	530 967	49	3716769	480943,4	9,42
$\sum_{28} t_i =$	$\sum y_i = 2085247$	$\sum t_i^2 = 140$	$\sum y_i t_i =$ 10049464	2085247	$60,816/7 =$ 8,68

Тоді система рівнянь (3.2) прийме вигляд:

$$\begin{cases} 7a_0 + 28a_1 = 2085247 \\ 28a_0 + 140a_1 = 10049464 \end{cases}$$

Після рішення даної системи отримуємо значення $a_0 = 53824,43$ і $a_1 = 61017$; а рівняння регресії набуде вигляду:

$$ЗСП = 53824,43 + 61017 \cdot t$$

де t - рік, на який робиться прогноз: $t = 8, 9$ і 10 рік.

Використовуючи інструмент «Аналіз даних» в Excel розрахуємо модель лінійної регресії для АТ «СК «Країна» (дод. Б, рис.Б.1).

$$Y = 53824,43 + 61017x$$

Нанесемо отримані дані на графік (рис. 3.1). Із графіка видно, що зміну виручки від реалізації продукції можна наблизити лінійною залежністю.

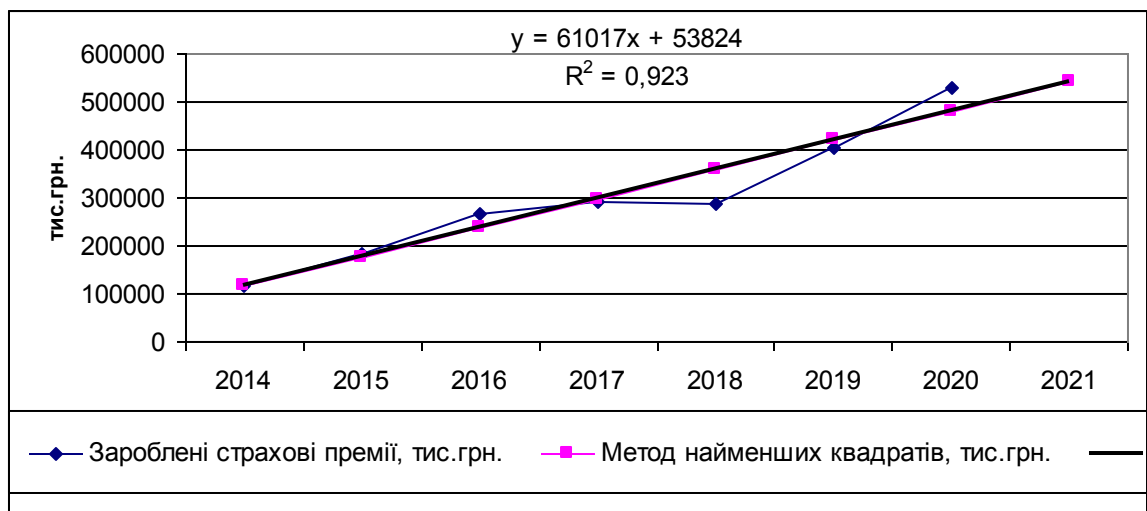

Рис. 3.1. Порівняльні результати прогнозу зароблених страхових премій АТ «СК «Країна» методом найменших квадратів

Як міра для ступеня лінійного зв'язку двох змінних використовується коефіцієнт їхньої кореляції.

$$r = 0,961.$$

Для якісної оцінки коефіцієнта кореляції застосовуються різні шкали, найбільше часто - шкала Чеддока. Залежно від значення коефіцієнта кореляції зв'язок може мати одну з оцінок [55]:

0,1 - 0,3 - слабка;

0,3 - 0,5 - помітна;

0,5 - 0,7 - помірна;

0,7 - 0,9 - висока;

0,9 - 1,0 - досить висока.

Високий рівень коефіцієнту кореляції r , дозволяє зробити висновок про можливість і доцільність прогнозування зароблених страхових премій з використанням методів регресійного аналізу.

Для того щоб зробити висновок про ефективність отриманої моделі й про можливість її використання для прогнозування зароблених страхових премій, необхідно визначити середній відсоток відхилень теоретичних (розрахункових) значень премій від фактичних, тобто визначити середню помилку прогнозу.

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі:

$$\varepsilon = \frac{1}{n} \cdot \sum_{i=1}^n \left[\frac{|y_{\phi} - y_p|}{y_{\phi}} \cdot 100 \right] \quad (3.4)$$

$$\varepsilon = 60,816/7 = 8,68\%$$

Інтерпретація значень середньої відносної помилки для оцінки точності прогнозу представлена в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Інтерпретація значень середньої відносної помилки

Середня відносна помилка (ε), %	Інтерпретація
< 10	Точність прогнозу висока
10-20	Точність хороша
20-50	Точність задовільна
> 50	Точність незадовільна

Середня відносна помилка попадає в інтервал (< 10) - точність прогнозу висока.

Далі визначаємо прогнозне значення зароблених страхових премій на 2021 рік:

$$ЗСП_{2021} = 61017 + 61017 * 8 = 541960,4 \text{ тис.грн.}$$

За даними розрахунків видно, що визначений таким чином прогнозний обсяг зароблених страхових премій в 2021 р. буде становити 541960,4 тис. грн.

Спрогнозуємо дохід від отриманих регресів для АТ «СК «Країна» методом найменших квадратів (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Розрахунок параметрів моделі лінійної регресії для доходів від отриманих регресів АТ «СК «Країна»

t_i	y_i	t_i^2	$y_i t_i$	Прогноз доходів від регресів, тис.грн. (Др) (лінійний тренд)	$\frac{y - D_p}{y} \times 100\%$
1	2506	1	2506	2690,89	7,37
2	4967	4	9934	3608,78	27,34
3	4260	9	12780	4526,67	6,26
4	4431	16	17724	5444,57	22,87
5	4940	25	24700	6362,46	28,79
6	8551	36	51306	7280,35	14,85
7	8457	49	59199	8198,25	3,05
$\sum t_i = 28$	$\sum y_i = 38112$	$\sum t_i^2 = 140$	$\sum y_i t_i = 178149$	38112	$110,53/7=15,79$

Використовуючи інструмент «Аналіз даних» в Excel розрахуємо модель лінійної регресії для АТ «СК «Країна» (дод. Б, рис. Б.2).

$$Y = 1773 + 917,89 * x$$

Порівняти фактичні дані з модельованими можна за допомогою графіка 3.2.

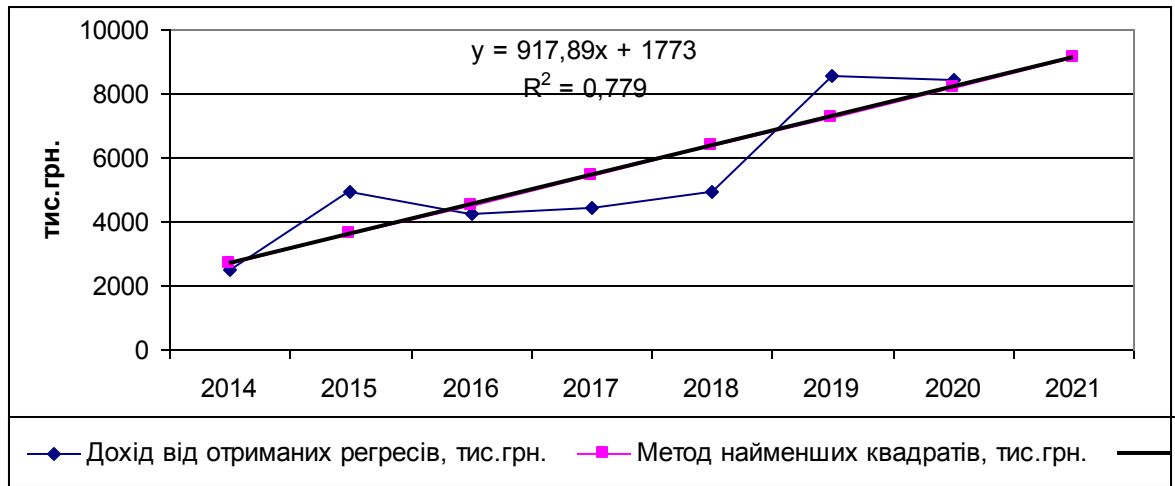

Рис. 3.2. Порівняння фактичних даних доходів від отриманих регресів з модельованими

Далі визначаємо прогнозне значення доходів від отриманих регресів на 2021 рік:

$$D_{P\ 2021} = 917,89 \cdot 8 + 1773 = 9116,14 \text{ тис.грн.}$$

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі (3.4):

$\varepsilon = 110,53/7 = 15,79\%$ - точність прогнозу хороша оскільки середня відносна помилка попадає в межі 10-20%.

Спрогнозуємо відсотковий дохід за депозитами для АТ «СК «Країна» методом найменших квадратів (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Розрахунок параметрів моделі лінійної регресії для відсоткових доходів за депозитами в АТ «СК «Країна»

t_i	y_i	t_i^2	$y_i t_i$	Прогноз доходів від регресів, тис.грн. (Дд) (лінійний тренд)	$\frac{y - D_d}{y} \times 100\%$
1	2	3	4	5	6
1	2975	1	2975	3715,393	24,88
2	3484	4	6968	5498,786	57,82
3	9151	9	27453	7282,179	20,42

Продовження табл. 3.5

1	2	3	4	5	6
4	11803	16	11900	9065,571	23,19
5	9862	25	17420	10848,96	10
6	13435	36	54906	12632,36	5,97
7	12749	49	82621	14415,75	13,07
$\sum_{i=2}^8 t_i = 8$	$\sum y_i = 63459$	$\sum t_i^2 = 140$	$\sum y_i t_i = 303771$	63459	$155,35/7=22,19$

Використовуючи інструмент «Аналіз даних» в Excel розрахуємо модель лінійної регресії для АТ «СК «Країна» (дод. Б, рис. Б.3).

$$Y = 1783,39 * x + 1932$$

Порівняти фактичні дані з модельованими можна за допомогою графіка 3.3.

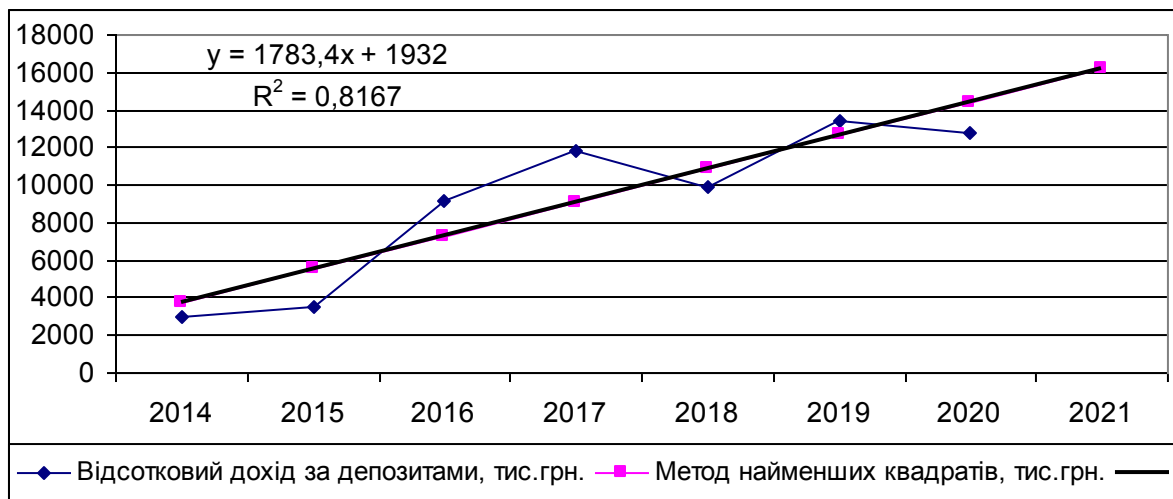

Рис. 3.3. Порівняння фактичних даних відсоткового доходу за депозитами з модельованими

Далі визначаємо прогнозне значення відсоткового доходу за депозитами на 2021 рік:

$$Д_{д\ 2021} = 1783,39 * 8 + 1932 = 16199,12 \text{ тис.грн.}$$

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі (3.4):

$\varepsilon = 155,35/7 = 22,19\%$ - точність прогнозу задовільна оскільки середня відносна помилка попадає в межі (20%-50%).

Спрогнозуємо інші доходи АТ «СК «Країна» методом найменших квадратів.

Використовуючи інструмент «Аналіз даних» в Excel розрахуємо модель лінійної регресії для АТ «СК «Країна» (дод. Б, рис. Б.4).

$$Y = 75013,57 - 3926,28 * x$$

Порівняти фактичні дані з модельованими можна за допомогою графіка 3.4.

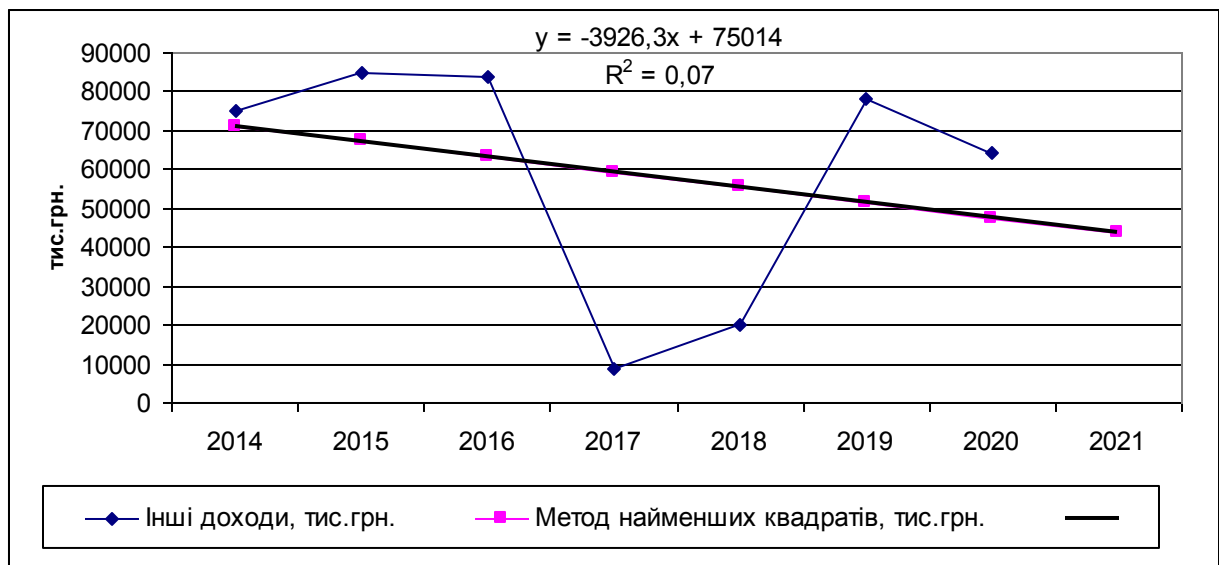

Рис. 3.4. Порівняння фактичних даних інших доходів з модельованими

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі (3.4):

$\varepsilon = 852,88/7 = 121,84\%$ - точність прогнозу незадовільна оскільки середня відносна помилка попадає в межі > 50 .

Слабкий рівень коефіцієнту кореляції $r=0,26$, дозволяє зробити висновок про недоцільність прогнозування інших доходів з використанням методів регресійного аналізу.

3.1.2. Прогнозування грошових доходів страхової компанії методом ковзних середніх

Метод ковзних середніх є одним із широко відомих методів згладжування тимчасових рядів. Застосовуючи цей метод, можна елімінувати випадкові

коливання й одержати значення, що відповідають впливу головних факторів.

Згладжування за допомогою ковзних середніх засноване на тому, що в середніх величинах взаємно погашаються випадкові відхилення. Це відбувається внаслідок заміни первісних рівнів тимчасового ряду середньою арифметичною величиною усередині обраного інтервалу часу. Отримане значення відноситься до середини обраного інтервалу часу (періоду).

Потім період зрушується на одне спостереження, і розрахунок середньої повторюється. При цьому періоди визначення середньої беруться увесь час однаковими. Таким чином, у кожному розглянутому випадку середня центрована, тобто віднесена до серединної крапки інтервалу згладжування і являє собою рівень для цієї крапки.

При згладжуванні тимчасового ряду ковзними середніми в розрахунках беруть участь всі рівні ряду. Чим ширше інтервал згладжування, тим більше плавним виходить тренд. Згладжений ряд коротше первісного на $(n - 1)$ спостережень, де n - величина інтервалу згладжування.

При великих значеннях n коливальність згладженого ряду значно знижується. Одночасно помітно скорочується кількість спостережень, що створює труднощі.

Вибір інтервалу згладжування залежить від цілей дослідження. При цьому варто керуватися тим, у який період часу відбувається дія, а отже, і усунення впливу випадкових факторів.

Даний метод використовується при короткостроковому прогнозуванні. Його робоча формула [57]:

$$y_{t+1} = m_{t-1} + \frac{1}{n} \cdot (y_t - y_{t-1}), \quad \text{якщо } n = 3, \quad (3.5)$$

де $t + 1$ - прогнозний період; t - період, що передує прогнозному періоду (рік, місяць і т.д.); Y_{t+1} - прогнозований показник; m_{t-1} - ковзна середня за два періоди до прогнозного; n - число рівнів, що входять в інтервал згладжування; Y_t - фактичне значення досліджуваного явища за попередній період; Y_{t-1} -

фактичне значення досліджуваного явища за два періоди, що передують прогнозованому.

Для розрахунку прогнозного значення методом ковзної середньої необхідно:

1. Визначити величину інтервалу згладжування, в нашому випадку візьмемо величину інтервалу рівну 3 ($n = 3$).

2. Розрахувати ковзну середню для перших трьох періодів:

$$m_{2014} = (Y_{2013} + Y_{2014} + Y_{2015}) / 3 = (131275 + 117508 + 182939) / 3 = 143907,33.$$

Отримане значення заносимо в таблицю 3.6 в середину взятого періоду.

Далі розраховуємо m для наступних трьох періодів 2014, 2015, 2016.

$$m_{2015} = (Y_{2014} + Y_{2015} + Y_{2016}) / 3 = (117508 + 182939 + 267668) / 3 = 189371,66.$$

Далі за аналогією розраховуємо m для кожних трьох рядом періодів і результати заносимо в таблицю 3.6.

3. Розрахувавши ковзну середню для всіх періодів, будемо прогноз на 2021р. по формулі (3.5):

$$ЗСП_{2021} = 408791,66 + 1/3 (530967 - 406234) = 450369,32 \text{ тис.грн.}$$

Таблиця 3.6

Прогнозування зароблених страхових премій методом ковзних середніх

АТ «СК «Країна» на 2021 рік

Роки	Зароблені страхові премії, тис.грн., Y_t	Ковзна середня, m , %	Розрахунок середньої відносної помилки, $\frac{ Y_\phi - Y_p }{Y_\phi} * 100, \%$
2013	131275	-	-
2014	117508	143907,33	$ 117508 - 143907,33 / 117508 * 100 = 22,46$
2015	182939	189371,66	$ 182939 - 189371,66 / 182939 * 100 = 3,51$
2016	267668	247120,33	$ 267668 - 247120,33 / 267668 * 100 = 7,67$
2017	290754	282533	$ 290754 - 282533 / 290754 * 100 = 2,83$
2018	289177	328721,66	$ 289177 - 328721,66 / 289177 * 100 = 13,67$
2019	406234	408791,66	$ 406234 - 408791,66 / 406234 * 100 = 0,63$
2020	530967	-	-
Всього:			50,77
2021	450369,32		

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі (3.4):

$$\varepsilon = \frac{1}{n} \cdot \sum_{i=1}^n \left[\frac{|y_{\phi} - y_p|}{y_{\phi}} \cdot 100 \right]$$

$\varepsilon = 50,77/6 = 8,46\%$ - інтервал < 10 , точність прогнозу висока.

Графічно згладжування ряду за допомогою ковзної середньої унаочнює рис. 3.5.

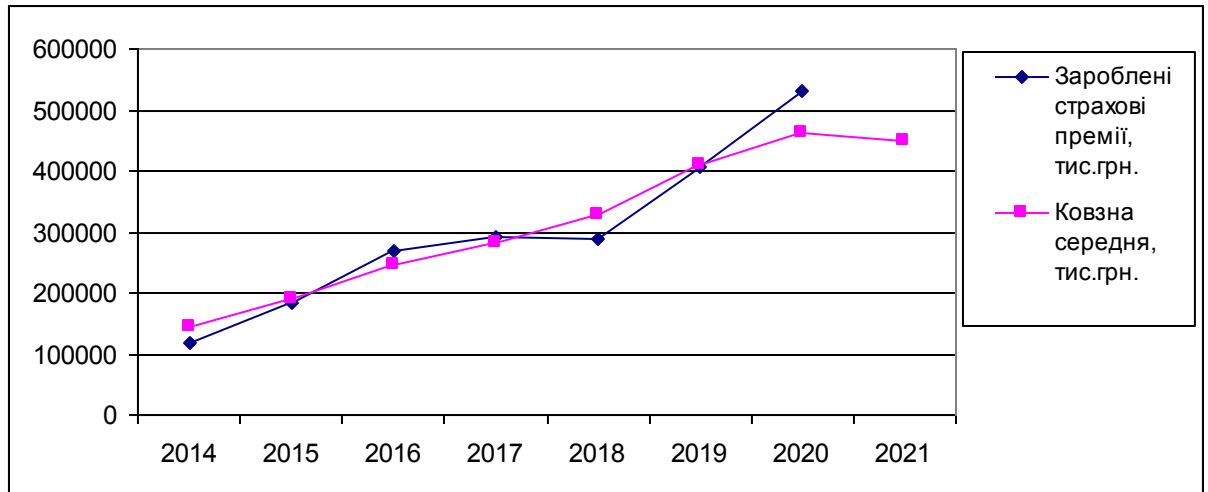

Рис. 3.5. Згладжування ряду за допомогою ковзної середньої (ЗСП)

Спрогнозуємо розмір доходів від отриманих регресів методом ковзних середніх (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Прогнозування доходів від отриманих регресів АТ «СК «Країна»
методом ковзних середніх на 2021 рік

Роки	Доходи від отриманих регресів, тис.грн., Y_t	Ковзна середня, m , %	Розрахунок середньої відносної помилки, $\frac{ Y_{\phi} - Y_p }{Y_{\phi}} * 100, \%$
1	2	3	4
2013	2427	-	-
2014	2506	3300	$/2506-3300/:2506*100=31,68$
2015	4967	3911	$/4967-3911/:4967*100=21,26$
2016	4260	4552,66	$/4260-4552,66/:4260 * 100 = 6,86$
2017	4431	4543,66	$/4431-4543,66/:4431*100 = 2,54$
2018	4940	5974	$/4940-5974/:4940*100 = 20,93$
2019	8551	7316	$/8551-7316/:8551*100 = 14,44$

Продовження табл. 3.7

1	2	3	4
2020	8457	-	-
Всього:			97,71
2021	7284,66		

Прогноз доходів від отриманих регресів на 2021р. по формулі (3.8):

$$ДР_{2021} = 7316 + 1/3 (8457 - 8551) = 7284,66 \text{ тис.грн.}$$

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі (3.4):

$$\varepsilon = 97,71/6 = 16,28\% - \text{інтервал } 10\%-20\%, \text{ точність прогнозу хороша.}$$

Графічно згладжування ряду для доходів від отриманих регресів за допомогою ковзної середньої унаочнює рис. 3.6.

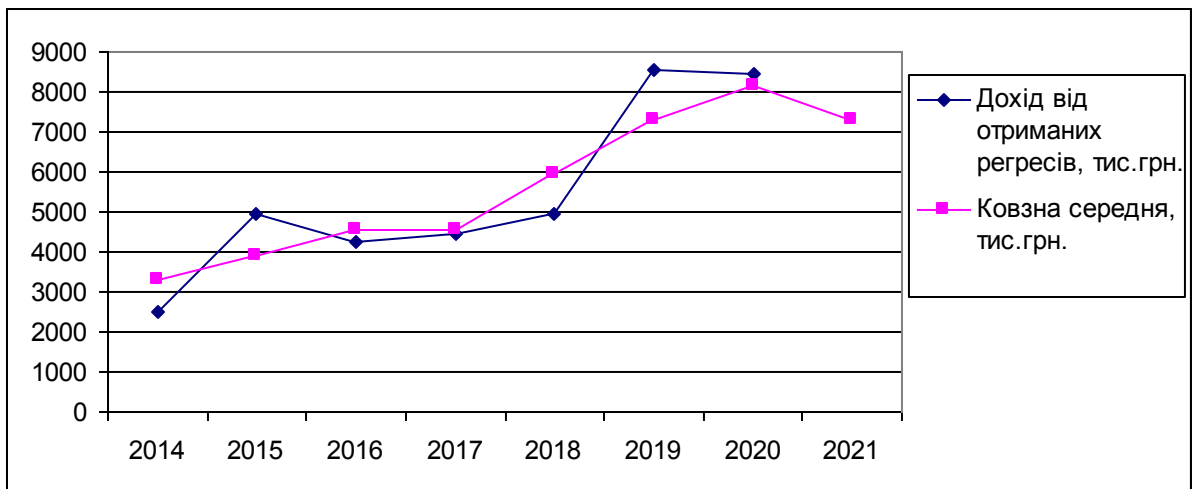

Рис. 3.6. Згладжування ряду за допомогою ковзної середньої

Спрогнозуємо розмір відсоткового доходу за депозитами методом ковзних середніх (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Прогнозування відсоткового доходу за депозитами АТ «СК «Країна» методом ковзних середніх на 2021 рік

Роки	Відсоткові доходи за депозитами, тис.грн., Y_t	Ковзна середня, m , %	Розрахунок середньої відносної помилки, $\frac{ Y_\phi - Y_p }{Y_\phi} * 100, \%$
2013	1370	-	-

Продовження табл. 3.8

Роки	Відсоткові доходи за депозитами, тис.грн., Y_t	Ковзна середня, т, %	Розрахунок середньої відносної помилки, $\frac{ Y_\phi - Y_p }{Y_\phi} * 100, \%$
2014	2975	2609,66	$/2975-2609,66/:2975*100=12,28$
2015	3484	5203,33	$/3484-5203,33/:3484 *100 = 49,34$
2016	9151	8146	$/9151-8146/:9151*100 = 10,98$
2017	11803	10272	$/11803-10272/:11803*100 = 12,97$
2018	9862	11700	$/9862-11700/:9862*100 = 18,63$
2019	13435	12015,33	$/13435-12015,33/:13435*100=10,56$
2020	12749	-	-
Всього:			114,76
2021	11786,66		19,12

Прогноз відсоткового доходу за депозитами на 2021р. по формулі (3.8):

$$ДД_{2021} = 12015,33 + 1/3 (12749 - 13435) = 11786,66 \text{ тис.грн.}$$

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі (3.4):

$$\varepsilon = 114,76/6 = 19,12\% - \text{інтервал } 10\text{-}20\%, \text{ точність прогнозу хороша.}$$

Графічно згладжування ряду для відсоткового доходу за депозитами за допомогою ковзної середньої унаочнює рис. 3.7.

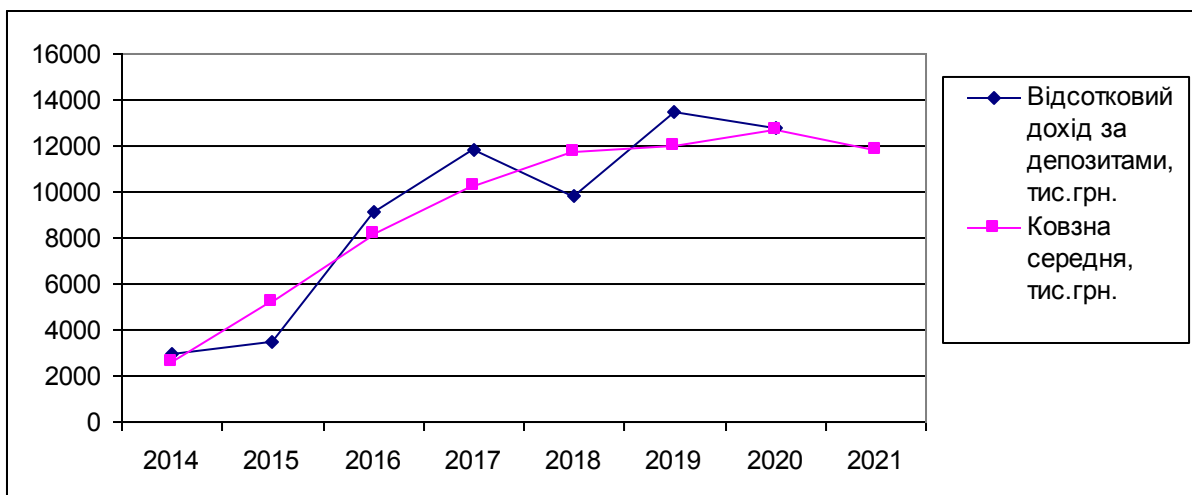

Рис. 3.7. Згладжування ряду за допомогою ковзної середньої

Порівнюючи два методи можна відмітити, що обидва методи мають майже однакові середні відносні помилки.

3.1.3. Прогнозування грошових доходів страхової компанії методом експоненціального згладжування

Крім методу ковзного середнього для прогнозування тимчасових рядів також використовується й експонентне згладжування.

Суть методів ковзного середнього й експоненціального згладжування полягає в тому, що фактичні рівні досліджуваного тимчасового ряду замінюються їхніми середніми значеннями, що погашають випадкові коливання. Це дозволяє більш чітко виділити основну тенденцію зміни досліджуваного параметра.

Використання методів ковзного середнього й експонентного згладжування засновано на наступних допущеннях:

- часовий ряд є стійким у тому розумінні, що його елементи є реалізаціями наступного випадкового процесу:

$$y_t = b + \varepsilon_t,$$

де b – невідомий постійний параметр, ε_t – випадкова помилка.

- випадкова помилка ε_t має нульове математичне очікування й постійну дисперсію;

- дані для різних періодів часу не корельовано [58].

Він прийнятний при прогнозуванні тільки на один період уперед. Його основні достоїнства простота процедури обчислень і можливість обліку ваг вихідної інформації [55].

Його особливість полягає в тім, що в процедурі знаходження згладженого рівня використовуються значення тільки попередніх рівнів ряду, узяті з певною вагою, причому вага спостереження зменшується в міру видалення його від моменту часу, для якого визначається згладжене значення рівня ряду [59].

Основна ідея цього методу полягає в тому, що кожен новий прогноз отримується шляхом зсування попереднього прогнозу в напрямі, який би давав кращі результати порівняно зі старим прогнозом.

У методі експоненціального згладжування вагові коефіцієнти попередніх спостережуваних значень збільшуються в міру наближення до останнього (за часом) даним. Крім того, у формуванні прогнозованого значення беруть участь всі n відомих значень y_{t-i} ($i = 1, n - 1$) тимчасового ряду

$$Y_{t+1}^* = \alpha y_t + \alpha (1 - \alpha) y_{t-1} + \alpha (1 - \alpha)^2 y_{t-2} + \dots \quad (3.6)$$

Базове рівняння має такий вигляд (формула 3.7) [60].

$$Y_{t+1}^* = \alpha y_t + (1 - \alpha) y_t^*, \quad (3.7)$$

де Y_{t+1}^* – прогноз для часового періоду $t + 1$;

y_t – фактичне значення показника в момент часу t ;

y_t^* – прогноз, зроблений в момент часу t ;

α – константа згладжування ($0 < \alpha < 1$).

Причому в перший період (місяць, день...) $Y_1 = Y_1$, тобто Y_t у перший період дорівнюють показнику в цей період.

При використанні методу експонентного згладжування виникають наступні утруднення:

- вибір коефіцієнту згладжування ряду, k ;
- визначення початкових умов Y_1 .

Від чисельного значення k залежить, наскільки швидко буде зменшуватися вага попередніх спостережень і відповідно до цього ступінь впливу на рівень, що згладжується. Чим більше значення параметра k , тим менше позначається вплив попередніх рівнів, і відповідно, меншим виявляється вплив експоненціальної середньої.

Задачу вибору параметра Y_1 , що визначає початкові умови, пропонується вирішувати в такий спосіб: якщо є дані про розвиток процесу в минулому, те їхнє середнє значення можна прийняти в якості Y_1 , якщо таких відомостей немає, то в якості Y_1 використовується вихідне (перше) значення Y_1 спостереження тимчасового ряду [61]. Найпростіший спосіб – узяти як початкове значення $Y_1 = \bar{Y}$ або $Y_1 = Y_1$ [62].

Прогнозування зароблених страхових премій АТ «СК «Країна» методом експоненціального згладжування зведемо в табл. 3.9. Коефіцієнт згладжування ряду візьмемо $k=0,7$.

Таблиця 3.9

Прогнозування зароблених страхових премій АТ «СК «Країна» методом експоненціального згладжування на 2021 рік

Роки	Зароблені страхові премії, тис.грн., Y_t	Прогноз $\hat{Y}_t$	Абсолютна похибка $(Y_t - \hat{Y}_t)$	Середня відносна помилка $\frac{ Y_t - \hat{Y}_t }{Y_t} * 100, \%$
1	2	3	4	5
2014	117508	117508	-	-
2015	182939	117508	65431	35,76
2016	267668	163309,7	104358,3	38,98
2017	290754	236360,51	54393,49	18,7
2018	289177	274435,95	14741,04	5,09
2019	406234	284754,68	121479,31	29,9
2020	530 967	369790,20	161176,79	30,35
Всього:			521579,94	158,78
2021	-	482613,96	-	-

Прогноз зароблених страхових премій на 2021р. по формулі (3.7):

$$ЗСП_{2021р} = 0,7 * 530967 + (1-0,7) * 369790,20 = 482613,96 \text{ тис.грн.}$$

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі (3.4):

$$\epsilon = 158,78/6 = 26,46\% \text{ - інтервал } 20\% - 50\%, \text{ точність прогнозу задовільна.}$$

Графічно згладжування ряду за допомогою експоненціального згладжування унаочнює рис. 3.8.

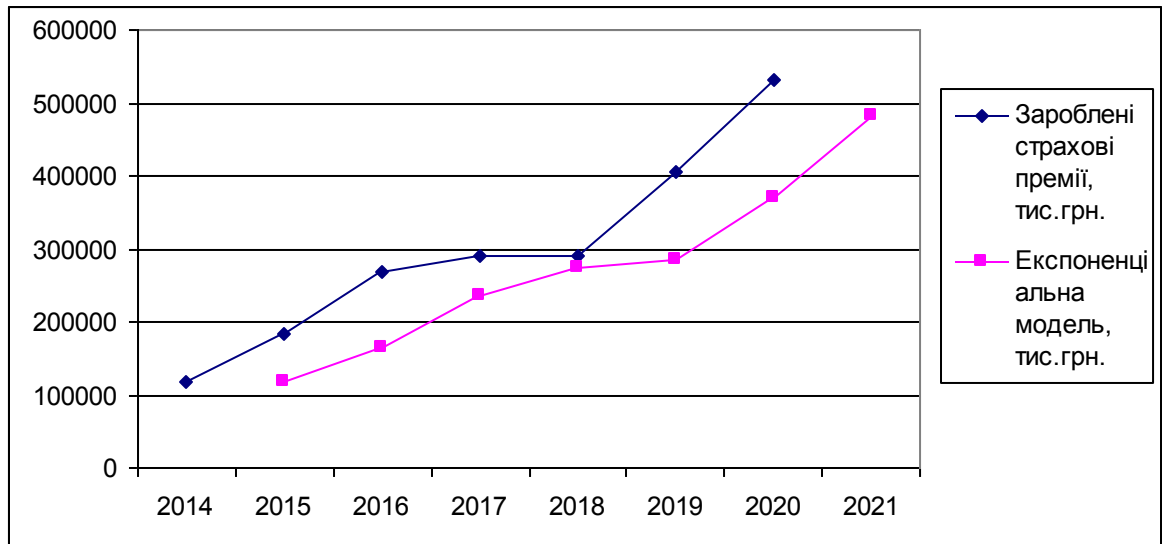

Рис. 3.8. Згладжування ряду (зароблені страхові премії) за допомогою експоненціального згладжування

Прогнозування доходів від отриманих регресів методом експоненціального згладжування здійснимо в табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Прогнозування доходів від отриманих регресів АТ «СК «Країна» методом експоненціального згладжування на 2021 рік

Роки	Доходи від отриманих регресів, тис.грн., Y_t	Прогноз $\hat{Y}_t$	Абсолютна похибка $(Y_t - \hat{Y}_t)$	Середня відносна помилка $\frac{ Y_t - \hat{Y}_t }{Y_t} * 100, \%$
2014	2506	2506	-	-
2015	4967	2506	2461	49,54
2016	4260	4228,7	31,3	0,73
2017	4431	4250,61	180,39	4,07
2018	4940	4376,88	563,11	11,39
2019	8551	4771,06	3779,93	44,2
2020	8457	7417,01	1039,98	12,29
Всього:			8055,72	122,22
2021	-	8145,005	-	-

Прогноз доходів від отриманих регресів на 2021р. по формулі (3.7):

$$ДР_{2021р} = 0,7 * 8457 + (1 - 0,7) * 7417,01 = 8145,005 \text{ тис.грн.}$$

Графічно згладжування ряду за допомогою експоненціального згладжування унаочнює рис. 3.9.

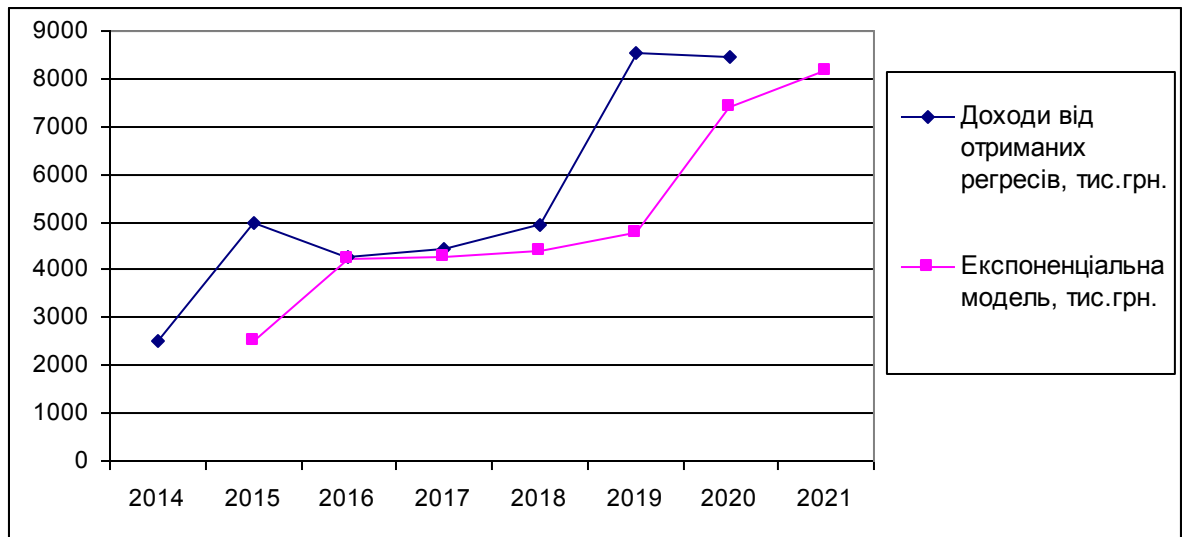

Рис. 3.9. Згладжування ряду (доходи від отриманих регресів) за допомогою експоненціального згладжування

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі (3.4):

$\varepsilon = 122,22/6 = 20,37\%$ - інтервал 20%-50%, точність прогнозу задовільна.

Прогнозування відсоткових доходів за депозитами методом експоненціального згладжування здійснимо в табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Прогнозування відсоткових доходів за депозитами АТ «СК «Країна» методом експоненціального згладжування на 2021 рік

Роки	Відсоткові доходи за депозитами, тис.грн., Y_t	Прогноз $\hat{Y}_t$	Абсолютна похибка $(Y_t - \hat{Y}_t)$	Середня відносна помилка $\frac{ Y_t - \hat{Y}_t }{Y_t} * 100, \%$
2014	2975	2975	-	-
2015	3484	2975	509	14,6
2016	9151	3331,3	5819,7	63,59
2017	11803	7405,09	4397,91	37,26
2018	9862	10483,62	-621,62	6,3
2019	13435	10048,48	3386,51	25,2
2020	12749	12419,04	329,95	2,58
Всього:			13821,44	149,53
2021	-	12650,01	-	-

Прогноз відсоткових доходів за депозитами на 2021р. по формулі (3.7):

$$ДД_{2021р} = 0,7 * 12749 + (1 - 0,7) * 12419,04 = 12650,01 \text{ тис.грн.}$$

Графічно згладжування ряду за допомогою експоненціального згладжування унаочнює рис. 3.10.

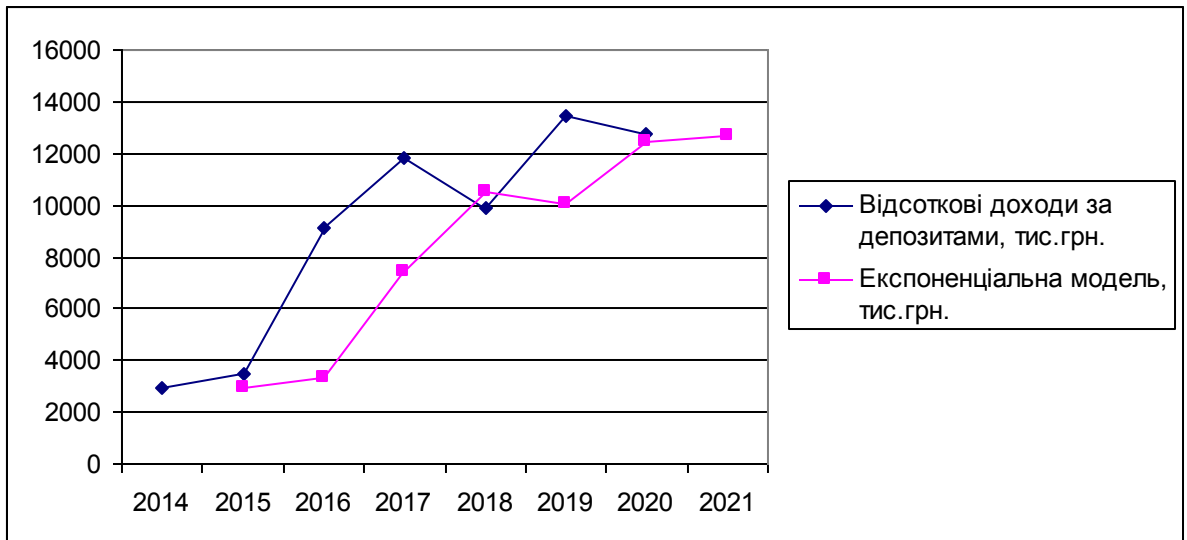

Рис. 3.10. Згладжування ряду (відсоткові доходи за депозитами) за допомогою експоненціального згладжування

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі (3.4):

$$\varepsilon = 149,53/6 = 24,92\% \text{ - інтервал } 20\text{-}50\%, \text{ точність прогнозу задовільна.}$$

3.2. Вибір найкращого методу прогнозування грошових доходів страхової компанії

Спрогнозував основні види грошових доходів АТ «СК «Країна» різними трьома методами, а саме: методом найменших квадратів, методом ковзної середньої та методом експоненціального згладжування, здійснимо вибір найкращого методу прогнозування показників. Для цього порівняємо точності (помилки) прогнозу показників.

Результати розрахунків, а саме помилка прогнозу у відсотках по кожному показнику з 3 методів прогнозування представлена у табл. 3.12.

Таблиця 3.12

Середня відносна помилка апроксимації (помилка прогнозу) за трьома методами прогнозування, %

Показник	Методи прогнозування		
	Метод найменших квадратів	Метод ковзної середньої	Метод експоненціального згладжування
Зароблені страхові премії	8,68	8,46	26,46
Доходи від отримання регресів	15,79	16,28	20,37
Відсотковий дохід за депозитами та поточними рахунками	22,19	19,12	24,92

У результаті проведених досліджень встановлено, що майже кожен метод прогнозування не завжди дає гарні результати. Це пояснюється тим, що кожен метод прогнозу має свої переваги і недоліки, у зв'язку з чим він може краще за інші методи прогнозувати певний вид показника.

З'ясовано також, що точність прогнозу залежить від вибору методу прогнозування, вихідних значень і виду показника, що прогнозується, і довжини часового періоду, на який здійснюється прогноз.

Для обрання найкращого методу прогнозування, які були використані у роботі необхідно врахувати як переваги, так і певні недоліки, що притаманні даними методам прогнозування.

Метод найменших квадратів має наступні переваги [52, 63]:

1. Дає можливість отримувати достатньо надійні результати.
2. Дозволяє проаналізувати вплив ряду факторів, дати кількісну оцінку ступеню їх впливу на формування оборотних активів.
3. Кореляційний та регресійний аналіз є одними з найважливіших у групі економіко-статистичних методів.
4. Збір статистичних даних здійснюється на основі первинних документів, звітних даних.

5. Використовувати метод доцільно при прогнозуванні показників на короткострокову та середньострокову перспективу

Недоліками методу найменших квадратів є:

1. Потребує виконання певних умов: факторні та результативні ознаки мають підкорятися закону нормального розподілу.

2. Є трудомістким, і в сучасних умовах для його проведення широко використовується ПЕОМ.

3. Оптимальні статистичні властивості коефіцієнтів регресії m та $a_0, a_1, \dots, a_n$, які визначаються за допомогою методу найменших квадратів, залежать від ряду передумов, порушення яких може негативно вплинути на результати моделювання, і отже, на результати оцінки.

До недоліків ковзного звичайного або зважуваного середнього належить втрата рівнів на початку і в кінці ряду, кількість яких є пропорційна ширині вікна.

Другим недоліком є те, що він застосовний лише для рядів, котрі мають лінійну тенденцію, тобто адекватно не можуть бути описані за допомогою лінійної функції. Також до недоліків даного методу відносять те, що прогноз за вихідним даними можливий тільки на один період уперед.

Якщо потрібно зробити прогноз на більше тривалий строк, то в якості факторів впливу для розрахунку доведеться брати не реально існуючий Y , а той який розрахований по моделі, що в підсумку дасть прогноз на прогноз, а значить адекватність такого прогнозу, як мінімум, у два рази менше.

Особливістю методу екстраполяції на основі ковзної середньої є те, що рівень показників, який знаходиться ближче до прогнозованого періоду, чинить більший вплив на значення прогнозованих показників, порівняно з віддаленими періодами. Перевага методу ковзної середньої полягає у тому, що на значення прогнозованих показників впливають тією чи іншою мірою усі дані передісторії, в той час, коли значення середньорічного коефіцієнта росту визначається тільки крайніми величинами динамічного ряду [64].

Обмеженість методу ковзної середньої полягає в тому, що він слабо враховує специфіку трендів у динамічних рядах і коливань. Також прості методи екстраполяції тенденції не дають можливості передбачити результат при нестабільності, мінливості умов у майбутньому [63].

Метод експоненціального згладжування порівняно з іншими методами прогнозу має переваги і недоліки. Серед переваг необхідно назвати його точність, що збільшується зі збільшенням числа рівнів динамічного ряду. Недоліком методу є те, що немає точного методу для вибору оптимальної величини параметра згладжування α . Точність прогнозу за цим методом зменшується зі збільшенням прогностного інтервалу. Він ефективний для короткострокових прогнозів, в інших умовах його можна використовувати для одержання наближених оцінок. При практичному використанні методу експоненціального згладжування виникають деякі труднощі. Основними є вибір значення константи α і визначення початкової умови y_0 . Від чисельного значення параметра α залежить, наскільки швидко буде зменшуватися вага попередніх спостережень і відповідно до цього ступінь їхнього впливу на рівень, що згладжується. Чим більше значення параметра α , тим менше впливають попередні рівні і відповідно меншим виявляється вплив експоненціальної середньої. Пошук компромісного значення параметра згладжування становить задачу оптимізації моделі, що дотепер до кінця ще не вирішена [65].

Зіставимо отримані прогностні значення грошових доходів на 2021 рік різними методами. Зведемо розраховані показники грошових доходів в таблицю 3.13.

Як видно з табл. 3.13 при прогнозуванні методом ковзних середніх та методом експоненціального згладжування відбувається зменшення планованого розміру зароблених страхових премій. На таку тенденцію керівництво страхової компанії повинно відреагувати змінами в маркетинговій стратегії компанії. Тому що саме маркетингова стратегія реалізується через дослідження страхового ринку, розробки страхових послуг, організації реклами страхової

Таблиця 3.13

Зіставлення результатів щодо прогнозів грошових доходів отриманих різними методами прогнозування

Показник	Базовий 2020	Плановий 2021 метод найменших квадратів	Плановий 2021 метод ковзних середніх	Плановий 2021 метод експоненціального згладжування
Зароблені страхові премії, тис.грн.	530 967	541960,4	450369,3	482614
Доходи від отримання регресів, тис.грн.	8457	9116,14	7284,66	8145,005
Відсотковий дохід за депозитами та поточними рахунками, тис.грн.	12749	16199,2	11786,66	12650,01

компанії та розповсюдження страхових послуг. В сучасних умовах роботи страхових компаній збільшення розміру страхових премій можливе за рахунок реалізації заходів оперативного маркетингу: аналізу поточного стану реалізації страхових послуг компанії; професійної підготовки фахівців та страхових посередників; організації проведення рекламних заходів і зв'язків з громадськістю; розробку та впровадження додаткових сервісних послуг страхувальникам.

Щодо прогнозу доходів від отримання регресів, а саме сум, належних до отримання за правом вимоги до особи, відповідальної за заподіяний збиток то ми бачимо що при прогнозуванні методом найменших квадратів в майбутньому цей від доходів буде збільшуватись. Такий прогноз свідчить про хорошу роботу служби врегулювання претензій в АТ «СК «Країна», а саме про проведення якісних розслідувань обставин настання страхових випадків, визначення винних осіб, встановлення величини отриманих збитків.

Результати прогнозів щодо розмірів фінансових доходів в 2021 році, а саме відсоткових доходів за депозитами та поточними рахунками АТ «СК «Країна» при прогнозуванні методом найменших квадратів в майбутньому цей від доходів буде також збільшуватись.

На основі розглянутих варіантів планування грошових доходів, з врахуванням недоліків перерахованих вище, які є при плануванні методом ковзних середніх та методом експоненціального згладжування можна стверджувати про доцільність планування грошових доходів для АТ «СК «Країна» методом найменших квадратів, який дає більшу точність необхідної величини фінансових показників при розрахунку.

Висновки за розділом 3

1. З метою підвищення управління формуванням грошових доходів страхової компанії, необхідно регулярно здійснювати не тільки аналіз формування її доходів, а також здійснювати прогнози в короткостроковій перспективі щодо тенденцій зміни основних видів грошових доходів страхової компанії.

2. Методи екстраполяції засновані на вивченні сформованих у минулому закономірностей і тенденцій розвитку досліджуваного економічного явища й поширенні їх на прогнозоване майбутнє, тобто за межі базового періоду.

3. Для прогнозування грошових доходів страхової компанії в бакалаврській роботі були використані три методи, а саме метод найменших квадратів, метод ковзної середньої та метод експоненціального згладжування.

4. Отримані результати за двома методами передбачають зменшення в 2021 році розміру основного доходу страховика, а саме при плануванні методом ковзних середніх зароблені страхові премії зменшаться на 80597,7 тис.грн., при прогнозуванні методом експоненціального згладжування на 48353,0 тис.грн. Також згідно прогнозів передбачається зменшення і інших

видів доходів при прогнозуванні методом ковзних середніх та методом експоненціального згладжування.

5. Для того щоб зробити висновок про ефективність отриманої моделі й про можливість її використання для прогнозування показників страхової компанії, визначають середній відсоток відхилень теоретичних (розрахункових) значень показників від фактичних, тобто визначають середню помилку прогнозу.

6. Кожен з методів прогнозування має певні недоліки, які впливають на точність розрахунків. Результати розрахунків трьома методами з врахуванням існуючих недоліків при прогнозуванні різними методами дозволили визначити, що більш точним методом прогнозування показників діяльності для АТ «СК «Країна» є метод найменших квадратів.

ВИСНОВКИ

1. Страхові компанії мають певні особливості формування грошових доходів через їх специфіку діяльності. Основний обсяг доходів страховика складають доходи від операційної діяльності, а саме зароблені страхові премії.

2. На відміну від інших суб'єктів господарювання, аналіз фінансового стану страхових компаній має свою специфіку відносно до напрямів аналізу та розрахунку як фінансових так і страхових показників.

3. Було визначено, що у випадках, коли необхідно здійснити детальніше прогнозування зміни досліджуваного фактору (наприклад доходів) і в наявності є інформація за попередні періоди, доцільним є застосування фактографічних, причинно-наслідкових методів.

3. До основних видів грошових доходів, які доцільно прогнозувати страховим компаніям, відносять операційні доходи (зароблені страхові премії) і доходи від фінансової діяльності.

4. Здійснений аналіз страхової та фінансової діяльності АТ «СК «Країна» дозволяє стверджувати, що дана страхова компанія платоспроможна. Але залучені фінансові ресурси перевищують власні.

5. Аналіз динаміки доходів компанії показав, що спостерігається тенденція до збільшення величини доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, який за 2020 рік склав 530967 тис.грн., що на 30,7% більше ніж у 2019 році.

6. Прогнозування грошових доходів АТ «СК «Країна» було здійснено трьома методами, а саме методом найменших квадратів, методом ковзної середньої та методом експоненціального згладжування.

7. За результатами співставлення отриманих помилок прогнозів та з врахуванням існуючих недоліків при прогнозуванні різними методами було визначено, що більш точним методом прогнозування показників діяльності для АТ «СК «Країна» є метод найменших квадратів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белгородцева М. О. Методика обліку доходів у страхових компаніях: сучасний стан і напрями вдосконалення / М. О. Белгородцева // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Сер. : Економічні науки. - 2013. - № 4. - С. 166-174.
2. Методичні рекомендації щодо заповнення форми: Наказ МФУ «Звіт про доходи та витрати страховика» від 28. берез. 2002 р. № 210.
3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» від 4 жовтня 2001р. № 2745-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
4. Александрова М.М. Страхування: навч.-метод. посіб. / М.М. Александрова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с.
5. Ермасов С.В. Страхование: учеб. пособие / С.В. Ермасов, Н.Б. Ермасова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 462 с.
6. Скамай Л.Г. Страхование дело: учеб. пособие / Л.Г. Скамай, Т.Ю. Мазурина. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 256 с.
7. Бондаренко М.И. Страхование: учеб. пособие / М.И. Бондаренко, В.Е. Духов. – Х.: ХИБМ, 2000. – 104 с.
8. Вовчак О.Д. Страхові послуги: навч. посіб. / О.Д. Вовчак, О.Г. Завійська. – Л.: Компакт-ЛВ, 2005. – 656 с.
9. Залетов А.Н. Страхование в Украине / А.Н. Залетов; под ред. О.А. Слюсаренко. – К.: VeeZone, 2002. – 452 с.
10. Страховий менеджмент : підручник / С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М. Фурман та ін. ; за наук. ред. С. С. Осадця ; ДВНЗ “Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана”. – К., 2011. – 333 с.
11. Про затвердження Порядку складання звітних даних страховиків : розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 03.02.2004 № 39 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0517-04>.

12. Податковий кодекс України : закон України від 02.12.2010 № 2755-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
13. Осадець С. С. Страхування: підручник / С. С. Осадець. — К.: КНЕУ, 2002. — 599 с.
14. Баранов А. Л. Теоретико-методичні підходи до визначення доходів страхової компанії / А. Л. Баранов, О. В. Баранова // Фінанси України. - 2014. - № 9. - С. 107-117.
15. Консолідовані звітні дані / Нац. комісія, що здійснює держ. Регулювання у сфері ринків фін. послуг [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Konsolidovani-zvitni-dani.html>
16. Аверіна М. Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства : шляхи покращення / М. Ю. Аверіна // Актуальні проблеми економіки. — 2012. — №9. — С. 92-100.
17. Фінансовий аналіз: навч. посібник /М. Д. Білик, О. В. Павловська. К.: КНЕУ, 2009. — 484 с.
18. Гужавіна І. В. Вдосконалення методики аналізу та визначення фінансового стану підприємства // Наукові записки. Серія «Економіка». — 2012. — №15. — С.110-114.
19. Давидов Є. І. Шляхи стабілізації фінансового стану страхових компанія / Є. І. Давидов [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bsfa.edu.ua/files/konf/davudov,_rusol.pdf.
20. Землячова О. А. Оцінка фінансового стану страховика та шляхи його поліпшення / О. А. Землячова // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. — 2014. — № 2. — С. 54-66.
21. Клепікова О. А. Розробка моделей оцінки економічної спроможності страхової компанії з використанням сучасних технологій імітаційного моделювання / О. А. Клепікова // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2013. — Випуск 2 (49). — С. 32-39.

22. Кравченко В. О. Розвиток методів аналізу платоспроможності страховика як складової фінансової безпеки страхової компанії / В. О. Кравченко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2013. – № 1 (21). – С. 85-89.
23. Николаева Т. П. Финансы предприятий: Учебно-методический комплекс / Т. П. Николаева. – М. : Изд. центр ЕАОИ. 2009. – 311 с.
24. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібн. / Г. В. Савицька. – К. : Знання, 2007. – 654 с.
25. Шевчук О. В. Управління фінансовими ресурсами страхових компаній / О. В. Шевчук, В. О. Фастунова // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – № 2 (20). – С. 116-126.
26. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз: підручник / Ю. С. Цал-Цалко, Ю. Ю. Мороз, О. Г. Денисюк. – 2-ге вид., доповн. – Житомир, 2009. - 504 с.
27. Цугунян А. М. Фінансова стійкість страховиків та шляхи її зміцнення / А. М. Цугунян // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2014. – № 2. – С. 45-53.
28. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: наказ Міністерства фінансів України, Фондом державного майна України від 26.01.2001р. за № 49/121 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>
29. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій : наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.1998 р. за -№ 22 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>.
30. Фінанси підприємств [Текст] : підручник / [А. М. Поддєрьогін та ін.] ; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін ; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – 8-е вид., переробл. та допов. – К. : КНЕУ, 2013. – 519 с.

31. Економічний енциклопедичний словник: у 2 т. Т. 2 О-Я / [С.В. Мочерний, Я.С. Ляріна, О.А. Устенко, С.І. Юрій] ; за ред. С. В. Мочерного. – Львів: Світ, – 2006. – 563 с.
32. Кривенцова А. М. Удосконалення оцінки фінансового стану страхових компаній на сучасному етапі в Україні / А. М. Кривенцова // Європейські перспективи. - 2015. - Вип. 6. - С. 68-74.
33. Мескон М. Основы менеджмента: [пер. с англ.] / Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф.; под ред. Л.И. Евенко. – М. : «Дело», 1997. – 485 с.
34. Баканов М. И. Теория экономического анализа / М. И. Баканов, А.Д. Шеремет. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 260 с.
35. Мочаліна З.М. Конспект лекцій з дисципліни «Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті» (для студентів 5 курсу денної та 6 курсу заочної форм навчання спеціальності «Облік і аудит») / З.М. Мочаліна; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 102 с.
36. Богомазова В.М. Класифікація та область застосування методів середньострокового прогнозування / В.М. Богомазова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. - №5 (132). – С. 31-35.
37. Лисогор В.М. Застосування методів прогнозування в процесі моделювання економічної діяльності підприємства / В.М. Лисого, С.А. Яремко, О.В. Ольшевська // Вісник Хмельницького Нац. Університету. – 2011. -№2., Т1. – С. 21-25.
38. Ханк Д. У. Бизнес-прогнозирование / Ханк Д. Э., Уичерн Д. У., Райтс А. Д. [пер. с англ.]. – 7-е изд. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2003. – 656 с.
39. Моделі й методи соціально-економічного прогнозування : [Гаєць В., Клебанова Т., Іванов В. Та ін.] підручник. – Харків : Вид-во ХДЕУ, 2003. – 270 с.
40. Статистическое моделирование и прогнозирование / Под ред.. А.Т. Гринберга. – М.: Финансы и статистика, 1990. – 285 с.

41. Климовицька Г. Регіональні особливості інформаційно-аналітичного забезпечення управління підприємством / Г. Климовицька // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 2. – С. 172–176.
42. Математическая статистика : учебник / [Иванова В.М., Калинина В.Н., Нешумова Л.А. и др.]. – 2-е изд. – М. : Высш. школа, 1981. – 371 с.
43. Лапач С.Н. Статистика в науке и бизнесе / С.Н. Лапач, А.В. Чубенко, П.Н. Бабич. – К. : МОРИОН, 2002. – 640 с.
44. Особлива інформація емітента ПАТ «СК «Країна». - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://smida.gov.ua/>
45. Сокальська Р.Б. Фінансовий аналіз: навч.посібник. Частина І. Аналіз фінансової звітності /Р.Б. Сокольська, В.Д. Зелікман, Т.В. Акімова. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. – 92 с.
46. Говорушко Т. А. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку [текст] монографія /Т. А. Говорушко, В. М. Стецюк, О. Ю. Толстенко – К.: «Центр учбової літератури», 2012. – 168 с.
47. Приходько В. С. Бухгалтерський облік страхової діяльності: Навч. посібник. – 2-ге вид. – К.: Лібра, 2002. – 216 с.
48. Фещур Р. В., Олексів І. Б. Використання збалансованої системи показників для управління фінансовою діяльністю підприємства // Логістика: Вісник Національного університету “Львівська політехніка”/ Відпов. ред. проф., д-р екон. наук Є. В. Крикавський. – Львів. – 2002. – № 446. – С. 264–272.
49. Кнейслер О. Прагматизм фінансової стійкості страховика / О. Кнейслер // Світ фінансів. – 2009. - № 4. – С. 191-97.
50. Чурикова И. Методика составления рейтинга // Страховое ревю. – 2000. – Май. – С. 16–30.
51. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: Навч. Посіб. – К.: КНЕУ, 2007. – 328с.
52. Економічний аналіз: Навч.посіб / М.А. Болух, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатюк; за ред.акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.

53. Куликов С.В. Финансовый анализ страховых организаций: учеб. Пособие / С.В. Куликов. - Ростов н/Д.: Феникс; Новосибирск: Сибирское соглашение, 2006. – 224с.

54. Слуцкий Л.Н. Курс МБА по прогнозированию в бизнесе. М.: Альпина Бизнес Букс, 2006. -227 с.

55. Орлова И.В. Экономико-математические методы и модели: компьютерное моделирование: Учеб. пособие. Орлова И.В, Половников В.А. – М.: Вузовский учебник, 2007. – 365 с.

56. Навчальний посібник до практичних занять дисципліни «Менеджмент на транспорті» напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» / уклад. Панкова Л.І. – Донецьк: ДонІЗТ, 2013. – 71с.

57. Владимирова Л.П. Прогнозирование и планирование в условиях рынка: Учеб. пособие. М.: Издательский Дом «Дашков и Ко», 2001. – 308 с.

58. Алесинская Т.В. Учебное пособие по решению задач по курсу "Экономико-математические методы и модели". Таганрог: Изд-во ТРТУ, 2002, 153 с.

59. Экономико-математические методы и прикладные модели: Учеб. пособие для вузов/ В.В. Федосеев, А.Н. Гармаш, Д.М. Дайитбегов и др.; Под ред. В.В. Федосеева. — М.: ЮНИТИ, 1999. - 391 с.

60. Аналіз та прогнозування розвитку підприємства : навчально-методичні матеріали для студентів спеціальності 7.03050901 «Облік і аудит» / упор.: С. В. Бреус, І. В. Бродюк. – К.: КНУТД, 2014. – 63 с.

61. Кондіус І.С. Конспект лекцій з дисципліни «Прогнозування соціально-економічних процесів» освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за напрямом 6.030502 «Економічна кібернетика». / І.С. Кондіус. – Севастополь.: СІБС, 2012. – 155с.

62. Кухар О.В. Прогнозування обсягів виробництва продукції харчової промисловості Вінницької області / О.В. Кухар, Л.М. Киш // Збірник наук.праць ВНАУ. Сер.: Економічні науки. – 2010. - №3. – С. 86-96.

63. Ніколаєнко Д.В. Удосконалення системи прогнозування показників фінансового стану територіально-розподіленої компанії / Д. В. Ніколаєнко // Економіка. Управління. Інновації. - 2013. - № 2. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_2_54.

64. Морохович В. С. Економіко-математичне моделювання туристичних потоків Закарпатської області / В.С. Морохович // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. - 2017. - Вип. 1(2). -С. 143-146.

65. Гаркуша Н. М., Цуканова О.В., Горошанська О.О. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті : навч. посіб. - К. : Знання, 2012. - 583 с.

ДОДАТОК А

			КОДИ
		Дата	28.02.2019
Підприємство	Публічне акціонерне товариство "Страхова компанія "КРАЇНА"	за ЄДРПОУ	20842474
Територія	м.Київ, Подільський р-н	за КОАТУУ	8038500000
Організаційно-правова форма господарювання		за КОПФГ	20842474
Вид економічної діяльності	Інші види страхування, крім страхування життя	за КВЕД	65.12
Середня кількість працівників: 321			
Адреса, телефон: 04176 Київ, Електриків, 29А, +38044390-48-00			
Одиниця виміру: тис.грн. без десятичного знака			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	☐		
за міжнародними стандартами фінансової звітності	☒		

Консолідований баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2018 р.
Форма №1-к

		Код за ДКУД	
		1801007	
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	355	355
первісна вартість	1001	2 205	2 205
накопичена амортизація	1002	(1 850)	(1 850)
Незвершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	26 867	20 718
первісна вартість	1011	34 323	28 953
знос	1012	(7 456)	(8 235)
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Гудвіл при консолідації	1055	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	8 314	11 818
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	7 537	15 618
Інші необоротні активи	1090	0	0

Продовження дод.А

Усього за розділом I	1095	43 073	48 509
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	558	518
Виробничі запаси	1101	0	0
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестракування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцією, товари, роботи, послуги	1125	6 097	6 404
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	5 889	7 225
з бюджетом	1135	74	86
у тому числі з податку на прибуток	1136	17	17
з нарахованих доходів	1140	1 182	1 868
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	39 939	23 011
Поточні фінансові інвестиції	1160	48 982	47 237
Гроші та їх еквіваленти	1165	83 064	74 383
Готівка	1166	2	0
Рахунки в банках	1167	83 062	74 383
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестракування у страхових резервах	1180	2 110	4 730
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	80	2 000
резервах незароблених премій	1183	2 030	2 730
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	2 889
Усього за розділом II	1193	187 893	168 351
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	230 968	216 860

Позив	Код радика	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	84 985	84 985
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у доопіах	1405	23 109	16 534
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	4 062	5 351
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-14 481	-17 431
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	1 333	0

Продовження дод.А

Неконтрольована частка	1490	164	76
Усього за розділом I	1493	99 172	89 315
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1503	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1513	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	399	340
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	399	340
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	111 374	106 480
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв малихних виплат	1532	37 359	37 312
резерв незароблених премій	1533	34 015	68 968
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1543	0	0
Усього за розділом II	1593	111 973	107 020
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видачі	1603	7 200	7 200
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1613	282	428
розрахунками з бюджетом	1620	1 820	1 942
у тому числі з податку на прибуток	1621	1 726	1 871
розрахунками зі страхування	1623	53	62
розрахунками з оплати праці	1630	404	335
одержаними авансами	1635	1 651	1 347
розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1643	0	0
страхового діяльності	1650	6 067	4 413
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховників	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2 346	4 398
Усього за розділом III	1693	19 823	20 325
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	230 968	216 860

Керівник

Наковичий О.В.

Головний бухгалтер

Колішнюк О.В.

Продовження дод.А

Підприємство	Публічне акціонерне товариство "Страхова компанія "КРАЇНА"	Дата за ЄДРПОУ	КОДИ
			28.02.2019
			20842474

Консолідований звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2018 рік
Форма № 2-к
I Фінансові результати

Стаття	Код радика	За звітний період	Код за ДКУД
			1801008
1	2	3	За аналогічний період попереднього року
4			
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3 612	0
Чисті зароблені страхові премії	2010	289 137	290 734
Премії підписані, валова сума	2011	313 993	306 372
Премії, передані у перестраховування	2012	(10 603)	(17 666)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	14 933	-3 313
Зміна частки перестраховників у резерві незароблених премій	2014	700	-1 667
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2030	(74 206)	(63 282)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(166 834)	(136 702)
Валовий:			
прибуток	2090	51 689	70 770
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (затрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (затрати) від зміни інших страхових резервів	2110	23 100	3 818
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	21 180	4 031
Зміна частки перестраховників в інших страхових резервах	2112	1 920	-213
Інші операційні доходи	2120	13 753	16 220
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, визільованих від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(7 829)	(7 743)
Витрати на збут	2150	(64 860)	(64 444)
Інші операційні витрати	2180	(8 483)	(3 686)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	7 370	14 935
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	10 096	11 803

Продовження дод.А

Інші доходи	2240	20 111	8 896
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(33 077)	(34 751)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	4 500	883
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-6 823	-5 526
Прибуток (збиток) від призначеної діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	0	0
збиток	2355	(2 323)	(4 643)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Деоцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Деоцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2450, 2455 та 2460)	2465	-2 323	-4 643
Чистий прибуток (збиток), що належить:			
власникам материнської компанії	2470	-2 235	-4 522
неконтрольованій частці	2475	-88	-121
Сукупний дохід, що належить:			
власникам материнської компанії	2480	-2 235	-4 522
неконтрольованій частці	2485	-88	-121

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні витрати	2500	3 123	3 104
Витрати на оплату праці	2505	15 470	17 956
Відрахування на соціальні заходи	2510	3 432	4 029
Амортизація	2515	1 044	909
Інші операційні витрати	2520	58 103	49 875
Разом	2550	81 172	75 873

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період
--------------	-----------	-------------------	-----------------------

Продовження дод.А

			попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	83 520 000	83 520 000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,000000	0,000000
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,000000	0,000000
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник

Наконечний О.В.

Головний бухгалтер

Коліушко О.В.

Продовження дод. А

			КОДИ
		Дата	20.02.2020
Підприємство	Акціонерне товариство "Страхова компанія "КРАЇНА"	за ЄДРПОУ	20842474
Територія	м.Київ, Подільський р-н	за КОАТУУ	8038500000
Організаційно-правова форма господарювання		за КОПФГ	20842474
Вид економічної діяльності	Інші види страхування, крім страхування життя	за КВЕД	65.12
Середня кількість працівників: 340			
Адреса, телефон: 04176 м. Київ, Електриків, 29А, +38044590-48-00			
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	☐		
за міжнародними стандартами фінансової звітності	☒		

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.
Форма №1

			Код за ДКУД	1801001
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	355	355	
первісна вартість	1001	2 200	2 200	
накопичена амортизація	1002	(1 845)	(1 845)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	
Основні засоби	1010	20 718	29 977	
первісна вартість	1011	28 895	39 254	
знос	1012	(8 177)	(9 277)	
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0	
первісна вартість	1016	0	0	
знос	1017	(0)	(0)	
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0	
первісна вартість	1021	0	0	
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)	
Довгострокові фінансові інвестиції:				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	17 703	0	
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	
Гудвіл	1050	0	0	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	11 818	21 479	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	15 618	26 573	
Інші необоротні активи	1090	0	0	
Усього за розділом I	1095	66 212	78 384	

Продовження дод. А

II. Оборотні активи			
Запаси	1100	518	454
Виробничі запаси	1101	0	0
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6 404	7 139
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	7 225	13 127
з бюджетом	1135	12	22
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	1 868	2 547
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	18 541	24 809
Поточні фінансові інвестиції	1160	47 048	68 670
Гроші та їх еквіваленти	1165	74 278	48 304
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	74 278	48 304
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	4 730	5 729
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	2 000	2 747
резервах незароблених премій	1183	2 730	2 982
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0
Усього за розділом II	1195	160 624	170 801
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	226 836	249 185

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	84 985	84 985
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	16 534	17 284
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	5 351	8 438
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3 087	1 001
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	109 957	111 708

Продовження дод. А

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	540	558
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	540	558
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	106 480	125 316
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	37 512	44 623
резерв незароблених премій	1533	68 968	80 693
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	107 020	125 874
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	426	607
розрахунками з бюджетом	1620	1 941	946
у тому числі з податку на прибуток	1621	1 871	870
розрахунками зі страхування	1625	61	115
розрахунками з оплати праці	1630	331	474
одержаними авансами	1635	1 347	3 331
розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	4 413	3 734
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	1 340	2 396
Усього за розділом III	1695	9 859	11 603
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	226 836	249 185

Керівник

Наконечний О. В.

Головний бухгалтер

Коліушко О. В.

Продовження дод. А

Підприємство	Акціонерне товариство "Страхова компанія "КРАЇНА"	Дата за ЄДРПОУ	КОДИ
			25.04.2020
			20842474

Звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік
Форма №2

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	Код за ДКУД
			1801003
1	2	3	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	0	0
Чисті зароблені страхові премії	2010	406 234	289 177
Премії підписані, валова сума	2011	431 018	314 033
Премії, передані у перестраховання	2012	(13 311)	(10 603)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-11 725	-14 953
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	252	700
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(78 298)	(74 024)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(211 967)	(166 854)
Валовий:			
прибуток	2090	115 969	48 299
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-6 364	23 100
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-7 111	21 180
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	747	1 920
Інші операційні доходи	2120	20 882	13 760
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(10 102)	(7 277)
Витрати на збут	2150	(90 932)	(64 860)
Інші операційні витрати	2180	(7 919)	(4 843)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	21 534	8 179
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	13 435	9 862

Продовження дод. А

Інші доходи	2240	78 263	20 111
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(104 479)	(28 961)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	8 753	9 191
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	8 285	6 823
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	468	2 368
збиток	2355	(0)	(0)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	468	2 368

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	3 292	2 859
Витрати на оплату праці	2505	19 542	15 332
Відрахування на соціальні заходи	2510	4 368	3 401
Амортизація	2515	1 348	1 044
Інші операційні витрати	2520	80 403	54 344
Разом	2550	108 953	76 980

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	65 880 000	65 880 000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,000000	0,000000
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,000000	0,000000
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник Наконечний О. В.

Головний бухгалтер Коліушко О. В.

Продовження дод. А

Підприємство	Акціонерне товариство "Страхова компанія "КРАЇНА"	Дата	КОДИ 01.01.2021
Територія	м.Київ, Подільський р-н	за ЄДРПОУ	20842474
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	за КОАТУУ	8038500000
Вид економічної діяльності	Інші види страхування, крім страхування життя	за КОПФГ	230
Середня кількість працівників: 368		за КВЕД	65.12

Адреса, телефон: 04176 Київ, Електриків, 29А, +38044590-48-00
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2020 р.
Форма №1

Актив	Код рядка	Код за ДКУД 1801001	
		На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	355	355
первісна вартість	1001	2 200	2 200
накопичена амортизація	1002	(1 845)	(1 845)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	29 977	78 009
первісна вартість	1011	39 254	88 935
знос	1012	(9 277)	(10 926)
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	12 652
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	21 479	21 862
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	26 573	36 520
Інші необоротні активи	1090	0	13 531
Усього за розділом I	1095	78 384	162 929

Продовження дод. А

II. Оборотні активи			
Запаси			
Виробничі запаси	1100	454	600
Незавершене виробництво	1101	0	0
Готова продукція	1102	0	0
Товари	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	7 139	10 136
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	13 127	11 959
з бюджетом	1135	22	202
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	2 547	1 452
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	24 809	6 469
Поточні фінансові інвестиції	1160	68 670	28 595
Гроші та їх еквіваленти	1165	48 304	85 879
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	48 304	85 879
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	5 729	3 829
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	2 747	665
резервах незароблених премій	1183	2 982	3 164
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0
Усього за розділом II	1195	170 801	149 121
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	249 185	312 050

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	84 985	84 985
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	17 284	43 085
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	8 438	9 439
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 001	12 095
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	111 708	149 604

Продовження дод. А

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	7 420
Довгострокові забезпечення	1520	558	768
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	558	768
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	125 316	137 518
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	44 623	50 070
резерв незароблених премій	1533	80 693	87 448
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	125 874	145 706
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	7 715
товари, роботи, послуги	1615	607	368
розрахунками з бюджетом	1620	946	1 621
у тому числі з податку на прибуток	1621	870	1 621
розрахунками зі страхування	1625	115	15
розрахунками з оплати праці	1630	474	0
одержаними авансами	1635	3 331	3 227
розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	3 734	2 031
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2 396	1 763
Усього за розділом III	1695	11 603	16 740
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	249 185	312 050

Керівник

Головний бухгалтер

Наконечний О.В.

Коліушко О.В.

Продовження дод. А

Підприємство

Акціонерне товариство "Страхова компанія
"КРАЇНА"

Дата

КОДИ
01.01.2021

за ЄДРПОУ

20842474

Звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)

за 2020 рік

Форма №2

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	Код за ДКУД
			1801003
I	2	3	4
За аналогічний період попереднього року			
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	0	0
Чисті зароблені страхові премії	2010	530 967	406 234
Премії підписані, валова сума	2011	550 500	431 018
Премії, передані у перестраховання	2012	(12 960)	(13 311)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	6 755	11 725
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	182	252
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(90 867)	(78 298)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(271 241)	(211 967)
Валовий:			
прибуток	2090	168 859	115 969
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-7 529	-6 364
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-5 447	-7 111
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-2 082	747
Інші операційні доходи	2120	26 419	20 882
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(11 747)	(10 102)
Витрати на збут	2150	(134 280)	(90 932)
Інші операційні витрати	2180	(8 008)	(7 919)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	33 714	21 534
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	12 749	13 435

Продовження дод. А

Інші доходи	2240	64 129	78 263
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(2 583)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(81 069)	(104 479)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	26 940	8 753
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-14 845	-8 285
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	12 095	468
збиток	2355	(0)	(0)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
I	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	25 801	750
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	25 801	750
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	25 801	750
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	37 896	1 218

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
I	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	3 210	3 292
Витрати на оплату праці	2505	24 692	19 542
Відрахування на соціальні заходи	2510	5 549	4 368
Амортизація	2515	2 377	1 348
Інші операційні витрати	2520	118 207	80 403
Разом	2550	154 035	108 953

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
I	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	65 880 000	65 880 000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,183590	0,007100

Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,000000	0,000000
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник

Головний бухгалтер

Наконечний О.В.

Коліушко О.В.

ДОДАТОК Б

ВЫВОД ИТОГОВ

<i>Регрессионная статистика</i>	
Множественный R	0,961102317
R-квадрат	0,923717665
Нормированный R-квадрат	0,908461198
Стандартная ошибка	41494,18418
Наблюдения	7

Дисперсионный анализ					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значимость F</i>
Регрессия	1	1,0425E+11	1,0425E+11	60,54597	0,000561
Остаток	5	8608836606	1721767321		
Итого	6	1,1285E+11			

	<i>Коэффициенты</i>	<i>Стандартная ошибка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-Значение</i>
Y-пересечение	53824,42857	35068,9863	1,53481564	0,185419
X	61017	7841,66373	7,78112938	0,000561

ВЫВОД ОСТАТКА

<i>Наблюдение</i>	<i>Предсказанное Доход від отриманих регресіє</i>	<i>Остатки</i>	<i>Стандартные остаткы</i>
1	114841,4286	2666,57143	0,0703974
2	175858,4286	7080,57143	0,18692686
3	236875,4286	30792,5714	0,81292289
4	297892,4286	-7138,4286	-0,18845428
5	358909,4286	-69732,429	-1,84093385
6	419926,4286	-13692,429	-0,36147967
7	480943,4286	50023,5714	1,32062066

Рис.Б.1 Протокол виконання регресійного аналізу (зароблені страхові премії)

ВЫВОД ИТОГОВ

<i>Регрессионная статистика</i>	
Множественный R	0,882761
R-квадрат	0,779267
Нормированный R-квадрат	0,73512
Стандартная ошибка	1156,051
Наблюдения	7

Дисперсионный анализ

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значимость F</i>
Регрессия	1	23590764	23590764	17,65177	0,008478
Остаток	5	6682265	1336453		
Итого	6	30273030			

	<i>Коэффициенты</i>	<i>Стандартная ошибка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-Значение</i>
Y-пересечение	1773	977,0411157	1,814662629	0,12929418
X	917,8929	218,4730352	4,201401132	0,00847811

ВЫВОД ОСТАТКА

<i>Наблюдение</i>	<i>Предсказанное Доход від отриманих регресів</i>	<i>Остатки</i>	<i>Стандартные остатки</i>
1	2690,893	-184,8928571	-0,175199918
2	3608,786	1358,214286	1,287010409
3	4526,679	-266,6785714	-0,252698047
4	5444,571	-1013,571429	-0,960435325
5	6362,464	-1422,464286	-1,347892126
6	7280,357	1270,642857	1,204029879
7	8198,25	258,75	0,245185128

Рис.Б.2 Протокол виконання регресійного аналізу (доходи від отриманих регресів)

ВЫВОД ИТОГОВ

<i>Регрессионная статистика</i>	
Множественный R	0,903703202
R-квадрат	0,816679478
Нормированный R-квадрат	0,780015373
Стандартная ошибка	1999,497006
Наблюдения	7

Дисперсионный анализ

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значимость F</i>
Регрессия	1	89053722	89053722	22,27463	0,005244
Остаток	5	19989941	3997988		
Итого	6	1,09E+08			

	<i>Коэффициенты</i>	<i>Стандартная ошибка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-Значение</i>	<i>Нижние 95%</i>
Y-пересечение	1932	1689,883	1,143274	0,304694	-2411,98
X	1783,392857	377,8694	4,719601	0,005244	812,0486

ВЫВОД ОСТАТКА

<i>Наблюдение</i>	<i>Предсказанное Доход від отриманих регресів</i>	<i>Остатки</i>	<i>Стандартные остатки</i>
1	3715,392857	-740,393	-0,40563
2	5498,785714	-2014,79	-1,10382
3	7282,178571	1868,821	1,023853
4	9065,571429	2737,429	1,499729
5	10848,96429	-986,964	-0,54072
6	12632,35714	802,6429	0,439736
7	14415,75	-1666,75	-0,91315

Рис.Б.3 Протокол виконання регресійного аналізу (відсоткові доходи за депозитами)

ВЫВОД ИТОГОВ

<i>Регрессионная статистика</i>	
Множественный R	0,269083764
R-квадрат	0,072406072
Нормированный R-квадрат	-0,11311271
Стандартная ошибка	33255,79757
Наблюдения	7

Дисперсионный анализ

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значимость F</i>
Регрессия	1	4,32E+08	4,32E+08	0,39029	0,559546
Остаток	5	5,53E+09	1,11E+09		
Итого	6	5,96E+09			

	<i>Коэффициенты</i>	<i>Стандартная ошибка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-Значение</i>	<i>Нижние 95%</i>
Y-пересечение	75013,57143	28106,28	2,668926	0,044406	2764,082
X	-3926,28571	6284,755	-0,62473	0,559546	-20081,8

ВЫВОД ОСТАТКА

<i>Наблюдение</i>	<i>Предсказанное Доход від отриманих регресів</i>	<i>Остатки</i>	<i>Стандартные остатки</i>
1	71087,28571	4076,714	0,134287
2	67161	17711	0,5834
3	63234,71429	20489,29	0,674917
4	59308,42857	-50412,4	-1,66058
5	55382,14286	-35271,1	-1,16183
6	51455,85714	26807,14	0,883027
7	47529,57143	16599,43	0,546785

Рис.Б.4 Протокол виконання регресійного аналізу (інші доходи)

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «КРАЇНА»
Код за ЄДРПОУ 20842474
Місцезнаходження: Україна, 04176, м. Київ, вул. Електриків, 29А
Поштова адреса: Україна, 04053, м. Київ, Кудрявський узвіз, 7

JOINT STOCK «INSURANCE COMPANY «KRAYINA»
EDRPOU code 20842474
Location: 29A, Elektrikov Street, Kyiv, 04176, Ukraine
Mailing address: 7, Kudryavsky uzviz Street, Kyiv, 04053, Ukraine

В.О. ректорові

Національного ТУ
«Дніпровська політехніка»
академіку НАН України
професору Півняку Г.Г.

№ _____ від « ____ » _____ 20 ____ р

ЗАМОВЛЕННЯ на виконання кваліфікаційної роботи

Просимо Вас надати можливість студентці групи 072-17-1 фінансово-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки НТУ «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Котелевич Олександрі Іванівні виконати кваліфікаційну роботу на тему: «Прогнозування грошових доходів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності страхової компанії (на прикладі АТ «СК «Країна»)» з використанням обліково-економічної інформації підприємства.

Тема роботи є актуальною для даного підприємства, тому що завдання, поставлені в роботі, вирішують реальні проблеми підприємства і можуть бути використані з метою підвищення результативності та ефективності його діяльності.

Фінансово-економічна інформація, передана АТ «СК «Країна» для виконання кваліфікаційної роботи, підпадає під дію внутрішнього «Положення про комерційну таємницю» та не підлягає оприлюдненню.

Директор Дніпропетровської РД
АТ „СК „Країна”

М.В. Кравцов

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «КРАЇНА»
Код за ЄДРПОУ 20842474
Місцезнаходження: Україна, 04176, м. Київ, вул. Електриків, 29А
Поштова адреса: Україна, 04053, м. Київ, Кудрявський узвіз, 7

JOINT-STOCK INSURANCE COMPANY «KRAINA»
EDRPU code: 20842474
Location: 29A, Elektrikov Street, Kyiv, 04176, Ukraine
Mailing address: 7, Kudryavsky uzviz, Street, Kyiv, 04053, Ukraine

№ _____ от « ____ » _____ 2021 р.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу студентки Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» фінансово-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» на тему «Прогнозування грошових доходів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності страхової компанії (на прикладі АТ «СК «Країна») Котелевич Олександри Іванівни

Мета дипломної роботи полягає в виборі адекватних економіко-математичних методів моделювання, які б дозволили з високою точністю спрогнозувати грошові доходи від різних видів діяльності страхової компанії.

У роботі розглянуто теоретичні підходи до фінансового аналізу в страхових компаніях та існуючі методи прогнозування фінансової діяльності страхових компаній.

За результатами дослідження грошових доходів АТ «СК «Країна» було прогнозовано доходи від операційної, іншої операційної та фінансової діяльності трьома методами, а саме методом найменших квадратів, методом ковзних середніх та методом експоненціального згладжування.

За результатами планування грошових доходів було визначено, що більш точним методом планування для АТ «СК «Країна» є метод найменших квадратів.

Пропозиції дипломної роботи щодо прогнозування показників діяльності АТ «СК «Країна» розглянуті керівництвом компанії і прийняті до реалізації.

Кваліфікаційна робота рекомендується до захисту та присвоєння її автору ступеня «бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» з оцінкою «відмінно».

Директор Дніпропетровської РД
АТ „СК „Країна”

М.В. Кравцов

ВІДЗИВ

на кваліфікаційну роботу студентки групи 072-17-1 Котелевич Олександри Іванівни на тему «Прогнозування грошових доходів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності страхової компанії (на прикладі АТ «СК «Країна»)» представленої для присвоєння ступня «бакалавр» кваліфікації «бакалавр фінансів, банківської справи та страхування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. Мета кваліфікаційної роботи – вибір адекватних економіко-математичних методів моделювання, які б дозволили з високою точністю спрогнозувати грошові доходи страхової компанії.
  2. Обрана тема актуальна у зв'язку з тим, що впровадження процесу прогнозування і аналізу даних для страховиків є одним з найважливіших елементів ринкового успіху і умовою динамічного розвитку.
  3. Тема дипломної роботи безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – фінансовим прогнозуванням та аналізом грошових доходів.
  4. Задачі дипломної роботи відповідають вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики.
  5. Автором визначено найкращий метод прогнозування грошових доходів для страхової компанії.
  6. Робота з керівником кваліфікаційної роботи вважається доброю. Практичне значення результатів дипломної роботи полягає у рекомендаціях щодо найкращого з розглянутих методів прогнозування грошових доходів, які можуть бути застосовані у подальшій роботі АТ «СК «Країна».
  7. Самостійність виконання завдань дипломної роботи висока.
  8. Виконання презентації. Презентація віддзеркалює основні положення кваліфікаційної роботи.
  9. Дотримання стандартів. Оформлення пояснювальної записки виконано у відповідності зі стандартами ЄСКД.
  10. Робота Котелевич О.І. виконана на замовлення фінансової установи та отримала позитивну оцінку його керівництва.
- Таким чином констатуємо, що кваліфікаційна робота Котелевич Олександри Іванівни рекомендується до захисту з оцінкою 75 балів.

Науковий керівник
кваліфікаційної роботи бакалавра
О.В.
к.т.н., доц. кафедри ЕА і Ф

Крилова